

HİNTÇE – TÜRKÇE ÖYKÜ ÇEVİRİLERİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Abdul MATIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hülya PİLANCI

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2021

JÜRİ ONAY SAYFASI

Özet

HİNTÇE – TÜRKÇE ÖYKÜ ÇEVİRİLERİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Abdul MATIN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2021

Danışman: Prof. Dr. Hülya PİLANCI

Dil ve medeniyet milletlerin kimliğidir. Farklı ülkelerde yaşayan ve anadilleri farklı olan insanlar, çeviriler sayesinde başka milletlerin kültür ve medeniyetlerini öğrenme fırsatı elde etmektedir.

Hindistan sadece çeşitli dinlerden insanları bir arada barındırmasıyla ve farklı coğrafyasıyla değil aynı zamanda topraklarında birçok farklı dil konuşulması, zengin kültürü ve medeniyetiyle de dünya medeniyetleri ve tarihi üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Gelişen dünyamızda kültürler arası arabuluculuk eylemi olarak nitelendirilen çeviri, Hindistan'ın da kültürünü, medeniyetini ve dilini tanıtmak için en iyi yöntemlerden biridir.

Çalışmamızda, Munşi Premçand tarafından yazılan ve Hindistan'ın geleneksel konularını ele alan “*Eidgaah (Bayram Namaz kılma yeri)*” ve “*Thakur Ka Kuan (Thakur'un Kuyusu)*” adlı iki öykü, yorumlayıcı çeviri kuramı ilkeleri temel alınarak Hintçeden Türkçeye çevrilmiştir. Çalışmamızın üçüncü öyküsü olarak Munşi Premçand ile yakın zamanlarda yaşamış ve yaşam standartları olarak da aynı yoksulluk, sıkıntı, ekonomik ve siyasi problemlerle karşılaşmış olan Halide Edip Adıvar'ın “*Himmet Çocuk*” öyküsü yine yorumlayıcı çeviri kuramı temel alınarak Türkçeden Hintçeye çevrilmiştir. Öyküler seçilirken ait oldukları dili konuşanların kültürel değerlerinin de yansıtılmasına dikkat edilmiştir. Böylelikle iki farklı dil ve kültür arasındaki aktarım imkânları üzerinde çalışılmış ve dil öğretiminde kültür aktarımı alanı için örnekler ele alınmıştır.

Birinci öyküde bir köyün bayram gelenekleri ve kırsalda yaşayan Müslümanların yaşamı sade bir şekilde anlatılmaktadır.

İkinci öyküde ise öykünün yazıldığı yıllarda Hindistan'da var olan, günümüzde yasal olarak kaldırılmış olsa da fiilen izlerine rastlanan kast sistemi yüzünden suya ulaşamayanların gerçek yaşam hikâyeleri anlatılmaktadır. Türkçeden Hintçeye çevirdiğimiz öykünün konusu ise Millî Mücadele döneminde Anadolu halkının çektiği zorluklardır.

Çalışmamızın sonraki bölümlerinde, çalışmada karşılaşılan çeviri sorunları maddeler hâlinde, örneklerle ele alınmış ve çevirmenlerden alınan çözüm önerileri değerlendirilerek sorunlar üzerinde incelemeler yapılmıştır. Aynı zamanda çalışmamızda Hintçe ve Türkçe cümle yapıları karşılaştırılarak iki dilin cümle yapılarının edebî dile göre düzenlenmesi üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Yorumlayıcı çeviri kuramı, Öykü, Hintçe çeviri, Türkçe çeviri, Çeviri sorunları, Kültür aktarımı.

Abstract

STORY TRANSLATION AND PROBLEMS IN TRANSLATING BETWEEN HINDI AND TURKISH

Abdul MATIN

Department of Turkish Language and Literature

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, June 2021

Adviser: Prof. Dr. Hülya PİLANCI

Language and civilization are the identity of nations. People living in different countries, whose native languages are different get the opportunity to learn about various cultures and civilizations via translation.

India has very significant effects on the world civilizations and history, not only by hosting people from various religions and its different geography, but also with its rich culture and civilization and being spoken many different languages on its land.

In our developing world “translation” is defined as an act of intercultural mediation. Moreover one of the best methods to introduce the culture, civilization, and language of India is undoubtedly translation method.

In our study, two stories named “*Eidgaah (Place of Eid Praying)*” and “*Thakur Ka Kuan (Thakur’s Well)*” written by Munshi Premchand and addressing traditional subjects of India were translated from Hindi to Turkish by interpretive translation theory. As the third story of our study, “*Himmat Child*” story of Halide Edip Adivar, who lived recently with Munshi Premchand and faced the same poverty, distress; economic and political problems in terms of living standards, was translated from Turkish into Hindi by interpretive translation theory.

In the first story, feast traditions of a village and the life of Muslims living in the rural area are told unostentatiously.

In the second story, the real life stories of those who were not able to reach water due to the caste system, which existed in India at the time the story was written whose traces are actually found even though legally abolished today are reflected.

The subject of the story, which we translated from Turkish into Hindi, is the difficulties experienced by the Anatolian people during the period the War of Independence.

In further chapters of our study the translation problems, encountered in this study were discussed with examples in items and case studies were analyzed by evaluating their solution suggestions getting from the translators. Moreover, in our study the sentence structures of Hindi and Turkish were compared and discussed organizing the sentence structures of the two language in regards to the literary language.

Keywords: Interpretive translation theory, Story, Hindi translation, Turkish translation, Translation problems, Culture transfer.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Özet	i
Abstract	iv
Kısaltmalar Listesi	v
İÇİNDEKİLER	vi
1. Giriş	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	3
1.4. Sınırlılıklar	3
2. Analiz	4
2.1. Hintçe	4
2.1.1. Ünlüler	4
2.1.2. Ünsüzler	5
2.1.3. Değiştirilmiş Ünsüzler	5
2.1.4. Türkçe ve Hintçenin Cümle Yapısı Örnekleri	6
2.2. Söz Varlığı	7
2.2.1. Karşılığı Olmayan Kelimeler	7
2.2.3. Atasözleri, Deyimler ve Kalıp Sözler	8
2.3. Cümle Yapıları	21
2.3.1. Cümlelerin dilbilgisi kurallarına ve edebî dile göre düzenlenmesi	23
2.3.1.1. <i>Hintçe-Türkçe</i>	23
2.3.1.2. <i>Türkçe-Hintçe</i>	30

2.3.2. Zaman Kullanımı.....	33
Sonuç.....	37
Kaynakça	
Ekler	

Kısaltmalar Listesi

Türk.	: Türkçe
Hint.	: Hintçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
P. Çand	: Munşi Premçand
H. E. Adıvar	: Halide Edip Adıvar

1. Giriş

Bir dile ilişkin en güzel örnekler, o dilde yazılmış eserlerden elde edilir. Edebî eserler üretemeyen bir dil, zamanla yok olmaya mahkûmdur. Edebiyatın dili koruma ve geliştirme işlevinin yanı sıra o dili konuşan topluluğun kültürünü ve düşüncelerini ölümsüzleştirmek gibi bir işlevi de vardır (Bulut, 2017: 2). Böylelikle dilin ve kültürün gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması sağlanmış olur.

Edebî eserler, dil öğretimine temel kaynak olması bakımından da çok önemlidir. Bu metinler, yabancı dil öğretiminin temel parçalarından biri olarak görülmektedir. Yabancı bir dilde yazılmış olan bir metni okumanın amacı, sadece metin içinde geçen kelimeleri, yapıları anlamak değildir. Yabancı bir dilde yazılmış olan bir metni okumak aynı zamanda metin içinde yaratılan ortamı, kişileri, toplumu, o toplumda yaşanan olayları ve olaylar karşısında kişilerin kararlarını, davranışlarını, geleneklerini de görmek demektir. Yabancı dil öğretiminde gerekli olan okuma, dinleme, konuşma, yazma ve kelime, sesletim ve dilbilgisinin öğretilmesi için edebî metin kullanımı oldukça yaygındır. Dil öğrenenlerin temel dil becerilerini kullanma yeterliklerini artırmak ve yabancı dil kullanımında otomatikleşmeyi sağlamak amacıyla edebî metinlerin kullanımı tercih edilmektedir. Masallar, kısa öyküler, şiirler, somut şiirler, fabllar ve hatta şarkı metinleri dil becerilerinin gelişmesine olumlu yönde katkıda bulunan ders malzemeleri olarak kabul görmüşlerdir (Ünal, 2005: 205).

Çocukluktan itibaren önce birey olarak farklı olmanın bilincine varılması, toplumsal olarak kültürel çeşitliliğin fark edilmesi sonra farklı kültürlerin, farklı olduğu kadar ortak yönleri olduğunun sonucuna varılması ve kültürler arasındaki çatışma sınırlarının aşılaraq evrensel bir bakış açısına ulaşılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, edebî eserlerin çevrilmesi bir yandan dünyadaki farklı kültürlerdeki insanların birbirlerini anlamasını sağlarken diğer yandan farklı kültürlere sahip tüm bireylere karşı hoşgörülü olmayı da kazandırmaktadır.

Kültürler, ait oldukları toplumun değerlerini barındırır. Değerler de doğuştan getirilmediği gibi sadece okulda öğrenilmez, gözlem ve etkileşim sonucunda yaşayarak öğrenilir ve davranışa dönüştürülür. Bu nedenle farklı kültürlerin birbirini anlaması pek kolay olmaz. Yabancı dil öğretiminin en zor kısmı da dil ile birlikte kültürel değerlerin

aktarılmasıdır. Bu yönüyle dil öğretiminde de edebî eserlerin çevirisi çok boyutlu bir etkinliktir.

Bu çalışmamızda, Hint edebiyatından Munşi Premçand'ın *Eidgaah (Bayram Namaz kılma yeri)* ve *Thakur Ka Kuan* adlı öyküleri Türkçeye, Türk edebiyatından Halide Edip Adıvar'ın *Himmat Çocuk* öyküsü Hintçeye çevrilmiştir. Türkçe ve Hintçe tipolojik olarak birbirinden çok farklı olduğu gibi her ikisi de farklı kültürleri barındırmaktadır. Ele alınan üç öykü, Türkçeye ve Hintçeye ilk kez çevrilen öyküler özelliğini taşımaktadır.

Çalışmanın başında Türkçe ve Hintçenin yapıları ele alınmıştır. Öyküler çevrilirken karşılaşılan sorunlar belirlenmiş, çözümler çeviri örnekleri ile gösterilmiştir.

Bu çalışma ile daha önce Hint-Türk edebiyatında böyle bir çalışma yapılmadığı için diğer çalışmalara öncülük etmek, böylelikle iki dil arasındaki çeviri çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmak ve iki dil ve dolayısıyla iki kültür arasındaki boşlukların belirlenerek yabancı dil öğretim süreçlerinin kolaylaştırılmasına yönelik veri sağlamak hedeflenmektedir.

1.1. Problem

Hindistan'ın Türkiye'ye olan coğrafi uzaklığı, kültürlerin birbirine çok fazla benzememesi ve bu coğrafya insanının Türkiye ve Türkçeye olan ilgi eksikliği gibi problemler Hintçe ve Türkçe arasında karşılıklı edebî eser çevirilerine olumsuz yansımıştır.

Büyüyen ve küreselleşen dünyada internet başta olmak üzere artan iletişim imkânlarının da etkisiyle yukarıda sayılan sebepler yavaş yavaş azalmaya başlamış ve sonuçta karşılıklı olarak iki kültürün birbirine yakınlaşmaya başladığı görülmüştür. Bu nedenle iki dil arasında edebî çevirilerin artması gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla hazırladığımız tezimizde aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır.

1. Edebî eserlerin Türkçeden Hintçeye, Hintçeden Türkçeye çevirilerinde anlamsal eşdeğerliği sağlama sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?
2. Edebî eserlerin Türkçeden Hintçeye, Hintçeden Türkçeye çevirilerinde anlamsal eşdeğerliği sağlama sürecinde karşılaşılan sorunlar nasıl çözülür?

1.2. Amaç

Çalışmamızın amacı, Hint ve Türk edebiyatına ait üç öykünün Türkçe-Hintçe ve Hintçe-Türkçe çevirilerini yapmak ve anlamsal eşdeğerliği sağlama sürecinde karşılaşılan sorunları ortaya koymaktır. Aynı şekilde ismi geçen öyküler çevrildikleri dil açısından ele alınacaktır. Bu amaçla Hint edebiyatından Munşi Premçand'ın "*Eidgaah*

(*Bayram Namaz kılma yeri*)” ve “*Thakur Ka Kuan (Thakur’un Kuyu)*” adlı öyküleri Türkçeye çevrilecektir. Türk edebiyatından da Halide Edip Adıvar’ın “*Himmet Çocuk*” öyküsü Hintçeye çevrilecektir. Ele alınan üç öykü, Türkçeye ve Hintçeye ilk kez çevrilen öyküler özelliğini taşımaktadır. Bu çalışmada iki dilde yapılan tercümelemlerin okuyucuya sunulması, eserlerin çevirisi sırasında karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve sorunlara karşılık önerilen çeviri örneklerinin gösterilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca iki dil arasındaki çeviri çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmak, daha önce Hint ve Türk edebiyatında böyle bir çalışma yapılmadığı için diğer çalışmalara öncülük etmek ve yabancı dil eğitim ve öğretim süreçlerinin kolaylaştırılmasına yönelik veri sağlamak hedeflenmektedir.

1.3. Önem

Günümüzde ulusların birbiriyle ilişkileri teknolojik gelişmelerin son seviyeye gelmesi ve refah seviyesinin yükselmesi insanları diğer kültürleri, yemekleri, dinleri ve dilleri araştırmaya sevk etmiş, ayrıca bunu daha kolay ve eğlenceli hâle getirmiştir. Sadece eğlence amacı taşımayan tamamen kültürü ve o coğrafyayı tanımak için olan asıl öğrenme biçimi, dil ve edebiyattır. Öğrenmek istenilen dilde yazılan eserler okumak amacımıza bizi daha kolay ulaştırır. Çalışmamızın değeri, Hintçe ve Türkçe arasında edebî eser çevirisinin yok denecek kadar az olmasına dayanmaktadır. İleride bu alanda önemli çalışmalar yapılacağını ümit ediyoruz. Ayrıca yaptığımız çalışmayla bu alanda yapılacak sonraki çalışmalara bir nebze olsun ışık tutmayı ve öncülük etmeyi umuyoruz.

1.4. Sınırlılıklar

Çalışmamızda dil ve edebî çeviri ile ilgili konular ele alınmaktadır. Hint edebiyatından Munşi Premchand’ın *Eidgaah* ve *Thakur Ka Kuan*, Türk edebiyatından ise Halide Edip Adıvar’ın *Himmet Çocuk* hikâyeleri üzerinde inceleme yapılmaktadır.

2. Analiz

2.1. Hintçe

Hindistan Hükümeti tarafından kabul edilen standart Hint alfabesi 11 ünlü ve 35 ünsüzden oluşmaktadır. Bununla birlikte, geleneksel Hint alfabesinin 13 ünlü ve 33 ünsüzden oluştuğu kabul edilir. अं [aṅ] ve अः [a:] harfleri, geleneksel Hintçede ünlü, standart Hintçede ise ünsüz olarak sayılır. Hintçenin alfabesi Devanagari'dir. Devanagari alfabesinde 11 ünlü, 33 ünsüz, bir anusvara (an) ve bir visarga (a) olmak üzere toplam 52 harf vardır. Ek olarak, Hint alfabesinde 2 çift ünsüz (ऌ ve ॡ) ve 4 birleşik ünsüz (क्ष, त्र, ज्ञ, श्र) vardır. Küçük büyük harf ayrımı yoktur. Soldan sağa doğru yazılır.

Hint Alfabesi

2.1.1. Ünlüler

Tablo 2.1: Ünlüler

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
A	Ā	I	Ī	U	Ū	Ri	E	Ai	O	Au	Aṅ	A:

Hintçedeki tüm ünlülerin iki biçimi vardır: Bağımsız biçimleri ve mātrā biçimleri. Mātrā biçimi ünsüzleri değiştirir.¹

Tablo 2.2: क (k) hecesi ile eşleştirilmiş on bir sesli harf

क	का	कि	की	कु	कू	कृ	के	कै	को	कौ
Ka	Kā	Ki	Kī	Ku	Kū	Kṛ	Ke	Kai	Ko	Kau

¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Devanagari>

İlk ünlü -a için mātrā formu yoktur. Bunun nedeni, bir bağlaç parçası olmadıkça veya bir kelimenin sonunda görülmedikçe tüm Hintçe ünsüzlerin otomatik olarak bu sesli harfleri içermesidir. Yani, क harfi ka olarak telaffuz edilir.

2.1.2. Ünsüzler

Tablo 2.2: Ünsüzler

क k K	ख kh Kh	ग g G	घ gh Gh	ङ ṅ ṅ	
च ç Ç	छ çh Çh	ज c C	झ ch Ch	ञ ñ Ñ	
ट ṭ Ṭ	ठ ṭh Ṭh	ड ḍ Ḍ	ढ ḍh Ḍh	ण ṇ Ṇ	
त t T	थ th Th	द d D	ध dh Dh	न n N	
प p P	फ ph Ph	ब b B	भ bh Bh	म m M	
य y Y	र r R	ल l L	व v V	श ṣ Ṣ	
ष sh Sh	स s S	ह ha Ha	क्ष Ksh Ksh	त्र tr Tr	ज्ञ Ĝny

2

2.1.3. Değiştirilmiş Ünsüzler

Hintçede herhangi bir Devanagari harfine doğrudan karşılık gelmeyen pek çok ses vardır:

क़ /q/, boğazda क' dan daha geride telaffuz edilir. Arapça Kur'an kelimesi bu harfle başlar.

ग़ /ğ/, Fransızca /r/ ye benzer şekilde boğazın arkasında telaffuz edilir.

ख़ /kh/, Bach veya Reich gibi Almanca kelimelerde /ch/ gibi okunur.

² https://en.wikipedia.org/wiki/International_Alphabet_of_Sanskrit_Transliteration

ज़ /z/, Türkçe /z/ ile aynıdır.

ड /ɾ/ 'yı açıklamak, örnekler dışında zordur. Hintçe kelime गाड़ी (Garī) "Gardee"ye çok benzer. Bu karakteri belirtmek için kullanılan karakterin ऋ işaretiyle aynı olduğuna dikkat edilir. Farkı anlamamanın tek yolu bağlamdır; /ɾ/'den sonra bir ünsüz gelirse, ऋ'ye karşılık gelir (Örnek: ऋषि- r̥ṣi veya Rishi). Ardından bir sesli harf gelirse veya bir kelimenin sonunda düşerse, büyük olasılıkla ड'dir.

ढ (ṛh), ड'nin aspire edilmiş versiyonudur.

फ, Türkçe /f/ sesiyle aynıdır.

2.1.4. Türkçe ve Hintçenin Cümle Yapısı Örnekleri

Hintçede üç kişi ve iki cinsiyet vardır. Türkçe ve Hintçenin cümle yapısı aynıdır.

Türkçe söz dizimi şu şekildedir: Özne +zarf tümleci +nesne +yüklem

Örnek cümle: Kriketçiler bugün kriket oynayacaklar.

Cümle yapısında hem Hintçe hem de Türkçede ilk önce özne sonra nesne ve en son yüklem gelir.

Örneğin;

Türkçe: Ben pazara gidiyorum.

Ben pazara gid-i-yor-um.

Hintçe: Main bazar ca raha hun

Türkçe ve Hintçe hem cümle dizilim benzerliği konusunda hem de fiil konusunda birbirlerine çok benzemektedir. Yalnız her iki dilde cinsiyet açısından fark vardır. Türkçe kelimelerde cinsiyet yoktur. Hintçede iki tane cinsiyet vardır. (Muhammad, 2020: 49).

Örnek: Türkçe: Arman doktor olmak istiyor.

Arman doktor olmak isti-yor (∅).

Hintçe: Arman doctar banna chah **raha** hai.

Türkçe: Şebnem doktor olmak isti-yor (∅).

Hintçe: Şebnem doctar banna chah **rahi** hai.

Türkçede gramatikal cinsiyet olmadığı için “Arman ve Şebnem doktor olmak istiyor” cümlesinde cinsiyete bağlı bir değişme olmaz. Fakat Hintçede Arman için **raha** hai fiil çekimi yapılırken Şebnem için **rahi** hai biçiminde yapılmaktadır.

2.2. Söz Varlığı

Çeviri yaparken karşılaşılan sorunlardan biri de Hintçe ve Türkçedeki bazı atasözlerin, kalıpların, deyimlerin ve kelimelerin tam karşılıklarının bulunmamasıdır. Bunlar aşağıda örneklendirilmiştir:

2.2.1. Karşılığı Olmayan Kelimeler

Kuruluşlar: dini ve siyasi faaliyetler, süreçler.

Çevresel unsurlar: iklim, mevsim, dağ, tepe, vadi.

Maddi kültür bileşenleri: yiyecek, giyecek, şehir, köy, ulaşım araçları, ev eşyaları, oyuncaklar.

Sosyal kültür: iş yaşamı ve özel yaşamla ilgili unsurlar, meslek adları, görevler, akrabalık adları.

Davranışlar ve gelenek göreneklerle ilgili kelimeler: Deyimler, kalıp ifadeler ve argo kelimelerin tamamının tam karşılığı bulunamamıştır.

Bu çalışmada Hintçe ve Türkçe arasında tam karşılığı olmayan kelimeler mevcuttur. Hikâyelerin anlam özelliklerini kaybetmemek ve kültürel öğeleri korumak için bu kelimeler yazı çevirimi yoluyla çevrilmiş ve anlamları dipnot olarak verilmiştir. Aşağıda Hintçe-Türkçe çeviride tam karşılığı bulunmayan kelimeler gösterilmektedir. Hindistan kültürüne ait bu kelimeler çeviride dipnotlar ile açıklanmıştır.

Kast isimleri : Thakur, Dhobi, Halwai, Nai, Gawala, Çamar, Teli, Çaudhari

Dinî kavramlar: Parsad, Sadhu, Dewta, Riwaşi Paband

Ulaşım aracı : Ekke Tange

Yiyecekler : Gulab Jamun, Sewai, Shakkar, Sohan Halua

Yer adları : Kalükata

Ev eşyası : Tokri, Lota, Kalsi

Sosyal kültür : Gujria, Teli, Dhobin, Nine, Mehatrani, Chudiharin, Bhisti
Müzik aleti : Khanjri, Dafli, Majire
Bitkiler : Gular Ka Paid
Oyuncaklar : Hindola
Giysi adları : Kurta

Aşağıda Türkçe- Hintçe çeviride tam karşılığı bulunmayan kelimler göstermektedir.

Yer adları: Uşak, İnay, Elvan, İstanbul, Antalya, Burdur, Kuzgun Deresi
Unvanlar: Paşa
Yiyecekler: Peksimet

2.2.2. Öykülerde Geçen Bazı Urduca Kelimeler

बदहवास – Badhawas- Hasta, नेमत – Nemat-Kutsama, रमजान – Ramzan-Ramazan,
ईदगाह – Eidgaah-Bayram Namaz kılma yeri , जद्दा –Jadda, रोजा –Roja- Oruç,
मिजाज़ –Mijaz-Mizaç, हज़रात-Hazrat-Bey, रुस्तमे - हिन्द -Rüstem-i- Hind,
अरमान –Arman- Arzu, नादान –Nadan-Safdil, बेचारा –Bechara – Biçare, Zavallı,
सूरत –Surat,
जहाँ -Jahan- Cihan, Dünya, वजू –Vazu- Abdest

2.2.3. Atasözleri, Deyimler ve Kalıp Sözler

Atasözleri bir milletin yıllarca kendi aralarında oluşturmuş oldukları kültür, sosyal hayat, spor gibi farklı faaliyetler için uzun ifade ve cümleler kullanmak yerine ona karşılık gelebilecek farklı anlamlar çağrıştıran kelimeler ile oluşturulan ve az kelime ile meydana gelen cümle yapısıdır. Atasözleri dilin ait olduğu kültürü tanımayan insanlar için farklı anlamlar çağrışırsa da anadil konuşurlar için en kısa ifade ile insanın meramını, derdini anlatabilme imkânı sağlar. Atasözlerin, deyimlerin bilinmesi artık o dilin çok iyi bir şekilde öğrenildiği anlamına gelir. Çünkü bir dil öğrenilirken en zorlu kısım atasözleri ve deyimlerdir. Asıl anlamıyla kullanılmayıp mecazi anlamlarıyla kullanıldığı için bir

yabancı atasözlerine ve deyimlere hâkim olduğunda artık hem o kültüre hem de o dile alışmaya başlamış demektir.

Çalışmamızda Türkçe ve Hintçedeki bazı deyim, atasözü ve kalıpların tam karşılıkları bulunmuştur. Bazı deyim, atasözü ve kalıplarda ise çeviri yapılan dildeki anlamı tamamlamak için en uygun olan deyim, atasözü ve kalıplardan yararlanılmıştır. Bu yapılar aşağıda dillere göre gruplandırılmıştır.

2.2.3.1. Hintçe-Türkçe

hardal tohumunu bir dağa çevirmek (Hint.) - habbeyi kubbe yapmak, bir bardak suda fırtına koparmak (Türk.) : Hintçedeki “hardal tohumunu bir dağa çevirmek” deyimini, Türkçedeki “habbeyi kubbe yapmak” deyimini ile karşılanmıştır.

राइ का पहाड़ बना लेना- hardal tohumunu bir dağa çevirmek

आशा तो बड़ी चीज है, और फिर बच्चों की आशा! उनकी कल्पना तो राई का पर्वत बना लेती हैं ।

Umut büyük bir şeydir hele çocukların umudu. Bir çocuğun hayal gücü *hardal tohumunu bir dağa dönüştürebilir.*

çok fazla para bulmak (Hint.) - başına talih kuşu konmak (Türk.) : Hintçedeki “birden çok fazla para bulmak” deyimini, Türkçedeki “başına talih kuşu konmak” deyimini ile karşılanmıştır.

कुबेर का धन – बहुत अधिक सम्पत्ति प्राप्त होना (başına talih kuşu konmak)

उनकी अपनी जेबों में तो कुबेर का धन भरा हुआ है ।

Cepleri, Hint Servet Tanrısı olan *Kuber ile dolu.*³

yüzünü kaçırmak (Hint.) - utanmak, sokağa çıkmaz hale gelmek, başını eğmek (Türk.) : Hintçedeki “yüzünü kaçırmak” deyimini, Türkçedeki “başını eğmek” deyimini ile karşılanmıştır.

³ Bu deyim mitolojik kültürle bağlantılıdır.

मुँह चुराना-yüzünü kaçırmak

इस तरह समाज में कब तक मुँह चुराते फिरोगे । जाकर प्रधान जी से अपनी गलती की माफी माँग लो ।

Böyle toplumda ne zamana kadar *başını eğerek* dolaşacaksın, gidip köy ağasından af dile.

baykuş yapmak (Hint.) - oyun oynamak (Türk.) : Hintçedeki “baykuş yapmak” deyimini, Türkçedeki “oyun oynamak” deyimini ile karşılanmıştır.

उल्लू बनाना – oyun oynamak

कभी-कभी कोई लड़का कंकड़ी उठाकर आम पर निशान लगाता हैं । माली अंदर से गाली देता हुआ निकलता है । लड़के वहाँ से एक फर्लांग पर हैं । खूब हँस रहे हैं। माली को केसा उल्लू बनाया है ।

Bazen çocuklardan biri mango ağacına taş fırlatır, bahçıvan içeriden bağırarak çıkar. O zamana kadar çocuklar bahçıvanın ulaşamayacağı kadar uzağa kaçarlar ve bahçıvanla nasıl da *oyun oynadık* diye kahkaha atarlar.

işten kaçmak (Hint.) - kaytarmak (Türk.) : Hintçedeki “işten kaçmak” deyimini, Türkçedeki “kaytarmak” deyimini ile karşılanmıştır.

जी चुराना -kaytarmak

हामिद के मदरसे में दो-तीन बड़े-बड़े लड़के हैं, बिल्कुल तीन कौड़ी के । रोज मार खाते हैं, काम से जी चुराने वाले ।

Hamid'in okulunda iki veya üç yetişkin erkek var, tam üçkâğıtçılar, hoca her gün derste *kaytaranları* azarlar.

çok kötü yenmek (Hint.) - hezimete uğratmak (Türk.) : Hintçedeki “yenmek” deyimini, Türkçedeki “hezimete uğratmak” deyimini ile karşılanmıştır.

छक्के छुड़ाना- hezimete uğratmak, darmadağın etmek

अगर कोई शेर आ जाए मियाँ भिश्ती के छक्के छूट जाएँ ।

Eğer bir aslan gelse su taşıyıcısını *hezimete uğratır*.

gözleri çevirmek (Hint.) - yüz üstü bırakmak (Türk.) : Hintçedeki “gözleri çevirmek” deyimini, Türkçedeki “yüz üstü bırakmak” deyimini ile karşılanmıştır.

आँखे फेरलेना- yüz üstü bırakmak

जिससे ईश्वर भी आँखे फेर ले, भली कोई उसकी सहायता कैसे कर सकता है

|

Allah’ın bile yardım etmediği kişiyi herkes *yüzüstü bırakır*.

mizaç göstermek, hava atmak (Hint.) - caka satmak (Türk.) : Hintçedeki “mizaç göstermek” deyimini, Türkçedeki “caka satmak” deyimini ile karşılanmıştır.

मिजाज़ दिखाना- caka satmak

मेरे पास पैसे नहीं होने के वजह से मोहसिन और महमूद मुझे मिजाज़ दिखा रहे हैं।

Bende para olmadığı için Muhsin ve Mahmut bana *caka satıyor*.

kılına dokunmamak (Hint.) - kılına hanel gelmemek (Türk.) : Hintçedeki “kılına dokunmamak” deyimini, Türkçedeki “kılına hanel gelmemek” deyimini ile karşılanmıştır.

बाल बाँका न होना- kılına hanel gelmemek

तुम्हारे खिलौने कितना ही जोर लगाएँ, मेरे चिमटे का बाल भी बाँका नहीं कर सकते मेरा बहादुर शेर है चिमटा ।

Ama oyuncaklarınız ne kadar zorlasa da benim maşamın *kılına bile hanel gelmez*. Benim maşam cesur ve aslandır.

gözleri değişmek (Hint.) - umduğunu bulamamak, elini üstünden çekmek (Türk.) : Hintçedeki “gözleri değişmek” deyimi, Türkçedeki “elini üstünden çekmek” deyimi ile karşılanmıştır.

उन्हें क्या खबर कि चौधरी आज आँखें बदल लें, तो यह सारी ईद मुहर्रम हो जाए ।

Çaudhri bugün yardım elini çekerse bayramın yas gününe döneceğini bilmiyorlar.

beladan kurtulmak (Hint.) - işi Allah’a kalmak (Türk.) : Hintçedeki “beladan kurtulmak” deyimi, Türkçedeki “işini Allah’a kalmak” deyimi ile karşılanmıştır.

बेड़ा पार लगाना- सफलता मिलना – işi Allah’a kalmak

तीन पैसे हामिद की जेब में, पाँच अमीना के बटुवें में। यही तो बिसात है और ईद का त्यौहार, अल्लाह ही बेड़ा पर लगाए ।

Üç kuruş Hamid’in cebinde, beşi ise Amine’nin cüzdanında. Kalan bu kadar para ve bugün bayram! Artık işi Allah’a kaldı.

üç kuruşluk adam (Hint.) - üçkâğıtçı (Türk.) : Hintçedeki “üç kuruşluk adam” deyimi, Türkçedeki “üçkâğıtçı” isim(mecaz) ile karşılanmıştır.

तीन कोड़ी के व्यक्ति- üçkâğıtçı

हामिद के मद्रसे में दो-तीन बड़े-बड़े लड़के हैं, बिल्कुल तीन कौड़ी के ।

Hamid’in okulunda iki veya üç yetişkin erkek var, tam üçkâğıtçılar.

gözlerin altına karanlık gelmek (Hint.) - gözleri kararmak (Türk.) : Hintçedeki “gözlerin altına karanlık gelmek” deyimi, Türkçedeki “gözleri kararmak” deyimi ile karşılanmıştır.

आँखें तले अँधेरा आ जाना- gözleri kararmak

haram malı harama gitmek (Hint.) - haydan gelen huya gitmek (Türk.) :

Hintçedeki “haram malı harama gitmek” deyimini, Türkçedeki “haydan gelen huya gitmek” deyimini ile karşılanmıştır.

हराम का माल हराम में जाना -haydan gelen huya gitmek

मोहसिन उसकी नादानी पर दया दिखाकर बोला..अरे, पागल! इन्हें कौन पकड़ेगा! पकड़ने वाले तो यह लोग खुद हैं, लेकिन अल्लाह, इन्हें सजा भी खूब देता है । हराम का माल हराम में जाता है ।

Muhsin, Hamid’in cahilliğine şefkat göstererek “Bre deli, onları kim yakalayacak ki? Yakalayan zaten kendileridir. Ama var ya Allah bunlara çok ceza veriyor. *Haydan gelen huya gidiyor.*

iz bırakmak (Hint.) - damgasını vurmak (Türk.) : Hintçedeki “iz bırakmak” deyimini, Türkçedeki “damgasını vurmak” deyimini ile karşılanmıştır.

रंग जमा लेना - damgasını vurmak

औरों ने तीन-तीन, चार-चार आने पैसे खर्च किए, पर कोई काम की चीज न ले सके । हामिद ने तीन पैसे में रंग जमा लिया ।

Her biri üç ile dört ânâ harcadılar ancak faydalı hiçbir şey satın alamadılar. Hamid üç kuruşla *damgasını vurdu.*

sulu gözlerle bakmak (Hint.) - yiyecek gibi bakmak (Türk.) : Hintçedeki “sulu gözlerle bakmak” kalıbı, Türkçedeki “yiyecek gibi bakmak” kalıbı ile karşılanmıştır.

रस भरी आँखों से देखना -yiyecek gibi bakmak

कभी गाँव में आ जाती हूँ, तो रस-भरी आँख से देखने लगते हैं ।

Bazen köye gittiğimde *yiyecek gibi bakıyorlar*.

göğüste yılan yuvarlanmak (Hint.) - kıskançlıktan çatlamak (Türk.) : Hintçedeki “göğüste yılan yuvarlanmak” deyimini, Türkçedeki “kıskançlıktan çatlamak” deyimini ile karşılanmıştır.

छाती पर साँप लौटना- kıskançlıktan çatlamak

जैसे सबकी छाती पर साँप लोटने लगता है, परंतु घमंड यह कि हम ऊँचे हैं !

Sanki herkesin göğsü *kıskançlıktan çatlayacak* gibi ancak gururları yüksek olduklarını mı sanmakta!

kan tükürmek (Hint.) - kan tükürmek (Türk.) : Hintçedeki “kan tükürmek” deyimini, Türkçedeki aynı “kan tükürmek” deyimini ile karşılanmıştır.

लहू थूकना- kan tükürmek

बेचारे महँगू को इतना मारा की महीनो लहू थूकता रहा ।

Zavallı Mahangu’yu öylesine dövmüştü ki aylarca *kan tükürdü*.

hakimiyetini kurmak (Hint.) - gönlünü fethetmek (Türk.) : Hintçedeki “hakimiyetini kurmak” deyimini, Türkçedeki “gönlünü fethetmek” deyimini ile karşılanmıştır.

सिक्का जमाना- gönlünü fethetmek

लेकिन मोहसनि की पार्टी को इस दिलासे से संतोष नहीं होता। चिमटे का सिक्का खूब बैठ गया है ।

Ancak Muhsin'in grubu bu söylentilerden memnun değildir. Muhsin'in anlattığı maşanın özellikleri onların *gönlünü fethetmiş*.

kalbi güçlendirmek (Hint.) - cesaretini toplamak (Türk.) : Hintçedeki “kalbi güçlendirmek” deyimini, Türkçedeki “cesaretini toplamak” deyimini ile karşılanmıştır.

कलेजा मजबूत करना- cesaretini toplamak

अंत में देवताओं को याद करके उसने कलेजा मजबूत किया और घड़ा कुएं में डाल दिया ।

Sonunda tanrıların adını anarak *cesaretini toplayıp* sürahiyi kuyuya daldırdı.

meydan kazanmak (Hint.) - dize getirmek (Türk.) : Hintçedeki “meydan kazanmak” deyimini, Türkçedeki “dize getirmek” deyimini ile karşılanmıştır.

मैदान मारना- dize getirmek

हामिद ने मैदान मार लिया ।

Hamid herkesi *dize getirdi*.

uyku gelmek, yorgunluktan uyumak (Hint.) - uyku basmak (Türk.) : Hintçedeki “uyku gelmek” deyimini, Türkçedeki “uyku basmak” deyimini ile karşılanmıştır.

आँखे लगना- uyku basmak

कब से कोशिश कर रही हूँ की आँख लग जाए और जब आँख लगी तो फोन आ गया ।

Ne zamandır uykumun gelmesini bekliyorum, *uyku basınca* da telefon çaldı.

göğsünü dövmek (Hint.) - yas tutmak (Türk.) : Hintçedeki “göğsünü dövmek” deyimini, Türkçedeki “yas tutmak” deyimini ile karşılanmıştır.

एक ही शहर के पांच सैनिकों के शहीद होने पर सारे शहर ने छाती पीटी ।

छाती पीटना- göğsünü dövmek

Aynı şehirden beş asker şehit olunca tüm şehir *yas tuttu*.

meydan temiz olmak (Hint.) - önu açılmak, bir engeli kalmamak (Türk.) :

Hintçedeki “meydan temiz olmak” deyimini, Türkçedeki “bir engeli kalmamak” deyimini ile karşılanmıştır.

मैदान साफ होना- bir engeli kalmamak

इंग्लैंड की टीम को सेमीफाइनल में हराने के बाद भारतीय टीम का विश्व कप में मैदान साफ हो गया ।

İngiltere takımını yarı finalde mağlup ettikten sonra Hindistan takımının Dünya Kupası’nda *bir engeli kalmadı*.

gözleri kaçırmak (Hint.) - yüzüne bakmamak (Türk.) : Hintçedeki “gözleri kaçırmak” deyimini, Türkçedeki “yüzüne bakmamak” deyimini ile karşılanmıştır.

आँखें चुराना- yüzüne bakmamak

मुझसे रुपये उधार लेने के बाद मोहन निरन्तर आँख चुराता रहता है, मेरे सामने नहीं आता ।

Mohan, benden borç aldıktan sonra sürekli gözünü benden kaçırıyor ve utancından *yüzüme bakamıyor*.

2.2.3.2. Türkçe- Hintçe

sesi çıkmamak (Türk.) - her hangi bir tepki vermemek (Hint.) : Türkçedeki “sesi çıkmamak” deyimini, Hintçedeki “susmak, herhangi bir tepki vermemek” deyimini (चूँ न करना-जबाब में एक शब्द भी न बोलना) ile karşılanmıştır.

Büyükler söz anlıyor *sesi çıkmıyor* ama çocuklar söz anlamıyor, açlıktan hep ağlıyorlar, sabaha kadar ağlıyorlar, bunu Paşa’ya söyle...

"बुजुर्ग लोग मज़बूरी समझते हैं, वे कुछ नहीं कहते हैं, लेकिन बच्चे बात को नहीं समझते हैं, वे हमेशा भूख के कारण रोते हैं, सुबह तक रोते हैं, ये बात पाशा को बताओ...

içini yakmak (Türk.) - çok üzme (Hint.) : Türkçedeki "içini yakmak" deyimini, Hintçedeki "çok üzme" deyimini (दिल दुखाना, दिल तोडना) ile karşılanmıştır.

Yalnız yanımda makineyi düzeltmekle uğraşır görünen nefer, şoförün bir şey söylemeden *içini yakan* bir arzusu kalbime geçti.

लेकिन, सिपाही जो मेरे बगल में मशीन को ठीक करने की कोशिश कर रहा था, चालक की एक इच्छा जो बिना कुछ कहे उसका दिल दुखा दिया ।

meydana çıkmak (Türk.) - ortaya çıkmak (Hint.) : Türkçedeki "meydana çıkmak" deyimini, Hintçedeki (सामने आना) "ortaya çıkmak" deyimini ile karşılanmıştır.

Çenesinin, başının bütün iskeleti peksimeti çiğnedikçe daha açık olarak *meydana çıkıyordu*.

जब वह रस्क को चबा रहा था उसका जबड़े और सर का पूरा कंकाल पूरी तरह से उभर के सामने आ रहा था ।

gözünün içine bakmak (Türk.) - merhamet için yalvarmak (Hint.) : Türkçedeki "gözünün içine bakmak" deyimini, Hintçedeki "merhamet için yalvarmak" (दया की भीख मांगना) deyimini ile karşılanmıştır.

Evsiz, bezgin bir halk, dünya onların zafer destanını terennüm ederken onlar ölümün *gözlerinin içine bakıyorlardı*.

बेघर, भाऊक लोग, जब दुनिया उनकी विजय की गाथा गा रही थी तब वह लोग ज़िंदा रहने के लिए दया की भीख मांग रहे थे ।

kalbi burulmak (Türk.) - kalbi paramparça olmak(Hint.) : Türkçedeki “kalbi burulmak” deyimini, Hintçedeki “kalbi paramparça olmak” (कलेजा छलनी होना-कड़ी बात से जी दुःखना) deyimini ile karşılanmıştır.

Hikâyenin burası *kalbimi burdu*.

कहानी का ये हिस्सा मेरी कलेजी को छलनी कर दिया ।

omuz silmek (Türk.) - önem vermemek, benimsememek (Hint.) : Türkçedeki “omuz silmek” deyimini, Hintçedeki “önem vermemek, benimsememek” (ध्यान में न लाना) ile karşılanmıştır.

Sessiz, omuzlarını silkti.

शांत, उसकी बातों पे ध्यान न दिया (अपनी बाजुओं को सिकोड़ा) ।

heyecan vermek (Türk.) - heyecan ile dolmak : Türkçedeki “heyecan vermek” deyimini, Hintçedeki “heyecan ile dolmak” (उत्साह से भर जाना) deyimini ile karşılanmıştır.

Hikâyenin burası yine *kalbimi heyecana verdi*.

कहानी के इस हिस्से ने फिर से मेरे दिल में उत्सुकता बढ़ा दी ।

gözleri yaşarmak (Türk.) - gözleri yaşarmak : Türkçedeki “gözleri yaşarmak” deyimini, Hintçede bu deyimini aynı karşılığı bulunmuştur (आँख भर आना, आँखें नम होना).

Bu defa gözlerimi yaşartan bir ifade ile ince omuzlarını silkti.

इस बार उसने लगभग रोते हुए भाव से अपने पतले कंधों को हिलाया ।

sesi titremek (Türk.) - kalbi titremek (Hint.) : Türkçedeki “sesi titremek” deyimini, Hintçedeki “kalbi titremek” (कलेजा कांपना) deyimini ile karşılanmıştır.

Biraz daha hırçın ve sesi titrek.

चिड़चिड़ा और कंपते हुए आवाज़ में

çivi gibi (Türk.) - çelik gibi (Hint.) : Türkçedeki “çivi gibi” deyimini, Hintçedeki “çelik gibi” (फौलाद की तरह) deyimini ile karşılanmıştır.

eli boş gelmek (Türk.) - eli boş dönmek (Hint.) : Türkçedeki “eli boş gelmek” deyimini, Hintçedeki “eli boş dönmek” (खाली हाँथ लौटना) deyimini ile karşılanmıştır.

Elleri boş geldikleri yere dönerler.

इनलोगो को फिर खाली हाँथ वापस लौटना पड़ा ।

ere vermek (Türk.) - ev kurmak (Hint.) : Öyküde kız kardeşini kocaya vermek anlamında kullanılan “ere vermek” deyimini, Hintçedeki “ev kurmak” (घर बसाना, शादी कराना) deyimini ile karşılanmıştır.

Öküzlerle kocasız iki kadının tarlalarını yıllarca sürmüş, ortakçılık etmiş, ninesini, kardeşini beslemiş, hatta kız kardeşini *ere vermişti*.

बैलो के साथ दो विधवाओ के खेतो मै कई सालो तक काम किया । बटाई पर खेती करके दादी और बहन की पालन पोषण किया, बहन की घर तक बसाई ।

gündeliğe gitmek (Türk.) - günlük ücrette çalışmak (Hint.) : Türkçedeki “gündeliğe gitmek” deyimini, Hintçedeki “günlük ücrette çalışmak” (दिहाड़ी पे मजदूरी करना) kalıbı ile karşılanmıştır.

Öküzsüz çalışmış, *gündeliğe gitmiş*, dul kadınların tarlalarını sürmüş, üç yıl çalışmış ve sonunda iki şişman, kocaman dombay almıştı.

बैलो के बगैर काम किया, दिहाड़ी मजदूरी किये, विधवा औरतो के खेतो मे काम किये । लगातार तीन साल खेतो मे काम करने के बाद आखिर मे दो मोटे ताजे भैंश खरीदे ।

alın teri dökmek (Türk.) – kan ile teri bir etmek, son derece sıkı çalışmak (Hint.) : Türkçedeki “alın teri dökmek” deyimini, Hintçedeki “kan teri bir etmek” (खून पसीना एक करना) deyimini ile karşılanmıştır.

Kimsesiz, sekiz dokuz yaşında kuru Anadolu’da *alın teriyle* iki manda alan çocuk, bu benim anladığım, bildiğim kahramanlığın en yüksek derecesi gibi bir şey.

खून पसीना की कमाई से सुखी हुई अनातोलिया मे दो भैंस खरीदना वाला ये 8, 9 साल का अनाथ बच्चा, मेरे हिसाब से वीरता की सबसे उच्चतम श्रेणी की तरह है ।

omuz vermek (Türk.) - omuz omuza vermek (Hint.) : Türkçedeki “omuz vermek” deyimini, Hintçedeki “omuz omuza vermek” (कंधे से कंधा मिलाना) deyimini ile karşılanmıştır.

Arabacılar arabanın arkasına **omuz verir**.

चालक भी गाड़ी को पीछे से कन्धा देती हैं ।

billur gibi (Türk.) - süt ile yıkanmış (Hint.) : Türkçedeki “billur gibi” deyimini, Hintçedeki “süt ile yıkanmış” (दूध का धुला) deyimini ile karşılanmıştır.

Billur gibi bir ses.

अस्पष्ट आवाज़ मे ।

söz anlamak (Türk.) - sözden anlamak (Hint.) : Türkçedeki “söz anlamak” kalıbı, Hintçedeki “sözden anlamak” (बात से समझना) kalıbı ile karşılanmıştır.

Büyükler söz anlıyor, sesi çıkmıyor ama çocuklar *söz anlamıyor*, açlıktan hep ağlıyorlar, sabaha kadar ağlıyorlar, bunu Paşa'ya söyle...

बुजुर्ग लोग मज़बूरी समझते हैं, वे कुछ नहीं कहते हैं, लेकिन बच्चे बात को नहीं समझते हैं, वे हमेशा भूख के कारण रोते हैं, सुबह तक रोते हैं, ये बात पाशा को बताओ ।

söz etmek (Türk.) - bir konu üzerine konuşmak (Hint.) : Türkçedeki “söz etmek” deyimini, Hintçedeki “bir konu üzerine konuşmak” (किसी चीज़ के बारे में बात करना) kalıbı ile karşılanmıştır.

Fakat ne onlar ne arkadaşlar, biraz önce açlıktan şikâyet ettikleri halde yemek arzusundan bir günahmış gibi, *söz etmiyorlardı*.

परन्तु न तो वे और न ही मेरे दोस्तों ने खाने की इच्छा के बारे में बात कर रहे थे, जैसे कि यह एक पाप था, हालांकि थोड़ी देर पहले भूख की शिकायत कर रहे थे।

salıvermek (Türk.) - azat etmek (Hint.) : Türkçedeki “salıvermek” fiili, Hintçedeki “azat etmek” (छोड़ देना, आज़ाद कर देना) fiili ile karşılanmıştır.

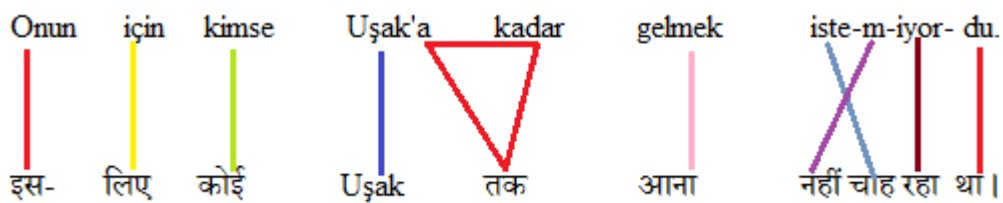
Üç ay önce bu uğursuz derede düşmanlar, Himmet Çocuğu yakalamışlar, kesmeye yatırmışlar, iki nefer arasında münakaş olmuş, biri arabasını, mandalarını alıp bırakmak, öteki öldürmek istiyormuş, sonra *salıvermek* isteyen demiş ki: “Arabasında yumurta varsa bırakalım, yoksa keselim.”

तीन महीने पहले इस मनहूस नदी में डाकुओं ने हिम्मत को पकड़ लिया, उसको काटना चाहा, दो समूहों के बीच बहस होने लगी, एक समूह ने गाड़ी और भैंसों को लेकर छोड़ देने की तथा दूसरे समूह ने मार देने को कहा। जो समूह छोड़ देना चाह रहे थे उनलोगों ने कहा “गाड़ी में अगर अंडा है तो छोड़ देते हैं वरना काट देते हैं।”

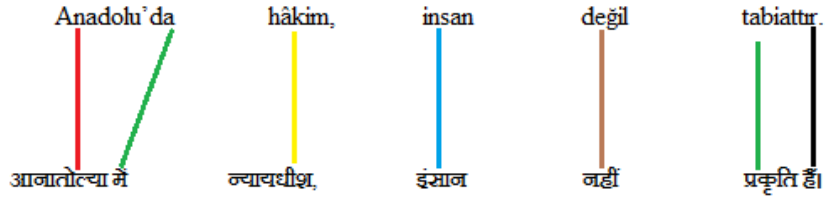
2.3. Cümle Yapıları

Türkçe ve Hintçe hem cümle yapısı hem de fiil çekimi konusunda birbirlerine çok benzemektedir. Örnekler aşağıdaki cümlelerde gösterilmiştir.

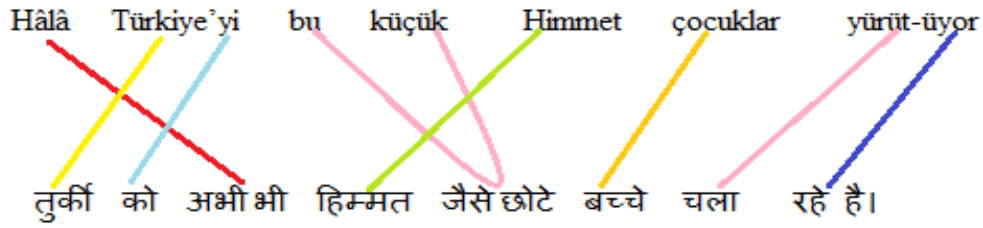
Şekil 2.3.1. Türkçeden Hintçeye çeviride söz dizimi

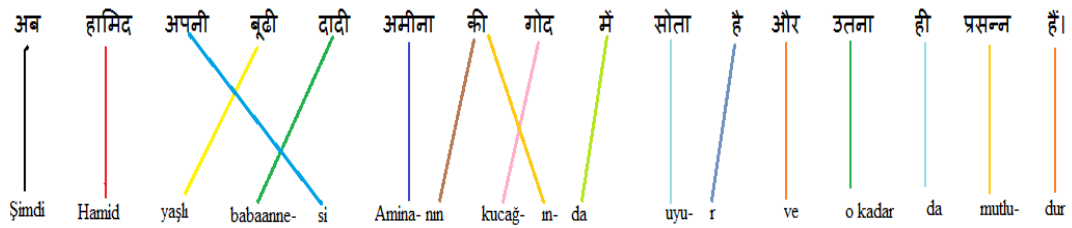
Şekil 2.3.2. Türkçeden Hintçeye çeviride söz dizimi

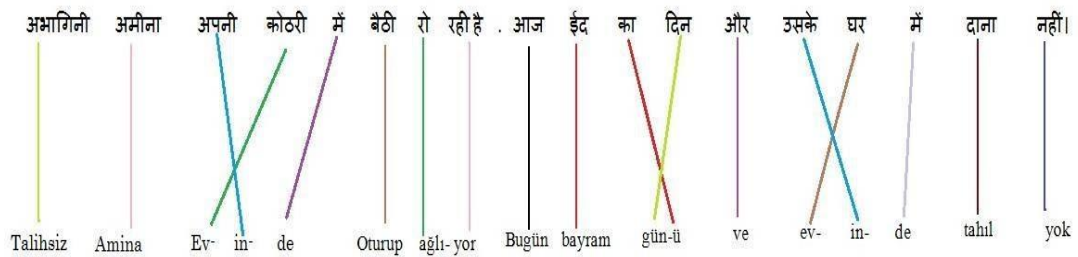
Şekil 2.3.3. Türkçeden Hintçeye çeviride söz dizimi

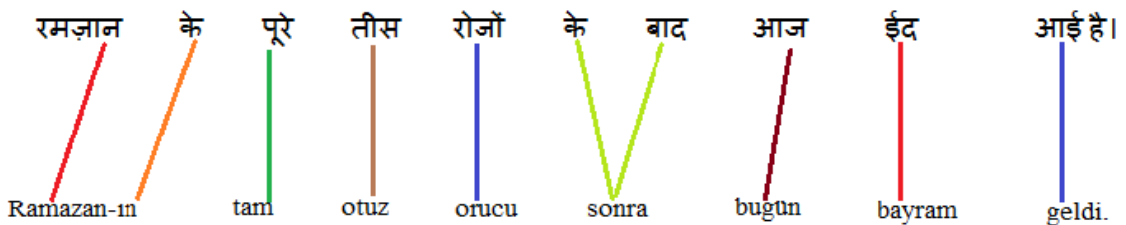
Şekil 2.3.4. Türkçeden Hintçeye çeviride söz dizimi

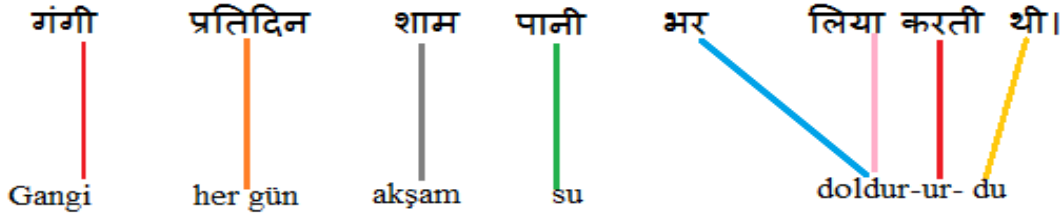
Şekil 2.3.5. Hintçeden Türkçeye çeviride söz dizimi

Şekil 2.3.6. Hintçeden Türkçeye çeviride söz dizimi

Şekil 2.3.7. Hintçeden Türkçeye çeviride söz dizimi

2.3.1. Cümlelerin dilbilgisi kurallarına ve edebî dile göre düzenlenmesi

2.3.1.1. Hintçe-Türkçe

Hintçe ve Türkçenin cümle yapıları aynı olsa da edebî anlatım yolları, doğal olarak farklılıkları barındırır. Sadece kelimelerin ve dilbilgisi yapılarının çevrilmesiyle metinlerin özgün yapısı korunamaz. Her milletin kendine has olan çeşitli kültürel bileşenlerini aynen çevrilmesi, önemli anlam boşlukları ortaya çıkarmaktadır.

Aşağıda Hintçeden Türkçeye çevrilen cümle örnekleri açıklanmaktadır. (1) Hintçe öyküdeki orijinal cümle, (2) Hintçeden Türkçeye bire bir çeviri, (3) Cümlenin Türkçe kurallara ve edebî dile göre düzenlenmiş biçimidir.

1. हामिद खिलोने की निंदा करता हैं – मिट्टी ही के तो है, गिरे तो चकना-चूर हो जाये लेकिन ललचाई हुई आँखों से खिलोने को देख रहा हैं।

Hintçeden Türkçeye birebir çeviri:

2. Hamid oyuncakları kınıyor- topraktandır, düşerse paramparça olur ama istekli gözlerle bakıyor.

3. Hamid oyuncakları topraktan yapılmış ve düşerse parçalanır diye beğenmiyor, ama yine de onlara istekli gözlerle bakıyor.

Hintçe cümlede geçen “Hamid oyuncakları kınıyor” cümlesi, Türkçeye “Hamid oyuncakları beğenmiyor” olarak eşit çevrilmiştir.

1. ईदगाह से लौटते-लौटते दोपहर हो जाएगी। तीन कोस का पैदल रास्ता, फिर सैकड़ों आदमियों से मिलना-भेंटना, दोपहर के पहले लौटना असंभव है ।
2. Musalladan döne döne öğlen olacak. Üç mil yürüyüş yolu ve yüzlerce adamlarla buluşmak ve tanışmak, öğleden önce dönmek imkânsızdır.
3. Musalladan erken dönemeyebiliriz düşüncesiyle hızlıca öküzlerine yem atıyorlar. Köyden üç mil uzaktalar. Ayrıca yüzlerce eş dostla selamlaşmak ve bayramlaşmak öğleden önce dönmek mümkün değil.

Hintçedeki “Musalladan döne döne öğlen olacak” cümlesi, Türkçeye “Musalladan erken dönemeyebiliriz” olarak eşit çevrilmiştir. Hintçedeki “üç mil yürüyüş yolu” Türkçedeki “köyden üç mil uzaktalar” cümlesiyle eşit olarak çevrilmiştir.

Hintçedeki “ve yüzlerce adamlarla buluşmak ve tanışmak” cümlesi Türkçedeki “yüzlerce eş dostla selamlaşmak ve bayramlaşmak” biçiminde çevrilmiştir.

1. उन्हें क्या खबर कि चौधरी आंखें बदल लें, तो यह सारी ईद मुहर्रम हो जाए ।
2. Onlar nereden bilsinler ki Çoudhri gözü değiştirirse, bu bütün bayram Muharrem olur.
3. Onlar nereden bilsinler ki, Çodhri yardım elini çekerse bu bayram Muharrem matemine döner.

Hintçede geçen “Çodhri gözü değiştirirse” deyimini anlam farklılığından dolayı Türkçedeki “Çodhri fikrini değiştirirse (Yardım etmekten vazgeçerse ya da elini çekerse)” yapısıyla çevrilmiştir.

Hintçede geçen “bu bayram Muharrem olur” anlam farkıyla Türkçede “bu bayram Muharrem matemine döner biçiminde çevrilmiştir.

1. उनकी अपनी जेबों में तो कुबेर का धन भरा हुआ है ।
2. Onun kendi cebi Küber para ile doludur.
3. Onun cebinde çok para var.

Hintçedeki “onun kendi cebi Küber parayla doludur” cümlesi anlam farklılığından dolayı “cebinde çok para var” (Çok zengin olmak, köşeyi dönmek)” biçimleriyle ifade edilmiştir.

Küber bir para birimi olmayıp, Hindu zenginlik tanrısı olarak bilinmektedir. Bu deyimim mitolojik bir önemi vardır.

1. दिल पर जो कुछ बीतती थी, वह दिल में ही सहती थी ओर जब न सहा गया, तो संसार से विदा हो गई ।
2. Kalbe ne geçtiyse, o kalpte dayanırdı ve tahammül edilmediğinde dünyadan ayrıldı.
3. Kalbinden geçenleri içine saklayıp, kimseye söylemeden içine kapanmış, dayanamayınca da bu hayata veda etmiş.

Hintçedeki “kalbe ne geçtiyse, o kalpte dayanırdı ve tahammül edilmediğinde dünyadan ayrıldı” biçiminde geçen cümle Türkçedeki “kalbinden geçenleri içine saklayıp, kimseye söylemeden içine kapanmış, dayanamayınca da bu hayata veda etmiş” olarak ifade edilmiştir.

1. कोई मुझे यह मंत्र बताने दे तो एक जिनन को खुश कर लूँ ।
2. Biri bana bu mantrayı söylerse, bir cini ben mutlu ederim.
3. Biri bana bunun sırrını söylerse, bir cini ben mutlu ederim.

Hintçedeki “biri bana bu mantrayı söylerse” biçiminde kullanılan cümle Türkçedeki “biri bana bunun sırrını söylerse” biçiminde tercüme edilmiştir.

İlahi güçlerin lütfunu elde etmek için yapılan duaya mantra denir. Mantra kelimesinin anlamı çok fazladır. Vedik ilahilerin her ayetine ve Tanrıların, Tanrıçaların ve Yagya Havan'ın övgülerinde sabitlenmiş kelime gruplarına da mantra denir. Tantra Shastra'daki mantranın anlamı farklıdır. Tantra kutsal kitabına göre mantra kelime veya ayet grubunun tezahür ettiği tanrının veya gücün mantrası olarak adlandırılır. Mantra, Dharma, Karma ve Moksha'ya ulaşılmasına ilham veren güçtür.⁴

1. सब इनसे मुहल्ले में जाकर 'जागते रहो! जागते रहो!' पुकारते हैं ।
2. Herkes mahallesine gider ve “Uyanık kalın! Uyanık kalın!” derler.
3. Herkesin mahallesine gidip “Uyanın, Uyanın!” diyerek seslenir.

Hintçedeki “Uyanık kalın, uyanık kalın!” ifadesi Türkçede Ramazan da davulcuların insanları sahura kaldırmak amaçlıyla “Uyanın, uyanın!” diyerek uyarmasına eşit olarak ifade edilmiştir.

1. हराम का माल हराम में जाता है ।
2. Haram malı harama gider.
3. Haydan gelen huya gider.

Hintçedeki “Haramın malı harama gider.” deyimini Türkçedeki gayri meşru kazançlar gayri meşru yola harcanır anlamına gelecek şekilde Türkçedeki “Haydan gelen huya gider.” deyimiyile eşit olarak kullanılmıştır.

1. नमाज खत्म हो गई । लोग आपस में गले मिल रहे हैं । तब मिठाई और खिलौने की दूकान पर धावा होता है ।
2. Namaz bitti. İnsanlar birbirini kucaklıyor. Ondan sonra tatlı ve oyuncak dükkânları saldırıya uğrar.
3. Namaz biter. İnsanlar birbirleriyle bayramlaşıyor. Sonra da çocuklar, ilk önce tatlı ve oyuncak dükkânlara hücum eder.

Hintçede geçen “saldırıya uğramak” ifadesi aslında Türkçede “tecavüze uğramak, pusuya düşmek” anlamlarıyla ifade edilir ancak bu cümlede geçen “saldırıya uğramak”

⁴ https://hindi.webdunia.com/astrology-articles/mantra-kya-hai-118.072.200.039_1.html

ifadesi “bayramda çocuklar oyuncakları ilk önce almak için ya da oyuncakları almak için hücum etmesi” anlamında kullanılmıştır.

1. हामिद का दिल बैठ गया ।
2. Hamid'in kalbi oturdu.
3. Hamid'in kalbine indi.

Hintçedeki “kalbi oturdu” cümle yapısı Türkçede “üzüldü, kalbine indi, mutsuz oldu.” ifadeleriyle eşit olarak çevrilmiştir.

1. हामिद ने कलेजा मजबूत करके कहा तीन पैसे लगे ?
2. Hamid kalbi güçlendirip dedi: Üç kuruş alacak mısın?
3. “Hamid cesaret edip üç kuruşa verecek misin?” dedi.

Hintçedeki “kalbi güçlendirip” kelime grubu Türkçedeki “cesaret edip, cüret edip” birleşik fiiliyle eşit olarak kullanılmıştır.

1. जोखू ने लोटा मुँह से लगाया तो पानी में सख्त बदबू आयी ।
2. Jokhu lotayı ağza aldığında suda güçlü bir koku vardı.
3. Jokhu lotayı ağza aldığında suda pis bir koku vardı.

Hintçedeki “suda güçlü bir koku vardı” cümlesi Türkçede “suda pis bir koku vardı” ifadesiyle denk olarak yazılmıştır. Aynı zamanda “güçlü” sıfatı “kokunun pislik derecesinin ne kadar fazla olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır.

1. गला सूखा जा रहा है और तू सड़ा पानी पिलाये देती है!
2. Boğaz kuruyor ve sen çürük su içiriyorsun!
3. Boğaz kuruyor ve sen kirli su içiriyorsun!

Hintçedeki “çürük su” ifadesi Türkçede “pis, sağlıksız, kirli su” anlamına gelecek şekilde çevrilmiştir.

1. दूर से लोग डाँट बताएँगे ।
2. İnsanlar uzaktan azar söyleyecek (İnsanlar seni uzaktan azarlayacak)
3. İnsanlar uzaktan azarlayacak.

Hintçedeki “azar söyleyecek” ifadesi Türkçedeki “azarlamak” fiili ile karşılanmıştır.

1. ब्रह्मा (Brahma)- देवता, आशीर्वाद देंगे । ठाकुर लाठी मारेंगे, साहूजी एक के पाँच लेंगे मदैनी बहादुरी का तो अब न जमाना रहा है, न मौका । कानूनी बहादुरी की बातें हो रही थी ।
2. Brahma -Tanrı kutsasın- Thakur sopayla dövecek, Sahuji bire beş alacak, meydan cesaret zamanı artık kalmadı, ne fırsatı. Yasal cesaret hakkında konuşuluyordu.
3. Tanrı yardım etsin, Thakur sopayla dövecek, Sahu Efendi birden beş alacak, güç sahibi oldukları dönemler artık bitmişti, söz sahibi artık yasalar ve kanunlardı.

Hintçedeki “Brahman tanrı kutsasın” ifadesi Türkçedeki “Tanrı yardım eder, Tanrı kollar” anlamlarıyla ifade edilmiştir.

“Meydan cesaret zamanı artık kalmadı.” cümlesi Türkçedeki “söz sahibi artık yasalar ve kanunlardı.” biçiminde ifade edilir.

1. गंगी का विद्रोही दिल रिवाजी पाबंदियो और मजबूरियों पर चोट करने लगा- हम क्यों नीच हैं और ये लोग क्यों ऊँच हैं? इसलिए की ये लोग गले में तागा डाल लेते हैं? यहाँ तो जितने है, एक-से-एक छँटे हैं ।
2. Gangi'nin asi kalbi özel kısıtlamaları ve zorlamalarına incitmeye başladı – Biz neden alçağız ve bu insanlar neden yüksek? Bu insanlar boyunlarına bir taaga koydukları için mi? Burada hepsi alçaktır.
3. Gangi'nin asi kalbi, geleneksel inanç ve yasalara karşı isyan etti: “Biz neden aşağılanıyoruz, bu insanlar neden kendilerini yüksek görüyorlar. Boynuna altın taktıkları için mi? Bunların hepsi namussuzdur.

Hintçede geçen “Biz neden alçağız ve bu insanlar neden yüksek?” cümlesi Türkçede “biz neden hor görülüyoruz ve onlar neden herkesten yüksek olduklarını zannediyorlar?” anlamına gelecek şekilde tercüme edilmiştir.

1. काम करा लेते हैं, मजदूरी देते नानी मरती है ।
2. İş yaptırır, para verirken anneanesi ölür.
3. İş yaptırdıktan sonra, sıra ücret ödemeye gelince bahaneler üretir.

Hintçedeki “para verirken anneanesi ölmek” ifadesi Türkçede “bahane üretmek, dolaysız sebepler söylemek” anlamında kullanılır.

1. गंगी की छाती धक-धक करने लगी ।
2. Gangi'nin göğsü titremeye başladı.
3. Gangi korkudan titremeye başladı.

Hintçedeki “göğsü titremeye başladı.” ifadesi Türkçedeki “korkmak” fiiliyle ifade edilmiştir.

1. अंत मे देवताओं को याद करके उसने कलेजा मजबूत किया और घड़ा कुएँ में डाल दिया ।
2. Sonunda tanrıları hatırlayarak kalbini güçlendirdi ve sürahiyi kuyuya daldırdı.
3. Sonunda dua ederek cesaretini topladı ve sürahiyi kuyuya daldırdı.

Hintçedeki “Tanrıları hatırlamak” ifadesi Türkçedeki “dua etmek, kutsamak” anlamıyla ifade edilir.

2.3.1.2. *Türkçe- Hintçe*

1. Birdenbire gocuğumun içine küçük başını almak, bilmem neden vaktiyle kendi çocuğumu uyuturken söylediğim ninniye söylemek istedim. Fakat bu arzum çok sürmedi.
2. अचानक से आँचल के अंदर उसके छोटे से सिर को लेना, पता नहीं क्यों समय के साथ अपनी बच्चा को सुलाते हुए कहता जो लोरी कहना चाहा । लेकिन ये चाहत ज्यादा नहीं चला । (Birdenbire gocuğumun içine küçük

kafasını almak, nedenini bilmiyorum. Zamanla kendi çocuğumu uyuturken
söylediğim ninniye söylemek istedim.)

Ancak bu arzu uzun gitmedi .)

3. पता नहीं अचानक से उसका छोटा सा सर को अपनी आँचल में
लेकर, कभी अपने बच्चो को सुलाते समय गाई हुई लोरी गाने का दिल
किया । लेकिन यह चाहत लंबे समय तक नहीं रही । (Bilmiyorum
birdenbire onun küçük başını kendi göcuguma alıp çocuğumu uyuturken
söylediğim ninniye söylemek istedim. Ama bu isteğim uzun zaman kalmadı.)

Türkçe cümledeki “fakat bu arzum çok uzun sürmedi.” cümlesinde sürmek fiili bir şeyin
devam etmesi anlamında kullanılmıştır. Türkçedeki *sürmek* fiili Hintçede *kalmak* fiili ile
karşılanarak “ama bu isteğim uzun zaman kalmadı” biçiminde çevrilmiştir.

1. Acı acı düşünüyordum.

2. कड़वा कड़वा सोच रहा था ।

(Acı acı düşünüyordum.)

3. मैं बड़ी अफ़सोस के साथ सोच रही थी ।

(Ben büyük bir pişmanlıkla düşünüyordum.)

1. Hâlâ Türkiye’yi bu küçük Himmet çocuklar yürütüyor.

2. अभी भी ये छोटे हिम्मत बच्चो तुर्की को चला रहे हैं ।

(Şimdiye kadar bu küçük Himmet çocuklar Türkiye’yi yönetiyor.)

3. तुर्की को हिम्मत जैसे इन छोटे बच्चे ही चला रहे हैं ।

(Türkiye’yi Himmet gibi bu küçük çocuklar yönetiyor.)

Türkçe “Hâlâ Türkiye’yi bu küçük Himmet çocuklar yürütüyor.” cümlesinde “çocuklar”
kelimesinde getirilen *-lar* çoğul ve ekidir genelleme yapmak için kullanılmıştır. Hintçede
genelleme yapmak için जैसे edatı kullanarak “Türkiye’yi Himmet gibi bu küçük çocuklar
yönetiyor.” ifadesi ile karşılanmıştır.

1. Anadolu'da vadiler, yarlar, uçurumlar insanın hayalini ve arkasını soğuk soğuk ürpertir.

2. अनातोलिया में घाटियाँ, खाईयाँ, चट्टानें इंसान के सपनों और उनकी पीठ को ठंडा ठंडा कपा देती हैं ।

(Anadolu'da uçurumlar, vadiler, yarlar insanın hayalini ve sırtını soğuk titretir.)

3. अनातोलिया में घाटियाँ, चट्टानें, खाईयाँ, इंसान के दिलो -दिमाग में डर पैदा कर देती है ।

(Anadolu'da vadiler, uçurumlar ve yarlar insanın kalbi ve aklında korku yaratıyor.)

Türkçe cümledeki “uçurumlar, vadiler, yarlar insanın hayalini ve sırtını soğuk soğuk ürpertir” ifadesi uçurumlar, yarlar ve vadilerin korkunç olması anlamı vermektedir. Hintçede “Anadolu'da vadiler, uçurumlar ve yarlar insanın kalbi ve aklında korku yaratıyor.” biçiminde ifade edilmiştir.

1. Avustralya'yı kuru topraktan bayındır hale sokan, vahşi Amerika'yı alın teriyle yenip uygarlık merkezi yapan ruhlar bu türlü ruhlardır.

2. इसी प्रकार की आत्माओं ने ऑस्ट्रेलिया को सुखाड़ से हरी खलिहान मै बदल दिया, अपने खून पसीने से जंगली अमेरिका को सभ्यता का केंद्र बना दिया ।

(Benzer ruhlar Avustralya'yı kuraklıktan yeşil bir tarlaya dönüştürdü, vahşi Amerika'yı kan teriyle medeniyetin merkezi haline getirdi.)

3. इसी प्रकार की रुस्तमे –हिन्द जैसे आत्माओं ने ऑस्ट्रेलिया को सुखाड़ से आबाद और असभ्य अमेरिका को अपने खून पसीने से सभ्यता का केंद्र बनाया है ।

(Böyle Rüstem- i Hind gibi ruhlar Avustralya'yı kuraklıktan yemyeşil ve medeniyetsiz Amerika'yı alın teriyle medeniyetin merkezi yapmıştır.)

Türkçe cümledeki “Avusturalya’yı bayındır hale ve Amerika’yı alın teriyle yenip uygarlık merkezi yapan ruhlar bu türlü ruhlardır” ifadesi Himmet çocuğu bir kahraman ile benzetmiştir. Hintçede “Böyle Rüstem- i Hind gibi ruhlar Avustralya’yı kuraklıktan yemyeşil ve medeniyetsiz Amerika’yı alın teriyle medeniyetin merkezi yapan ruhlardır.” biçiminde Himmet çocuk, Rüstem-i Hind’e benzeterek çevrilmiştir.

1. Anadolu’da hâkim, insan değil tabiattır. Kuytu ormanlar, bataklık ovalar, sarp keskin yokuşlar, sonra karanlık kımıldıyormuş gibi insanı keserek, dondurarak esen acı rüzgârın ortasından bin bir zahmetle bilmem kaç saat geçti.

2. अनातोलिया में, न्यायधीश प्रकृति है, मानव नहीं। अँधेरे जंगलों, दलदली मैदानों, खतरनाक ढलानों, फिर जैसे अँधेरा हरकत कर रहा हो इनसान को काट के रख देने वाली ठण्ड हवाओ के बीचो बीच हज़ार परेशानियों से पता नहीं कई घंटे बीत चुके थे।

Anadolu'da yargıç insan değil tabiattır. Karanlık ormanların, soğuk rüzgârların, bataklık ovaların, tehlikeli yamaçların ortasında ve ardından karanlık hareket ederken yaşanan binlerce belanın üzerinden saatler geçmişti.

3. अनातोलिया में, न्यायधीश प्रकृति है, मानव नहीं। अँधेरे जंगलों, दलदली मैदानों, खतरनाक ढलानों, शरीर को जमा देने वाली कड़ाके की ठण्ड हवाओ के बीचो बीच हज़ार मुशिकलों से पता नहीं कई घंटे गुजर चुके थे।

(Anadolu'da yargıç insan değil doğadır. Karanlık ormanların, bataklık ovaların, tehlikeli yamaçların, vücudu donduran sert soğuk rüzgârların ortasında binlerce zorluklarla bilmem kaç saat geçmişti.)

1. Herkes, fersiz ve şaşkın gözlerle kamyon denilen canavarın lüzumsuz gürültüsüne bakıyordu.

2. हर कोई परेशान और हैरान आँखों से ट्रक नामक जानवर के अनावश्यक शोर की ओर देख रहा था ।

(Herkes perişan ve şok gözlerle kamyon denilen canavarın gereksiz gürültüsüne bakıyordu.)

3. सभी लोग हैरान आँखों से घड़घड़ाती हुई की ट्रक की बेकार आवाज़ की ओर देख रहे थे । (Herkes şaşkın gözlerle lüzumsuz kamyonun gürültüsüne bakıyordu.)

2.3.2. Zaman Kullanımı

Bu bölümde, çevirilerde gerek duyulan zaman değişikliklerine yer verilmiştir.

Hintçe-Türkçe

Aşağıdaki örnekler 1. Hintçe metindeki orijinal cümle. 2. Hintçe cümlenin Türkçeye çevirisi, 3. Zaman değişikliği olan Türkçe cümledir.

1. बार-बार जेब से अपना खजाना निकालकर गिनते हैं और खुश होकर फिर रख लेते हैं ।

2. Sürekli parayı cebinden çıkarıp sayar ve mutlu olup yine cebine koyar.

3. Sürekli parayı cebinden çıkarıyor, sayıyor ve mutlu olup yine cebine koyuyor.

- Hintçe cümlede geniş zaman ile çekimlenen “çıkarmak, saymak, koymak” fiilleri Türkçe çeviride, edebî dilde olay tasvirini tam olarak aktarmak amacıyla şimdiki zamanıyla “çıkartıyor, sayıyor, koyuyor” biçiminde çevrilmiştir.

1. जिसका बाप गत वर्ष हैजे की भेंट हो गया और माँ न जाने क्यों पीली होती-होती एक दिन मर गई ।

2. Babası geçen yıl kolera nedeniyle öldü. Annesi de soluk olup bir gün vefat etti.

3. Babası geçen yıl kolera yüzünden ölmüştü, Annesi de soluğa yakalanıp vefat etmiş.

- Hintçede tarih belirtilen geçmiş zaman ifadeleri, Türkçede görülen geçmiş zaman ile karşılanmaktadır. Hintçede duyulan geçmiş zaman ise cümlede bulunan diğer kelimelerin katkısıyla ifade edilmektedir. Hintçe cümledeki “öldü, etti” fillerindeki görülen geçmiş zaman eki Türkçeye, görülen değil duyulan bir ifade olması nedeniyle duyulan geçmiş zaman ekiyle çevrilmiştir.

1. दिल पर जो कुछ बीतती थी, वह दिल में ही सहती थी ओर जब न सहा गया, तो संसार से विदा हो गई ।

2. İçinden geçeni, içine kapattı, dayanamadığında dünyayı terk etti.

3. İçinden geçeni içine kapatmış, dayanamayınca dünyayı terk etmiş.

- Hintçede tarih belirtilen geçmiş zaman ifadeleri, Türkçede görülen geçmiş zaman ile karşılanmaktadır. Hintçede duyulan geçmiş zaman ise cümlede bulunana diğer kelimelerin katkısıyla ifade edilmektedir. Hintçe cümledeki “kapatmış, terk etmişti” fillerindeki görülen geçmiş zaman eki Türkçeye, görülen değil duyulan bir ifade olması nedeniyle duyulan geçmiş zaman ekiyle çevrilmiştir.

1. आशा तो बड़ी चीज है, और फिर बच्चों की आशा! उनकी कल्पना तो राई का पर्वत बना लेती हैं ।

2. Umut büyük bir şeydir hele çocukların umudu. Bir çocuğun hayal gücü hardal tohumunu bir dağa dönüştürür.

3. Umut büyük bir şeydir hele çocukların umudu. Bir çocuğun hayal gücü hardal tohumunu bir dağa dönüştürebilir.

- Hintçe cümledeki geniş zaman “dönüştürür” fiili olayı tam olarak aktarmak amacıyla yeterlik kipiyle “dönüştürebilir” biçiminde çevrilmiştir.

1. कभी सबके सब दौड़कर आगे निकल जाते। फिर किसी पेड़ के नीचे खड़े होकर साथ वालों का इंतजार करते ।

2. Bazen hepsi önüne koştular ve bir ağacın altında birlikte gelenleri beklediler.

3. Bazen hepsi önüne koşarlar ve bir ağacın altında birlikte gelenleri beklerler.

- Hintçe cümledeki geçmiş zaman ile çekimlenen “Koştular, beklediler” fiilleri Türkçe çeviride geniş zaman ile çevrilmiştir.

1 सुना है, यहाँ मुर्दों की खोपड़ियां दौड़ती हैं। और बड़े-बड़े तमाशे होते हैं, पर किसी को अंदर नहीं जाने देते ।

2. Duydum ki, burada ölülerin kafaları koşar ve büyük garip gösteriler olur. Ama kimseye içeri girmesine izin verilmez.

3. Duydum ki, burada ölülerin kafaları koşuyormuş ve büyük garip gösteriler oluyormuş. Ama kimseye içeri girmesine izin verilmiyormuş.

- Hintçe cümlede geniş zaman ile çekimlenen “Koşar, olur, verilmez” Türkçe cümlede edebî çeviri için cümledeki anlamı daha belirgin duruma getirmek için şimdiki zaman “koşuyormuş, oluyormuş, verilmiyormuş” eki ile çevrilmiştir.

1. महमूद- लेकिन दौड़तीं तो नहीं, उछल-कूद तो नहीं सकतीं ।

2. Mahmut “Ama koşmaz, atlamaz-zıplamaz, değil mi?”

3. Mahmut araya giriyor, “Ama koşmuyor, atlamıyor-zıplamıyor, değil mi?”

- Hintçe cümlede geniş zaman olumsuz halıyla çekimlenen “Koşmaz, atlamaz, zıplamaz” fiilleri Türkçe edebî çeviri için şimdiki zaman ekleriyle “Koşmuyor, atlamıyor, zıplamıyor” olarak çevrilmiştir.

1 मोहसिन कहता है—हामिद रेवड़ी ले जा, कितनी खुशबूदार है!

2. Muhsin: "Hamid, bu susam şekerini al, güzel kokuludur." diyor.

3. Muhsin: "Hamid, bu susam şekerini al, güzel kokuyor." diyor.

- Hintçe cümledeki isim fiil ile çekimlenen "kokuludur" eki Türkçedeki şimdiki zaman "kokuyor" fiiliyle çevrilmiştir.

1 महमूद नूरे ओर सम्मी खूब तालियाँ बजा-बजाकर हँसते हैं। हामिद खिसिया जाता है।

2. Mahmut, Noorey ve Sammi alkışlayarak yüksek sesle güler. Hamid buna çok sinirlenir.

3. Mahmut, Noorey ve Sammi alkışlayarak yüksek sesle gülüyor. Hamid buna çok sinirleniyor.

- Hintçe cümledeki geniş zamanıyla çekimlenen "Güler, sinirlenir" fiilleri Türkçe çeviride, edebî dilde olay tasvirini tam olarak aktarmak amacıyla şimdiki zaman "gülüyor, sinirleniyor" şeklinde çevrilmiştir.

1 फिर पड़ोस की औरतों को दिखायेंगी।

2. Sonra komşu kadınlara gösterecek.

3. Sonra komşu kadınlara gösterir.

- Hintçe cümledeki gelecek zaman "Gösterecek" fiili Türkçede geniş zaman "Gösterir" fiiliyle çevrilmiştir.

Sonuç

Hint edebiyatı, Hint dilinin yaratılmasının en önemli araçlarından biridir. Hintçe, Hindistan'da ve dünyada en çok konuşulan dillerden biridir. Kökleri eski Hindistan'ın Sanskrit diline kadar dayanır. Ancak Hint edebiyatının köklerini, orta çağ Hindistan'daki Brajhasha, Awadhi, Maithili ve Marwari gibi dillerin literatüründe aramak doğru bir yol olabilir. Hintçe düzyazı çok daha sonra gelişmiştir ve gelişimine lingua franca denen şiir yoluyla başlamıştır.

Hintçede üç tür edebiyat mevcuttur: Düzyazı, şiir ve “çampu”. Hangisinin Hintçenin temeli olduğu konusunda bir tartışma vardır; ancak yazarların çoğu “Devkinandan Khatri” tarafından yazılan “Chandrakanta” romanını Hintçenin ilk otantik düzyazısı olarak görmektedir.⁵

Chandrakanta tarafından yazılan en eski Hintçe roman Devkinandan Khatri ilk olarak 1888'de yayınlanmıştır. Yazarın ilk romanıdır. Bu roman çok popüler olmuştur ve birçok kişi onu okumak için Devanagari- Hint dilini öğrenmiştir.

Daha sonra Phanishwar Nath Renu (1921-1977) “Maila Aancahl” eseriyle Hindistan'daki kırsal hayatın gerçek yüzünü anlatarak Hint edebiyatına farklı bir boyut kazandırdı. Phanishwar Nath Renu, bu eserde dindar kılığına girip dini kullanarak insanların yoksulluk, yolsuzluk, hastalık, açlık, sömürü, batıl inançlar gibi saplantıların içine sürüklediğini öne sürmüştür.

Bu çalışmada özellikle Halide Edip Adıvar'ı ve Munşi Premchand'ı seçmemizin sebebi yakın zamanlarda yaşamaları ve yaşam standartları olarak da aynı yoksulluk, sıkıntı, ekonomik ve siyasi problemlerle karşılaşmış olmalarıdır.

Bu çalışmayı yapmaktaki amacımız çevirinin misyonuyla örtüşmektedir. Zira çevirinin misyonu; iki kültür arasında aktarmak, anlatmak ve algılamaktır. Çalışma sürecinde bir dilden diğer dile çeviri yapılırken dikkate alınması gereken çok fazla nokta

⁵ https://m.bharatdiscovery.org/india/हिन्दी_साहित्य

olduğu sonucuna vardık. Bir değerlendirme ve tercüme yapılırken her parça, sık sık okunmalı, çok dikkatle incelenmelidir.

Hint edebiyatının önemli isimlerden olan Munşı Premçand'ın "Eidgaah" ve "Thakur Ka Kuan" öykülerini, Türk edebiyatından ise Halide Edip Adıvar'ın "Himmet Çocuk" öyküsünü karşılıklı olarak Hintçe ve Türkçeye çevirdik. Ayrıca bu çeviri süresinde karşılaşılın sorunları belirlemeye ve çözüm önerileri sunmaya çalıştık. Çeviri esnasında çözüm önerileri sunulurken, diller arasında yani Hintçeden Türkçeye, Türkçeden Hintçeye tercüme yapılırken cümle yapıları, ses yapıları, gramatik özellikler de dikkate alınmıştır.

Ele aldığımız eserlerin iki dilli olmasından dolayı yani birisi Hintçe diğeri de Türkçe olmasından dolayı alfabeleri farklıdır. Bundan dolayı sorunların giderilmesinde transkripsiyon yönetiminden de yararlanılmıştır.

Çeviri sürecinde yaşanan en önemli problemlerden biri ne kadar iyi çeviri yapılırsa yapılsın yazarın duygu durumu, düşünce yapısı, yaşamış olduğu coğrafya ve aile yapısı çevirinin bütün ayrıntılarını etkilemesi olmuştur. Bundan dolayı da çeviri yapılan dili öğrenmek ile beraber o kültürün, yazarın yaşamış olduğu coğrafyanın, toplumsal hareketliliğin ve tarihin bilinmesi önemlidir. Bu nedenle çalışmamıza Türkiye ve Hindistan kültüründen öykülere ilişkin fotoğraflar ekleyerek çalışmamızın anlaşılmasını kolaylaştırmak için çaba sarf ettik.

İki dilin anlamsal açıdan farklılıklar barındırması da çeviri zorluklarından biri olmuştur. Bu zorlukların örnekleri özellikle atasözleri, deyimler ve özlü sözlerin çevirisinde görölmektedir.

Dil bilgisi açısından yaşadığımız bir başka sorun da Hintçede (cinsiyet) erillik ve dişilik olmasına rağmen Türkçede erillik ve dişilik olmaması ve iki cinsi de tek kelime ile anlatmak gerektiği olmuştur.

Cümlelerde aynı olaylar için farklı zamanlara gerek duyulduğu, dillerin farklı zaman tercihler ettiği dikkat çekmektedir. Hintçe bilen biri için bu bir problem değilken hikâyeyi Türkçeye çevirme aşamasında ciddi manada zorluklar yaşanması gayet doğaldır. Bu şekilde problem yaşadığımızda tercih ettiğimiz yöntem kelime kelime yani "birebir" tercümeden ziyade yaptığımız çeviriyi daha rahat okunabilecek ve anlaşılabilir şekilde yorumlamak olmuştur.

Hintçe ve Türkçe cümle yapısı benzer olmasına rağmen kültürlerin ve yaşam standartlarının farklı olmasından dolayı çeviri sürecinde farklı zorluklarla karşılaştık ve bunları çalışmamızda örneklerle göstermeye çalıştık. Özellikle çevirinin kelime kelime yani “birebir” yapılması mı yoksa anlamın temele alınarak yorumlanarak çevrilmesi mi gerektiği durumlarla karşılaşılmıştır. Böyle durumlarda öykünün bütünlüğünü bozmadan, gerekli olduğu yerlerde her iki yöntemden de yararlanılmıştır. Ancak bu sorunun derinlemesine tartışılmasının çeviri konusunda daha tecrübeli yetkili uzmanlar tarafından yapılmasının daha doğru olacağı kanısındayız.

Çeviri metinde fazlaca zaman ayırdığımız bir nokta da deyim, atasözü ve özlü sözler dediğimiz kalıp sözlerin çevirisi olmuştur; çünkü atasözleri kısa zamanda oluşmamakta uzun bir tecrübe sonucunda oluşmaktadır. Bu yapılar üzerinde azami dikkat göstererek hiçbir şekilde eksiklik olmamasına özen gösterdik. Ayrıca, ileride bu çalışmadan istifade edeceğini düşündüğümüz araştırmacılara yardımcı olmak için çok farklı kaynaklardan yararlanmaya çalıştık.

Türkçeden Hintçeye ve Hintçeden Türkçeye hikâye çevirilerinin yapıldığı bu tez ile ülkeler arasında karşılıklı gelenek görenek kültürel ve sosyal değerlerin tanınması sağlanabilecektir. Çünkü edebi hikâyelerde yazarlar kendi tarihlerine, kendi toplumlarına has ve yaşantılarının bir parçası olan konular üzerinde durmaktadır. Ülkeler birbirini kültürel ve sosyal anlamda tanıdıka birbirine daha çok yaklaşacak, iletişim güçlenecek ve mesafeler daha yakın hâle gelebileceği düşünülmektedir.

Günümüz bilgi ve iletişim çağında teknolojinin de etkili bir şekilde kullanılması ile ülkeler arasında edebiyat, eğitim, ekonomi, kültür, turizm ve sanat anlamında işbirlikleri hayata geçebilecektir. Hint roman ve hikâyelerinden esinlenerek çekilen Bollywood yapımı filmlerin ve Türk roman ve hikâyelerinden esinlenerek çekilen Türk dizilerinin her iki ülkede de milyonlarca insan tarafından izlenmekte olduğu bilinmektedir. 1913 yılında Rabindranath Tagore’a Nobel edebiyat ödülü kazandıran ve 1910 yılında yazılan Gora adlı eser, T.C. Millî Eğitim Bakanlığının 100 Temel Eser listesinde yer almaktadır. Hindistan’ın yakın tarihine ışık tutan roman, ülkenin dini ve toplumsal yapısına yönelik bilgiler vermektedir. Temelde edebî eserlerin bir ürünü olan bu çalışmaların Hindistan ve Türkiye arasında adeta bir kültür elçiliği görevi üstlendiği

söylenbilir. Araştırmanın Hintçe ile Türkçe eser çevrilerine hız verebileceği ve bu konuda öncü ve yol gösterici araştırmalardan biri olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Adıvar, H.E. (2019). *Dağa Çıkan Kurt* (5), İstanbul, Can Sanat Yayınları.

Kidambi, S ve Kaya, K. (2010). *Hintçe-Türkçe Sözlük*. Yeni Delhi: Kitabghar Prakashan Basımevi.

Köprülü, S. Ve Yüce, E (2019). Çeviride Yerleştirme ve Yabancı Dil Öğretiminde Yeri, *Söylem filoloji dergisi*, Aralık 2019: 506-516

Kurada, H. Z. (2018). Hintçe ve Türkçenin Karşılaştırmalı Bütün Dizgeleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, Prof. Dr. Seyyare DUMAN (Özel Sayı), 57-77.

Nath Renu, P. (2019). *मैला आँचल* (42), Yeni Delhi, Rajkamal Prakashan

Pushkina, I. (2016). Türkçe-Rusça-Ukrayna Dili Öykü Çevirileri ve Karşılaşılan Sorunlar Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Muhammad, Q. (2020). Türkçe ve Hintçe-Urduca Ortak Kelimeler Yardımıyla Hindistanlı Öğrencilere Türkçe Öğretimi Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Özenç, N (1998). *Praym Çand ve Hikâyeciliği* Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Minhaj, M. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hindistanlı Öğrencilerin

Yazma Becerisinde Karşılaştıkları Sorunlar Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ray. A (2018-19). *प्रेम मंजूषा*, Yeni Delhi, Kala- Mandir Basımevi.

Yazıcı, M. (2001). *Çeviribilime Giriş*. İstanbul, Eemek Matbacılık, 2001.

İnternet Kaynakları

<http://sahitya-akademi.gov.in/> (Erişim Tarihi: 17.07.2020)

https://en.wikipedia.org/wiki/International_Alphabet_of_Sanskrit_Transliteration
(Erişim Tarihi: 13.03.2021)

<https://hindi.pratilipi.com/> (Erişim Tarihi: 08.01.2021)

<https://hindikahani.hindi-kavita.com/ThakurKaKuanMunshiPremchand.php> (Erişim Tarihi: 23.08.2020)

https://lgandlt.blogspot.com/2018/06/blog-post_66.html (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://tr.m.wiktionary.org/wiki/Dizin:Deyimler>

<https://www.bharatdarshan.co.nz/author-profile/8/munshi-premchand.html> (Erişim Tarihi: 23.01.2020)

<https://www.hindisahityadarpan.in/> (Erişim Tarihi: 26.04.2021)

<https://www.ncertbooks.guru/hindi-muhavare/> (Erişim Tarihi: 22.09.2020)

Ekler

Munşi Premçand

Munşi Premçand (31 Temmuz 1880- 8 Ekim 1936) Hintçe ve Urduca dillerinde en büyük Hintli yazarlardan biridir. Asıl adı Dhanpat Rai Şrivastava, Premçand, Nawab Rai ve Munşi Premçand olarak da bilinir. Roman alanındaki katkısını gören Bengal'in ünlü romancısı Şarat Çandra Çattopadhyay, ona romanın imparatoru olarak hitap etmiştir. Premçand, tüm yüzyılın edebiyatına rehberlik eden bir Hint hikâyesi ve romanı geleneği geliştirmiştir. Premçand, bütün bir nesli derinden etkileyerek gerçekçi edebiyat geleneğinin temelini atmıştır. Onun yazıları Hint edebiyatının öyle bir mirasıdır ki, Hintçenin o olmadan gelişmesi imkânsızdır. Duyarlı bir yazar, bilinçli bir vatandaş, yetenekli bir konuşmacı ve Sudhi (akademisyen) editördür. Yirminci yüzyılın ilk yarısında, teknik imkânların eksik olduğu bir dönemde Hintçeye olan katkısı kıyaslanamaz.

Hayat

Premçand, Varanasi'ye yakın Lamhi köyünde doğmuştur. Annesinin adı Anandi Devi idi ve babası Munşi Ajayabarya, Lamhi'de postacıydı. Eğitimine Urduca ve Farsça ile başladı, çocukluğundan beri okumayı seviyordu. 13 yaşında Tilism-e-Hoshruha'yı okudu ve ünlü Urdu yazarları Ratananath Sharsar, Mirza Hadi Ruswa ve Mevlana Sharr'ın romanlarıyla tanıştı. 1797'de liseyi bitirdikten sonra, yerel bir okula öğretmen olarak atandı. Hem öğretmenlik yapıyordu hem de okuyordu. 1910'da İngilizce, Felsefe, Farsça ve Tarih bölümleriyle koleji tamamladı, üniversiteyi de 1919'da bitirdi, daha sonra Eğitim Dairesi Müfettişliği görevine atandı.

Yedi yaşındayken annesi ve on dört yaşındayken babası vefat etti. Erken yaşamı, zorluklar ile geçti. İlk evliliğini o günlerin geleneğine göre on beş yaşındayken yaptı ama başarılı olamadı. O dönemde önemli bir dinî ve sosyal hareket olan Arya Samaj'dan etkilendi ve dul evliliği destekleyerek 1904 yılında erken yaşta evlenip dul kalan Shivrani Devi ile ilerici geleneğine uygun olarak ikinci evliliğini yaptı. Üç tane çocukları oldu- Şripat Rai, Amrit Rai ve Kamla Devi Şrivastava. 1910'da Hamirpur'un bölge komiseri,

Söze-watan (milletin ağıdı) eseri için çağrıda bulundu ve onu halkı kışkırtmakla suçladı. Söze-watan'ın tüm kopyalarına el konuldu ve imha edildi. Komiser, Nawabray'a artık hiçbir şey yazmayacağını, yazarsa hapse gönderileceğini söyledi. Premchand hala Dhanpat Rai adıyla yazıyordu. Urduçada yayımlanan, Zamana dergisinin editörü ve aziz arkadaşı Munşi Dayanarayan Nigam, Premchand adıyla yazmasını tavsiye etti. Bundan sonra Premchand adıyla yazmaya başladı. İlk yazılarını Zamana dergisinde yayımladı. Hayatının son günlerinde ciddi şekilde hastalandı. Mangal Sutra adlı romanı tamamlanamadı ve uzun bir hastalıktan sonra 8 Ekim 1936'da öldü. Son romanı Mangal Sutra, oğlu Amrit tarafından tamamlandı.

Çalışma alanı

Premchand, modern Hint hikâyesinin kurucusu ve romanının imparatoru olarak kabul edilir. Aslında edebî hayatı 1901'den itibaren başlamıştı, ancak ilk Hintçe öyküsü 1915'te Saraswati dergisinin Aralık sayısında “Soot” adıyla ve 1937'de de son hikâyesi Kafan olarak yayımlanmıştır. Yirmi yıllık bu dönemde üç yüze yakın hikâyesi vardır. Premchand'dan önce Hintçede kurgusal ve mitolojik-dinî konular dışında eserler yazılmamıştır. Hint edebiyatında gerçekçilik akımını başlatan Premchand'dır. Yaklaşık üç yüz öykü, on beş roman, üç oyun, on tercüme, yedi çocuk eseri vermiş olan Premchand, eserlerinde “Hindistan toplumunda yaşanan gerçekleri tüm çıplaklığıyla gözler önüne sererken, siyasî, sosyal, toplumsal ve ekonomik bunalımlar ile bu bunalımların doğurduğu faiz, rüşvet, vergi, işsizlik, fakirlik, kadınları edilen zulm gibi pek çok konuya değinmiştir. Toplumcu gerçekçi edebiyatın kurucusu olan ve çeşitlilik içinde birlik kavramını öne süren yazar Hindistan'da yaşayan her toplum tarafından çok sevilmiştir.”(Özenç, 1998).

Halide Edip Adıvar

Türk edebiyatının önemli yazarlarından olan Halide Edib Adıvar, (1884-1964) yılında İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini özel dersler alarak tamamladıktan sonra Üsküdar Amerikan Koleji'ne gitti. Küçük yaşlardan itibaren İngilizce dersi aldı. İlk çeviri kitabı “Ana” 1897 yılında yayımlandı.

Üsküdar Amerikan Koleji'nden mezun olduktan sonra çeşitli eserlerin çevirisini yaptı. Kadın hakları savunan, romancı, siyasetçi, pan Türkism bir yazardı. Pan Türkçülüğü teşvik amacıyla birçok eser yazmıştır. Ziya Gökalp'ın fikirlerinden etkilenmiştir. Romanlarındaki temaların çoğunda muhalefetlere karşı savaşıyan güçlü kadınları ele alıyor. Aynı zamanda Milliyetçilik duygusu her zaman eserlerinin vazgeçilmez konusu olmuştur. Hatta Yeni Turan adlı kitabında Orta Asya'da ve Kafkasya'da bulunan Türk halklarının Türkiye'nin önderliğinde bir imparatorluk kurmasını talep etmiştir. Kitapları, birçok dille çevrilmiştir.

EK- 1: Birinci hikâyenin Hintçeden Türkçeye çeviri metni.

Çevirdiğimiz hikâye, çocuk psikolojisine odaklanan Temsili bir hikâyedir. Bu hikâyede P. Çand kırsalda yaşayan Müslümanların yaşamını çok basit ve zarif bir şekilde özetlemiştir. Yazarın bu öyküyü yazmasının birinci amacı: Çocuk psikolojisinin altını çizmektir. Yazar, okuyucuya bu amaca tam olarak ulaşabileceğini kanıtlamıştır. İkinci amacı ise yoksulluğun ve zenginliğin altını çizmektir. Yazarın bu amacına da ulaştığını söyleyebiliriz.

I	I
<p>रमजान के पूरे तीस रोजों के बाद ईद आयी है। कितना मनोहर, कितना सुहावना प्रभात है। वृक्षों पर कुछ अजीब हरियाली है, खेतों में कुछ अजीब रौनक है, आसमान पर कुछ अजीब लालिमा है। आज का सूर्य देखो, कितना प्यारा, कितना शीतल है, मानो संसार को ईद की बधाई दे रहा है। गाँव में कितनी हलचल है। ईदगाह जाने की तैयारियाँ हो रही हैं। किसी के कुरते में बटन नहीं है, पड़ोस के घर में सुई-धागा लेने दौड़ा जा रहा है। किसी के जूते कड़े हो गए हैं, उनमें तेल डालने के लिए तेली के घर पर भागा जाता है। जल्दी-जल्दी बैलों को सानी-पानी दे दें। ईदगाह से लौटते-लौटते दोपहर हो जाएगी।</p> <p>तीन कोस का पेदल रास्ता, फिर सैकड़ों आदमियों से मिलना-भेंटना, दोपहर के पहले लोटना असम्भव है। लड़के सबसे ज्यादा प्रसन्न हैं। किसी ने एक रोजा रखा है, वह भी दोपहर तक, किसी ने वह भी नहीं, लेकिन ईदगाह जाने की खुशी उनके हिस्से की चीज है। रोजे बड़े-बूढ़े के लिए होंगे। इनके लिए तो ईद है। रोज ईद का नाम रटते थे, आज वह आ गई। अब जल्दी पड़ी है कि लोग ईदगाह क्यों नहीं चलते। इन्हें गृहस्थी चिंताओं से क्या प्रयोजन! सेवैयों के लिए दूध ओर शक्कर घर में है या नहीं, इनकी बला से, ये तो सेवेयां खाएँगे। वह क्या जानें कि अब्बाजान क्यों बदहवास चौधरी कायमअली के घर दौड़े जा रहे हैं।</p>	<p>Ramazan'dan tam otuz gün sonra bugün Ramazan Bayramı geldi. Ne kadar nazik ve hoş bir sabah. Çocuklar gibi güler yüzlü, ağaçlarda acayip bir yeşillik var. Tarlalar da ayrı güzel. Gökyüzünde acayip bir pembe pırıltı var. Bugünün güneşini görmek ne hoş, sanki dünyaya Ramazan Bayramının kutlama mesajını yayıyor. Köyde müthiş bir heyecan var. Eidgah'a gitmek için herkes hazırlık yapıyor, birinin gömleğinde düğme yok, komşuya iğne iplik için koşuyor. Biri ayakkabı derisinin sertliğini yağ ile yumuşatıyor. Eidgah'tan erken dönmeyebiliriz düşüncesiyle hızlıca öküzlerine yem atıyorlar. Köyden üç mil uzakta, ayrıca yüzlerce eş dostla selamlaşıp öğleden önce dönmek mümkün değil. En çok mutluluk duyan da çocuklardır. Kimisi tam orucu öğlene kadar tutmuş kimisi ise hiç tutmamış ancak Eidgah'a gitmek her çocuğun sevincinin bir parçası oluyor. Oruç yetişkin ile yaşlılar içindir çocuklar için sadece bayram. Her gün bayram bayram diye bağırlardı, bugün ise bayram. Çocukları ev işi hiç ilgilendirmiyor çünkü şimdi onlarda aceleyle Eidgah'a gitme telaşı var. Puding için evde süt, şeker ve meyvenin olup olmadığı da onları ilgilendirmiyor. Nereden bilsinler ki babası bugün neden köy ağası Karim Ali'nin evine koşuşturuyor.</p>

उन्हें क्या खबर कि चौधरी आज आँखें बदल लें, तो यह सारी ईद मुहर्रम हो जाए। उनकी अपनी जेबों में तो कुबेर का धन भरा हुआ है। बार-बार जेब से अपना खजाना निकालकर गिनते हैं और खुश होकर फिर रख लेते हैं। महमूद गिनता है, एक-दो, दस,-बारह, उसके पास बारह पैसे हैं। मोहसिन के पास एक, दो, तीन, आठ, नौ, पंद्रह पैसे हैं। इन्हीं अनगिनती पैसों में अनगिनती चीजें लाएँगे—खिलौने, मिठाइयाँ, बिगुल, गेंद और न जाने क्या-क्या। और सबसे ज्यादा प्रसन्न है हामिद। वह चार-पाँच साल का गरीब सूरत, दुबला-पतला लड़का, जिसका बाप गत वर्ष हैजे की भेंट हो गया और माँ न जाने क्यों पीली होती-होती एक दिन मर गई। किसी को पता न चला, क्या बीमारी है। कहती भी तो कौन सुनने वाला था? दिल पर जो कुछ बीतती थी, वह दिल में ही सहती थी और जब न सहा गया, तो संसार से विदा हो गई। अब हामिद अपनी बूढ़ी दादी अमीना की गोद में सोता है और उतना ही प्रसन्न है। उसके अब्बाजान रुपये कमाने गए हैं। बहुत-सी थैलियाँ लेकर आएँगे। अम्मीजान अल्लाह मियाँ के घर से उसके लिए बड़ी अच्छी-अच्छी चीजें लाने गई हैं, इसलिए हामिद प्रसन्न है। आशा तो बड़ी चीज है, और फिर बच्चों की आशा! उनकी कल्पना तो राई का पर्वत बना लेती है।

Chaudhri⁶ bugün yardım elini çekerse Eid bayramının yas gününe döneceğini bilmiyorlar. Cepleri, Hint Servet Tanrısı olan Kuber⁷ ile dolu. Sürekli parayı cebinden çıkarıyor, sayıyor ve mutlu olup yine cebine koyuyor. Mahmood "Bir, iki, on, on iki" sayar, onda on iki kuruş vardır. Mohsin "Bir, iki, üç, sekiz, dokuz, on beş" kuruşa sahiptir. Bu sayısız parayla çok şey satın alacaklar: Oyuncaklar, tatlılar, kâğıt boruları, lastik toplar ve daha neler neler. Çocukların en çok mutlu olanı Hamid. O sadece dört yaşında cılız, ince ve yoksul bir çocuk. Babası geçen yıl kolera nedeniyle ölmüştü. Annesinin de gitgide teni solarak vefat etmişti. Hangi hastalıktan vefat ettiğini kimse bilememiş, söyleseydi de onu dinleyen olmamıştı ki. İçinden geçeni, içine atmış, dayanamadığında dünyayı terk etmişti. Şimdi Hamid, büyükannesi Ameena'nın kucağında uyuyor ve mutludur. Ona babasının para kazanmaya gittiğini ve bir sürü çantayla döneceğini ve annesinin ona güzel hediyeler almak için Allah'a gittiğini söylüyor. Bu Hamid'i çok mutlu ediyor. Umut büyük bir şeydir hele çocukların umudu. Bir çocuğun hayal gücü hardal tohumunu bir dağa dönüştürebilir.

हामिद के पाँव में जूते नहीं हैं, सिर पर एक पुरानी-धुरानी टोपी है, जिसका गोटा काला पड़ गया है, फिर भी वह प्रसन्न है। जब उसके अब्बाजान थैलियाँ और अम्मीजान नियमतें लेकर आएँगी, तो वह दिल के अरमान निकाल लेगा। तब देखेगा महमूद, मोहसिन, नूरे और सम्मी कहाँ से उतने पैसे निकालेंगे।

अभागिन अमीना अपनी कोठरी में बैठी रो रही है। आज ईद का दिन, उसके घर में दाना नहीं! आज आबिद होता, तो क्या इसी तरह ईद आती ओर चली जाती! इस अन्धकार और निराशा में वह डूबी जा रही थी। किसने बुलाया था इस निगोड़ी ईद को? इस घर में उसका काम नहीं, लेकिन हामिद! उसे किसी के मरने-जीने के क्या मतलब? उसके अन्दर प्रकाश है, बाहर आशा। विपत्ति अपना सारा दलबल लेकर आये, हामिद की आनंद-भरी चितवन उसका विध्वंस कर देगी। हामिद भीतर जाकर दादी से कहता है—तुम डरना नहीं अम्माँ, मैं सबसे पहले आऊँगा। बिल्कुल न डरना।

अमीना का दिल कचोट रहा है। गाँव के बच्चे अपने-अपने बाप के साथ जा रहे हैं। हामिद का बाप अमीना के सिवा और कौन है? उसे कैसे अकेले मेले जाने दे। उस भीड़-भाड़ में बच्चा कहीं खो जाए तो क्या हो? नहीं, अमीना उसे यों न जाने देगी। नन्ही-सी जान! तीन कोस चलेगा कैसे? पैर में छाले पड़ जाएँगे। जूते भी तो नहीं हैं। वह थोड़ी-थोड़ी दूर पर उसे गोद में ले लेती, लेकिन यहाँ सेवैयाँ कोन पकायेगा? पैसे होते तो लौटते-लोटते सब सामग्री जमा करके चटपट बना लेती। यहाँ तो घंटों चीजें जमा करते लगेंगे। माँगे का ही तो भरोसा ठहरा। उस दिन फहीमन के कपड़े सिले थे।

Hamid'in ayağında ayakkabısı yok, kafasında eski, kapağı siyaha dönmüş bir şapka var. Yine de Hamid mutlu. Babası gümüş dolu çuvallarla ve annesi Allah'tan hediyelerle döndüğünde, kalbinin tüm arzularını yerine getirebileceğini biliyor. O zaman Mahmood, Mohsin, Noorey ve Sammi'den daha fazla paraya sahip olacaktır. Talihsiz Ameena Kulübesinde acı gözyaşlarını döküyor. Bugün bayram günü ve evde bir avuç bile tahıl yok. Ameena "Bugün Abid olsaydı, farklı bir bayram olurdu." düşüncesiyle keder ve umutsuzluğa dalıyordu. Kim bu uğursuz Eid'i çağırdı. Bu evde onun işi yok. Ama Hamid'i birinin yaşayıp yaşamadığı ilgilendirmiyor. Onun içinde ışık, dışında umut var. Bu zorluklar tüm felaketi getirdi, Hamid'in ümit dolu bakışı onu yok edecek. Hamid büyükannesine gider ve "Sen endişelenme anne ilk ben döneceğim. Hiç endişelenme, der. Ameena'nın kalbi acıyor. Köydeki diğer çocuklar babalarıyla gidiyorlar, Ameena Hamid'in sahip olduğu tek 'baba'. Fuara kendi başına gitmesine nasıl izin verebilir? Ya kalabalığın içinde kaybolursa? Hayır, Ameena onun böyle gitmesine izin vermeyecek. Küçük ruhu! Üç mili nasıl yürüyecek? Ayakları üzerinde kabarıklıklar oluşacak. Bir çift ayakkabısı bile yok. Eğer onunla birlikte giderse, onu ara sıra kucağına alır. Ama sonra erişteyi kim pişirecek? Keşke parası olsaydı malzemeleri geri dönerken satın alıp erişteyi çabucak yapardı. Köyde her şeyi biriktirmesi saatler sürecek. Tek çıkış yolu onlardan yardım istemek. O gün büyükannesi Fahime'nin kiyafetlerini dikti.

आठ आने पैसे मिले थे । उस अठन्नी को ईमान की तरह बचाती चली आती थी इसी ईद के लिए लेकिन कल ग्वालन सिर पर सवार हो गई तो क्या करती? हामिद के लिए कुछ नहीं हे, तो दो पैसे का दूध तो चाहिए ही । अब तो कुल दो आने पैसे बच रहे हैं । तीन पैसे हामिद की जेब में, पाँच अमीना के बटुवें में । यही तो बिसात है और ईद का त्यौहार, अल्लाह ही बेड़ा पर लगाए । धोबन और नाइन ओर मेहतरानी और चुड़िहारिन सभी तो आएँगी । सभी को सेवेयाँ चाहिए और थोड़ा किसी को आँखों नहीं लगता । किस-किस से मुँह चुरायेगी? और मुँह क्यों चुराए? साल-भर का त्यौहार हैं । जिन्दगी खैरियत से रहें, उनकी तकदीर भी तो उसी के साथ है: बच्चे को खुदा सलामत रखे, ये दिन भी कट जाएँगे ।

गाँव से मेला चला । और बच्चों के साथ हामिद भी जा रहा था। कभी सबके सब दौड़कर आगे निकल जाते । फिर किसी पेड़ के नीचे खड़े होकर साथ वालों का इंतजार करते । यह लोग क्यों इतना धीरे-धीरे चल रहे हैं? हामिद के पैरो में तो जैसे पर लग गए हैं । वह कभी थक सकता है? शहर का दामन आ गया । सड़क के दोनों ओर अमीरों के बगीचे हैं । पक्की चारदीवारी बनी हुई है । पेड़ों में आम और लीचियाँ लगी हुई हैं । कभी-कभी कोई लड़का कंकड़ी उठाकर आम पर निशान लगाता है । माली अंदर से गाली देता हुआ निकलता है । लड़के वहाँ से एक फर्लांग पर हैं । खूब हँस रहे हैं । माली को केसा उल्लू बनाया है ।

Sekiz ānā⁸ (elli kuruş) verdi. Bu bayram için o elli kuruş parayı sıkıca kurtarmayı başarmıştı. Ama dün sütçüye vermek zorunda kaldı. Hamid için hiçbir şey kalmamış, süt için en az iki kuruş gerekiyordu. Şimdi toplamda iki kuruş kalıyor. Üç kuruş Hamid'in cebinde, beşi ise Ameena'nın cüzdanında. Kalan bu kadar para ve bugün bayram! Artık işi Allah'a kaldı. Çamaşırıcı, kuaför, mehatrani ve bilezik satan hepsi gelecek. Herkese erişte lazım ve herkesin gözü fazla almakta. Hangisinden yüzünü saklayacak ve neden yüzünü saklasın ki sonuçta yılda bir kere bayram geliyor. Hayat iyi gelsin, kaderi de onunla. Çocuğu Allah korusun, bu günler de geçecek.

Köyden fuar için yola çıktı. Hamid de diğer çocuklarla birlikte gidiyordu. Bazen hepsi insanların önünden koşarlar ve bir ağacın altında birlikte gelenleri beklerler. Bunlar niye bu kadar yavaş yürüyorlar? Hamid'in ayağında sanki kanat yapışmış gibi, o hiç yorulur mu? Şehrin diğer ucuna ulaşırlar. Yolun her iki tarafında zenginlerin bahçeleri var. Etrafi kalın, yüksek duvarları var. Ağaçlar mango ve liçi⁹ ile yüklü. Bir çocuk mango ağacına taş fırlatır, bahçıvan içeriden bağırarak çıkar. O zamana kadar çocuklar bahçıvanın ulaşamayacağı kadar uzağa kaçarlar ve bahçıvana nasıl da palavra attık diye kahkaha atarlar.

⁸ ‘‘ānā ‘‘ hindistanın eski para birimi, 16 ānā 1 Rupee'ye eşittir.

⁹ Bir meyve türü.

बड़ी-बड़ी इमारतें आने लगीं। यह अदालत है, यह कालेज है, यह क्लब घर है। इतने बड़े कालेज में कितने लड़के पढ़ते होंगे? सब लड़के नहीं हैं जी! बड़े-बड़े आदमी हैं, सच! उनकी बड़ी-बड़ी मूँछें हैं। इतने बड़े हो गए, अभी तक पढ़ते जाते हैं। न जाने कब तक पढ़ेंगे ओर क्या करेंगे इतना पढ़कर?

II

हामिद के मदरसे में दो-तीन बड़े-बड़े लड़के हैं, बिल्कुल तीन कौड़ी के। रोज मार खाते हैं, काम से जी चुराने वाले। इस जगह भी उसी तरह के लोग होंगे ओर क्या। क्लब-घर में जादू होता है। सुना है, यहाँ मुर्दों की खोपड़ियां दौड़ती हैं। और बड़े-बड़े तमाशे होते हैं, पर किसी को अंदर नहीं जाने देते। और वहाँ शाम को साहब लोग खेलते हैं। बड़े-बड़े आदमी खेलते हैं, मूँछो-दाढ़ी वाले और मेम भी खेलती हैं, सच! हमारी अम्माँ को यह दे दो, क्या नाम है, बैट, तो उसे पकड़ ही न सके। घुमाते ही लुढ़क जाएँ।

महमूद ने कहा—हमारी अम्मीजान का तो हाथ काँपने लगे, अल्ला कसम।

Sonra büyük binalar gelmeye başlar, bu adliye, bu kolej ve bu kulüptür. Bu kadar büyük bir kolejde acaba kaç tane erkek okuyor? Hayır, efendim, hepsi erkek değil! Bazıları olgun erkeklerdir, gerçekten büyük bıyıkları var. Bu kadar olgun erkekler neden hala okuyorlar? Kim bilir ne zamana kadar böyle okuyacaklar ve bu kadar okuyup da ne yapacaklar?

II

Hamid'in okulunda iki veya üç yetişkin erkek var, tam üçkâğıtçılar, hoca her gün derste kaytaranları azarlar. Burada da öyle çocuklar vardır değil mi? Kulüp evinde büyü oluyormuş. Duydum ki, burada ölümlerin kafaları koşuyormuş ve büyük garip gösteriler oluyormuş. Ama kimsenin içeri girmesine izin verilmeyormuş. Ve akşamları patronlar ve yetişkin adamlar oyun oynar, bıyıklı ve sakallı ve sadece onlar değil kadın hocalar bile oynarlar, bu bir gerçektir! Benim anneme şunu ver, adı nedir ya, bet¹⁰, onu nasıl tutacağını bile bilmiyor, eğer onu döndürmeye çalışırsa düşer. Mahmood, “Allah’a yemin ederim ki, benim annemin elleri titrer.” dedi.

¹⁰ Kriket oyununda kullanılan sopa

मोहसिन—एक-एक सिर आसमान के बराबर होता है जी! जमीन पर खड़ा हो जाए तो उसका सिर आसमान से जा लगे, मगर चाहे तो एक लोटे में घुस जाए।

हामिद—लोग उन्हें कैसे खुश करते होंगे? कोई मुझे यह मंत्र बता दे तो एक जिनन को खुश कर लूँ।

मोहसिन—अब यह तो न जानता, लेकिन चौधरी साहब के काबू में बहुत-से जिन्नात हैं। कोई चीज चोरी जाए चौधरी साहब उसका पता लगा देंगे ओर चोर का नाम बता देंगे। जुमराती का बछवा उस दिन खो गया था। तीन दिन हैरान हुए, कहीं न मिला तब झख मारकर चौधरी के पास गए। चौधरी ने तुरन्त बता दिया, मवेशीखाने में है और वहीं मिला। जिन्नात आकर उन्हें सारे जहान की खबर दे जाते हैं।

अब उसकी समझ में आ गया कि चौधरी के पास क्यों इतना धन है और क्यों उनका इतना सम्मान है।

आगे चले। यह पुलिस लाइन है। यहीं सब कानिसटिबिल कवायद करते हैं। रैटन! फाय फो! रात को बेचारे घूम-घूमकर पहरा देते हैं, नहीं चोरियाँ हो जाएँ। मोहसिन ने प्रतिवाद किया—यह कानिसटिबिल पहरा देते हैं? तभी तुम बहुत जानते हों अजी हजरत, यह चोरी करते हैं। शहर के जितने चोर-डाकू हैं, सब इनसे मुहल्ले में जाकर 'जागते रहो! जाते रहो!' पुकारते हैं। तभी इन लोगों के पास इतने रूपये आते हैं। मेरे मामू एक थाने में कानिसटिबिल हैं।

Mohsin, "Her biri gökyüzü kadar büyük oluyor" efendim. Yerde durursa, başı gökyüzüne dokunuyor. Ama eğer isterse bardak içine girebilir.

Hamid, "İnsanlar Cinleri nasıl mutlu eder?" diye soruyor. "Eğer biri bana mutlu etme sırrını öğretirse, bir Cin'i ben mutlu ederim."

Mohsin, "Ben bunu bilmiyorum, ama Çodhri Sahib'in kontrolü altında bir sürü cin var. Bir şey çalınırsa, Çodhri sahib onu öğrenebilir ve hatta hırsızın adını bile söyleyebilir." diye cevaplıyor. Geçen Jumrati'nin buzağı kaybolmuştu. Çodhri hemen hayvan çiftliğinde olduğunu söyledi ve orada buldu. Cinler ona dünyada olup biten her şeyi anlatır. Hamid, Chaudhri Sahib'in servetinin nereden geldiğini ve insanların neden bu kadar saygı duyduğunu şimdi anladı.

Hadi gidelim. Burası polis merkezidir. Burada tüm polis memurları egzersiz yapar. Hırsız girmesin diye geceleri nöbet tutarlar. Mohsin karşılık olarak cevap verdi: Bu polis nöbet mi tutar? Sanki çok biliyorsun, bu zaten hırsızlara fırsat veriyor. Bu polis şehrin tüm hırsız ve soyguncularını destekliyor. Geceleri, bunlar hırsızlara fırsat verip ve başka mahalleye gidip uyanık olmasını "Uyanık kalın" diye seslenerek söylüyorlar. İşte o yüzden bu insanlarda o kadar para var. Dayım bir karakolda polis memuru.

बीस रूपया महीना पाते हैं, लेकिन पचास रूपये घर भेजते हैं। अल्ला कसम! मैंने एक बार पूछा था कि मामू, आप इतने रूपये कहाँ से पाते हैं? हँसकर कहने लगे—बेटा, अल्लाह देता है। फिर आप ही बोले—हम लोग चाहें तो एक दिन में लाखों मार लाएँ। हम तो इतना ही लेते हैं, जिसमें अपनी बदनामी न हो और नौकरी न चली जाए।

हामिद ने पूछा—यह लोग चोरी करवाते हैं, तो कोई इन्हें पकड़ता नहीं?

मोहसिन उसकी नादानी पर दया दिखाकर बोला..अरे, पागल! इन्हें कौन पकड़ेगा! पकड़ने वाले तो यह लोग खुद हैं, लेकिन अल्लाह, इन्हें सजा भी खूब देता है। हराम का माल हराम में जाता है। थोड़े ही दिन हुए, मामू के घर में आग लग गई। सारी लेई-पूँजी जल गई। एक बरतन तक न बचा। कई दिन पेड़ के नीचे सोए, अल्ला कसम, पेड़ के नीचे! फिर न जाने कहाँ से एक सौ कर्ज लाए तो बरतन-भाँड़े आए।

हामिद—एक सौ तो पचार से ज्यादा होते हैं? 'कहाँ पचास, कहाँ एक सौ। पचास एक थैली-भर होता है। सौ तो दो थैलियों में भी न आएँ? अब बस्ती घनी होने लगी। ईइगाह जाने वालों की टोलियाँ नजर आने लगी। एक से एक भड़कीले वस्त्र पहने हुए। कोई इक्के-ताँगे पर सवार, कोई मोटर पर, सभी इत्र में बसे, सभी के दिलों में उमंग। ग्रामीणों का यह छोटा-सा दल अपनी विपन्नता से बेखबर, सन्तोष और धैर्य में मगन चला जा रहा था। बच्चों के लिए नगर की सभी चीजें अनोखी थीं। जिस चीज की ओर ताकते, ताकते ही रह जाते।

Yirmi Rupee maaş alıyor, ama elli Rupee eve gönderiyor. Allah'a yemin ederim, ben bir kere dayıma sordum: Siz bu kadar parayı nereden alıyorsunuz? Gülerek: oğlum "Allah veriyor." dedi. O zaman siz söyleyin- Biz istesek bir günde yüz bin getiririz. İftira atılmasın ve işten çıkarılmasın diye bu kadarını alıyoruz.

Hamid, "Bunlar hırsızlık yaptırınca, kimse bunları yakalamıyor mu?" diye sordu.

Mohsin, Hamid'in cahilliğine şefkat göstererek "bre deli, onları kim yakalayacak ki? Yakalayan zaten kendileridir. Ama var ya Allah bunlara çok ceza veriyor. Haram mal harama gidiyor." Birkaç gün oldu dayımın evinde yangın çıktı. Tüm sermayesi yandı, bulaşık bile kalmadı. Kaç gün ağacın altında yattı, Allah'a yemin ederim, ağacın altında geçirdi. Sonra nereden yüz Rupee borç alıp mutfak malzemeleri aldı.

Hamid: "Yüz, elliden fazla oluyor değil mi?"

Elli nerede, yüz nerede. Elli, bir çantaya sığar, yüz iki çantaya bile sığmaz.

Artık evler yoğunlaşmaya başladı. Eidgah'a giden gruplar görünmeye başladı. - her biri diğerinden daha iyi giyinmiş, bazıları at arabalar ve bazıları ise motorlarda, herkes parfüm kullanmış. Hepsinin içinde heyecan, köylülerin bu küçük grubu, talihsizliklerinden habersiz, memnuniyet ve sabırla neşe içinde gidiyorlardı. Köy çocukları için kasabadaki her şey tuhaf idi. Gözleri ne yakalarlarsa şaşkınlıkla bakıp duruyordu.

<p>और पीछे से आर्न की आवाज होने पर भी न चेतते । हामिद तो मोटर के नीचे जाते-जाते बचा । सहसा ईदगाह नजर आई । ऊपर इमली के घने वृक्षों की छाया हे । नाचे पक्का फर्श है, जिस पर जाजम ढिछा हुआ है । और रोजेदारों की पंक्तियाँ एक के पीछे एक न जाने कहाँ तक चली गई हैं, पक्की जगत के नीचे तक, जहाँ जाजम भी नहीं है । नए आने वाले आकर पीछे की कतार में खड़े हो जाते हैं । आगे जगह नहीं हे । यहाँ कोई धन और पद नहीं देखता । इस्लाम की निगाह में सब बराबर हैं । इन ग्रामीणों ने भी वजू किया ओर पिछली पंक्ति में खड़े हो गए । कितना सुन्दर संचालन है, कितनी सुन्दर व्यवस्था! लाखों सिर एक साथ सिजदे में झुक जाते हैं, फिर सबके सब एक साथ खड़े हो जाते हैं, एक साथ झुकते हैं, और एक साथ खड़े हो जाते हैं, एक साथ खड़े हो जाते हैं, एक साथ झुकते हैं, और एक साथ खड़े हो जाते हैं, कई बार यही क्रिया होती हे, जैसे बिजली की लाखों बत्तियाँ एक साथ प्रदीप्त हों और एक साथ बुझ जाएँ, और यही ग्रम चलता, रहे । कितना अपूर्व दृश्य था, जिसकी सामूहिक क्रियाएँ, विस्तार और अनंतता हृदय को श्रद्धा, गर्व और आत्मानंद से भर देती थीं, मानों भ्रातृत्व का एक सूत्र इन समस्त आत्माओं को एक लड़ी में पिरोए हुए हैं ।</p>	<p>Arkadan korna sesi çalsa bile çekilmiyorlardı. Hamid az kalsın motorun altına ezilecekti.</p> <p>Sonunda Eidgaah göründü. Üstünde yoğun demirhindi ağaçlarının gölgesi. Aşağısı döşeli zeminde halı seriliydi. Ve oruç tutanların sırası arkadan arkaya halı olmayan yere kadar uzamış. Yeni gelenler gelip arka sırada duruyorlar. Önde boş yer yoktu. Burada ne zenginlik ne de üstünlük önemlidir, çünkü İslam'da tüm insanlar eşittir. Köylüler de abdest alıp arka sırada durdu. Ne güzel, yürek burkan bir manzara, ne güzel bir tertip! Milyonlarca baş birlikte secdede eğilir, sonra hepsi birlikte ayağa kalkar, birlikte eğilir ve birlikte dizlerinin üstüne oturur, kaç kere aynı olay gerçekleşir, Milyonlarca renkli ışıklar gibi aynı anda yanar ve aynı anda söner ve böylelikle devam eder. Ne kadar nadir bir sahne idi, bunların kolektif eylemleri, genişleme ve sonsuzluk kalbi, saygı, gurur ve güven ile dolduruyordu. Sanki kardeşlik formülü tüm bu ruhları tek bir ipliğe bağlar gibi.</p>
--	--

III

नमाज खत्म हो गई। लोग आपस में गले मिल रहे हैं। तब मिठाई और खिलौने की दूकान पर धावा होता है। ग्रामीणों का यह दल इस विषय में बालकों से कम उत्साही नहीं है। यह देखो, हिंडोला हैं एक पैसा देकर चढ़ जाओ। कभी आसमान पर जाते हुए मालूम होंगे, कभी जमीन पर गिरते हुए। यह चर्खी है, लकड़ी के हाथी, घोड़े, ऊँट, छड़ों में लटके हुए हैं। एक पैसा देकर बैठ जाओ और पच्चीस चक्करों का मजा लो। महमूद और मोहसिन ओर नूरे ओर सम्मी इन घोड़ों ओर ऊँटों पर बैठते हैं। हामिद दूर खड़ा है। तीन ही पैसे तो उसके पास हैं। अपने कोष का एक तिहाई जरा-सा चक्कर खाने के लिए नहीं दे सकता।

सब चर्खियों से उतरते हैं। अब खिलौने लेंगे। अधर दूकानों की कतार लगी हुई है। तरह-तरह के खिलौने हैं—सिपाही और गुजरिया, राज ओर वकी, भिश्ती और धोबिन और साधु। वह! कत्ते सुन्दर खिलौने हैं। अब बोला ही चाहते हैं। महमूद सिपाही लेता है, खाकी वर्दी और लाल पगड़ीवाला, कंधे पर बंदूक रखे हुए, मालूम होता है, अभी कवायद किए चला आ रहा है। मोहसिन को भिश्ती पसंद आया। कमर झुकी हुई है, ऊपर मशक रखे हुए हैं मशक का मुँह एक हाथ से पकड़े हुए है। कितना प्रसन्न है! शायद कोई गीत गा रहा है। बस, मशक से पानी अड़ेला ही चाहता है। नूरे को वकील से प्रेम है। कैसी विद्वत्ता है उसके मुख पर! काला चोगा, नीचे सफेद अचकन, अचकन के सामने की जेब में घड़ी, सुनहरी जंजीर, एक हाथ में कानून का पौथा लिये हुए। मालूम होता है, अभी किसी अदालत से जिरह या बहस किए चले आ रहे हैं। यह सब दो-दो पैसे के खिलौने हैं। हामिद के पास कुल तीन पैसे हैं, इतने महुँगे खिलौन वह कैसे ले?

III

Namaz biter. Herkes birbiriyle bayramlaşır. Saldırıya geçen bir ordu gibi tatlı ve oyuncak satıcılarının dükkânına inerler. Köylülerde çocuklardan daha az istekli değildir. Bakın, işte bu bir salıncak! Bir kuruş öde ve bin. Bazen göğçe çıkmanın ve bazen yere düşmenin tadını çıkarın.

Dönme dolap, ahşap fil, atlar ve develer sopalarla asılı! Bir kuruş ödeyin ve yirmi beş tur atın. Mahmood, Mohsin, Noorey ve Sammi atlara, develere binerler. Hamid onları uzaktan izler. Onun sahip olduğu tek şey üç kuruş para. Parasının üçte birini buna ayıramazdı.

Hepsi dönme dolaptan inerler. Şimdi oyuncak alacaklar. Bir sürü oyuncak tezgâhları var. Çeşitli oyuncaklar var. Asker, sütçü, kral, avukat, su taşıyıcıları, çamaşırcı kadınlar ve rahipler. Muhteşem! Ne kadar gerçekçidir oyuncaklar! Tek ihtiyaçları olan konuşma dilleri. Mahmood, takımlı, kafasında kırmızı sarık ve omuzunda silah bulunan bir polis memuru satın alıyor. Geçit töreninde yürüyormuş gibi görünüyor. Mohsin, sırtını su torbasının ağırlığı altında bükülmüş su taşıyıcısını beğenir. Çantanın sapını bir elinde tutar ve kendinden memnun görünüyor. Belki de şarkı söylüyor. Su torbasından su dökülmesini istiyor. Noorey avukatı beğendi. Yüzünde ne kadar yetenek ifadesi var! Uzun, beyaz bir ceket üzerine siyah bir kaban, kabanın ön cebinde saat, altın zincir, elinde hukuk kitabı. Bir mahkemede davayı tartışıp yeni geliyormuş gibi görünüyor. Bu oyuncakların her biri iki kuruşa mal oluyor. Hamid'in sahip olduğu ise sadece üç kuruş, bu kadar pahalı oyuncakları nasıl satın alabilir?

खिलौना कहीं हाथ से छूट पड़े तो चूर-चूर हो जाए। जरा पानी पड़े तो सारा रंग घुल जाए। ऐसे खिलौने लेकर वह क्या करेगा, किस काम के!

मोहसिन कहता है—मेरा भिश्ती रोज पानी दे जाएगा साँझ-सबेरे

महमूद—और मेरा सिपाही घर का पहरा देगा कोई चोर आएगा, तो फौरन बंदूक से फ़ैर कर देगा।

नूरे—ओर मेरा वकील खूब मुकदमा लड़ेगा।

सम्मि—ओर मेरी धोबिन रोज कपड़े धोएगी।

हामिद खिलौनों की निंदा करता है—मिट्टी ही के तो हैं, गिरे तो चकनाचूर हो जाएँ, लेकिन ललचाई हुई आँखों से खिलौनों को देख रहा है और चाहता है कि जरा देर के लिए उन्हें हाथ में ले सकता। उसके हाथ अनायास ही लपकते हैं, लेकिन लड़के इतने त्यागी नहीं होते हैं, विशेषकर जब अभी नया शौक है। हामिद ललचता रह जाता है।

खिलौने के बाद मिठाइयाँ आती हैं। किसी ने रेवड़ियाँ ली हैं, किसी ने गुलाबजामुन किसी ने सोहन हलवा। मजे से खा रहे हैं। हामिद बिरादरी से पृथक् है। अभागे के पास तीन पैसे हैं। क्यों नहीं कुछ लेकर खाता? ललचाई आँखों से सबक ओर देखता है।

मोहसिन कहता है—हामिद रेवड़ी ले जा, कितनी खुशबूदार है!

हामिद को सदेह हुआ, ये केवल क्रूर विनोद हैं मोहसिन इतना उदार नहीं है, लेकिन यह जानकर भी वह उसके पास जाता है।

Oyuncaklar eğer elinden düşerse paramparça olur. Üzerine bir damla su düşerse boya akar. Bu oyuncakları alıp ne yapacak? Onun hiçbir işine yaramaz.

Mohsin, "Su taşıyıcım her gün, sabah ve akşam su getirecek." diyor.

Mahmood, "Polisim evimi koruyacak. Bir hırsız girerse, onu silahıyla vuracak."

Noorey, "Avukatım davalarımınla mücadele edecek" diyor.

Sammi, "Çamaşırcım kıyafetlerimi her gün yıkayacak." diyor. Hamid oyuncakları küçümsüyor- kilden yapılmışlar, eğer düşürse paramparça olurlar. Ama istekli gözleriyle oyuncaklara bakıyor ve birkaç dakika onları elinde tutabilmesini istiyor. İstemedi elleri uzanıyor; ancak çocuklar yeni bir şey aldığı anda yeni olduğu için özellikle vermek istemezler. Zavallı Hamid oyuncaklara baka kalıyor. Oyuncaklardan sonra tatlılar. Birisi susam tohumu şekeri, diğerleri gulab jamun veya helva satın alır. Zevkle yiyorlar. Sadece Hamid kaldı, zavallı çocuğun sadece üç kuruşu var; neden yiyecek bir şey almıyor? Herkese istekli gözlerle bakıyor. Mohsin: "Hamid, bu susam şekerini al, güzel kokuyor." diyor.

Hamid bunun acımasız bir şaka olduğundan şüpheleniyor, Mohsin'in çok cömert bir kişi olmadığını biliyor. Ama Hamid bunu bile bile Mohsin'e gidiyor.

<p>मोहसिन जेब से एक रेवड़ी निकालकर हामिद की ओर बढ़ाता है। हामिद हाथ फैलाता है। मोहसिन रेवड़ी अपने मुँह में रख लेता है। महमूद नूरे ओर सम्मी खूब तालियाँ बजा-बजाकर हँसते हैं। हामिद खिसिया जाता है।</p>	<p>Mohsin cebinden bir parça çıkarır ve Hamid'e doğru uzatır. Hamid elini uzatır, Mohsin şekeri kendi ağzına koyar. Mahmood, Noorey ve Sammi alkışlayarak yüksek sesle gülüyor. Hamid buna çok sinirleniyor.</p>
<p>मोहसिन—अच्छा, अबकी जरूर देंगे हामिद, अल्लाह कसम, ले जा ।</p>	<p>Mohsin, “Tamam bu sefer kesinlikle vereceğim. Allah’a yemin ederim! Sana vereceğim. Gel ve al.”</p>
<p>हामिद—रखे रहो। क्या मेरे पास पैसे नहीं है?</p>	<p>Hamid, “Kendin ye. Benim param yok mu sandın?”</p>
<p>सम्मी—तीन ही पैसे तो हैं। तीन पैसे में क्या-क्या लोंगें?</p>	<p>“Tüm sahip olduğun üç kuruş,” diyor Sammi. “Üç kuruş ile neler satın alabilirsin ki?”</p>
<p>महमूद—हमसे गुलाबजामुन ले जाओ हामिद। मोहसिन बदमाश है।</p>	<p>Mahmood, “Mohsin bir rezalet. Hamid sen bana gel ben sana gulab-jammun¹¹ vereceğim.” diyor.</p>
<p>हामिद—मिठाई कौन बड़ी नेमत है। किताब में इसकी कितनी बुराइयाँ लिखी हैं।</p>	<p>Hamid, “Tatlılar konusunda çılığına dönecek ne var? Kitaplar tatlı yemek ile ilgili birçok kötü şeyle dolu.”</p>
<p>मोहसिन—लेकिन दिन मे कह रहे होंगे कि मिले तो खा लें। अपने पैसे क्यों नहीं निकालते?</p>	<p>Mohsin, “Ama içinden, eğer alabilseydim onu yiyecektim diyorsun!” Parayı neden cebinden çıkarmıyorsun?</p>
<p>महमूद—इस समझते हैं, इसकी चालाकी। जब हमारे सारे पैसे खर्च हो जाएँगे, तो हमें ललचा-ललचाकर खाएगा।</p>	<p>Mahmood, “Bu kurnazın ne yaptığını biliyorum.” diyor. Tüm paramızı harcadığımızda, tatlıları alıp bizi kışkırtta kışkırtta yiyecek.</p>
<p>मिठाइयों के बाद कुछ दूकानें लोहे की चीजों की, कुछ गिलट और कुछ नकली गहनों की। लड़कों के लिए यहाँ कोई आकर्षण न था। वे सब आगे बढ़ जाते हैं, हामिद लोहे की दुकान पर रूक जात है।</p>	<p>Tatlı satıcılarından sonra birkaç demirci dükkânı ve bazı nikel, sahte mücevher dükkânları var. Orada çocukların dikkatini çekecek hiçbir şey yoktu. Hamid hariç herkes yoluna devam ediyor. Hamid bir demir dükkânında duruyor.</p>

¹¹ Bir tatlı türü.

कई चिमटे रखे हुए थे। उसे ख्याल आया, दादी के पास चिमटा नहीं है। तबे से रोटियाँ उतारती हैं, तो हाथ जल जाता है। अगर वह चिमटा ले जाकर दादी को दे दे तो वह कितना प्रसन्न होगी! फिर उनकी ऊंगलियाँ कभी न जलेंगी। घर में एक काम की चीज हो जाएगी। खिलौने से क्या फायदा? व्यर्थ में पैसे खराब होते हैं। जरा देर ही तो खुशी होती है। फिर तो खिलौने को कोई आँख उठाकर नहीं देखता। यह तो घर पहुँचते-पहुँचते टूट-फूट बराबर हो जाएँगे। चिमटा कितने काम की चीज है। रोटियाँ तबे से उतार लो, चूल्हें में सेंक लो। कोई आग माँगने आये तो चटपट चूल्हे से आग निकालकर उसे दे दो। अम्माँ बेचारी को कहाँ फुरसत हे कि बाजार आएँ और इतने पैसे ही कहाँ मिलते हैं? रोज हाथ जला लेती हैं।

हामिद के साथी आगे बढ़ गए हैं। सबील पर सबके सब शर्बत पी रहे हैं। देखो, सब कतने लालची हैं। इतनी मिठाइयाँ लीं, मुझे किसी ने एक भी न दी। उस पर कहते हैं, मेरे साथ खेलो। मेरा यह काम करो। अब अगर किसी ने कोई काम करने को कहा, तो पूछूँगा। खाएँ मिठाइयाँ, आप मुँह सड़ेगा, फोड़े-फुन्सियाँ निकलेंगी, आप ही जबान चटोरी हो जाएगी। तब घर से पैसे चुराएँगे और मार खाएँगे। किताब में झूठी बातें थोड़े ही लिखी हैं। मेरी जबान क्यों खराब होगी? अम्माँ चिमटा देखते ही दौड़कर मेरे हाथ से ले लेंगी और कहेंगी—मेरा बच्चा अम्माँ के लिए चिमटा लाया है।

Oradaki maşaları görür görmez babaannesi aklına geliyor, babaannesinin maşası yoktu, Chapatti'yi¹² pişirdiğinde demir tavanda elleri yanıyor, eğer ona maşa alsam ne kadar mutlu olacak? Parmakları da bir daha asla yanmayacak; en azından evde işe yarayacak bir şey olacak. Oyuncaklar ne işe yarar ki? Boşuna para kaybıdır. Onlarla biraz eğlenebilirsiniz ama sadece çok kısa bir süre için. Sonra zaten kimse bakmıyor, belki de eve varana kadar kırılacak, ya da fuara gelmeyen çocuğun biri alır ve kırar. Maşa pek işe yarayacaktır, maşayla istersen ekmekleri tavadan alıp ocakta pişirebilirsin, biri ateş istemeye gelirse direk ocaktan çıkarır verirsin. Zavallı babaannem pazara gelemiyor birde o kadar parayı nereden bulsun. Her gün elini yakıyor.

Hamid'in arkadaşları ilerledi. Şerbet dükkânının önünde şerbet içiyorlar. Ne kadar benciller! Çok fazla tatlı aldılar ama bana bir tane bile vermediler. Ve sonra onlarla oynamamı istiyorlar, benim işimi gör diyorlar. Şimdi onlardan herhangi biri bir şey yapmamı isterse onlara "tatlıyı yedin, dişlerin çürüyecek, çıbanlar ve sivilceler çıkacak ve canın hep tatlı isteyecek. Sonra evden para çalacaksın ve dayak yiyeceksin." Deyeceğim. Kitapta yanlış bir şey yazmaz. Dilim neden bozulsun. Maşalarıma hiçbir şey olmayacak. Babaannem maşaları görünce koşarak yanıma gelip onları alacak ve diyecek ki: "Çocuğum bana maşa getirdi."

¹² Hindistana özel ekmek türü.

IV

हजारों दुआएँ देंगी। फिर पड़ोस की औरतों को दिखायेंगी। सारे गाँव में चरचा होने लगेगी, हामिद चिमटा लाया है। कितना अच्छा लड़का है। इन लोगों के खिलौने पर कौन इन्हें दुआएँ देगा? बड़ों का दुआएँ सीधे अल्लाह के दरबार में पहुँचती हैं, और तुरंत सुनी जाती हैं। मैं भी इनसे मिजाज क्यों सहूँ? मैं गरीब सही, किसी से कुछ माँगने तो नहीं जाते। आखिर अब्बाजान कभी न कभी आएँगे। अम्मा भी आएँगी ही। फिर इन लोगों से पूछूँगा, कितने खिलौने लोगे? एक-एक को टोकरियों खिलौने दूँ और दिखा हूँ कि दोस्तों के साथ इस तरह का सलूक किया जात है। यह नहीं कि एक पैसे की रेवड़ियाँ लीं, तो चिढ़ा-चिढ़ाकर खाने लगे। सबके सब हँसेंगे कि हामिद ने चिमटा लिया है। हंसें! मेरी बला से! उसने दुकानदार से पूछा—यह चिमटा कितने का है? दुकानदार ने उसकी ओर देखा और कोई आदमी साथ न देखकर कहा—तुम्हारे काम का नहीं है जी! 'बिकाऊ है कि नहीं?' 'बिकाऊ क्यों नहीं है? और यहाँ क्यों लाद लाए हैं?' तो बताते क्यों नहीं, कै पैसे का है?'

IV

Bin nimetle bana dua edecek. Sonra komşu kadınlara gösterir, tüm köy, büyükaanneme bir çift maşa getirdiğimi konuşacak, herkes "Hamid ne kadar ince düşünceli ve akıllı çocuk diyecek!" Bunların oyuncaklarına kimse dua etmeyecek ki. Büyüklerin duaları doğrudan Allah'a ulaşır ve hemen kabul olur. Bende para olmadığı için Mohsin ve Mahmood bana karşı hava atıyor. Bende onlara hava atacağım. Oyuncaklarıyla oynasınlar ve tatlılarını yesinler. Ben oynamam oyuncaklarla kimsenin duygularıyla da. Ben fakirim ama kimseye el uzatmam. İllaki babam bir gün geri dönecek ve annem de gelecek. Sonra bunlara soracağım kaç tane oyuncak istersiniz? Her birine oyuncaklarla dolu bir sepet vereceğim ve onlara arkadaşlara nasıl davranacaklarını öğreteceğim. Bir kuruşa şeker alıp yalayarak başkalarını kızdıracak değilim. Herkes Hamid'in maşa almasına gülecek. Gülsünler! Bana ne! Hamid dükkân sahibine: "Bu maşa kaç?" diye soruyor. Dükkân sahibi ona bakar ve onunla başka birini görmeyince: "Bu senin için değil!" der.

"Satılık mı değil mi?"

"Satılık değilse, o zaman neden buraya getirdin?"

"Öyleyse neden bana bunun fiyatını söylemiyorsun?"

“छः पैसे लगेंगे।”

हामिद का दिल बैठ गया।

“ठीक-ठीक पाँच पैसे लगेंगे, लेना हो लो, नहीं चलते बनो।”

हामिद ने कलेजा मजबूत करके कहा तीन पैसे लगे? यह कहता हुआ व आगे बढ़ गया कि दुकानदार की घुड़कियाँ न सुने। लेकिन दुकानदार ने घुड़कियाँ नहीं दी। बुलाकर चिमटा दे दिया। हामिद ने उसे इस तरह कंधे पर रखा, मानों बंदूक है और शान से अकड़ता हुआ संगियों के पास आया। जरा सुनें, सबके सब क्या-क्या आलोचनाएँ करते हैं!

मोहसिन ने हँसकर कहा—यह चिमटा क्यों लाया पगले, इसे क्या करेगा?

हामिद ने चिमटे को जमीन पर पटककर कहा—जरा अपना भिश्ती जमीन पर गिरा दो। सारी पसलियाँ चूर-चूर हो जाएँ बचा की।

महमूद बोला—तो यह चिमटा कोई खिलौना है?

हामिद—खिलौना क्यों नहीं है! अभी कंधे पर रखा, बंदूक हो गई। हाथ में ले लिया, फकीरों का चिमटा हो गया। चाहूँ तो इससे मजीरे का काम ले सकता हूँ। एक चिमटा जमा दूँ, तो तुम लोगों के सारे खिलौनों की जान निकल जाए। तुम्हारे खिलौने कितना ही जोर लगाएँ, मेरे चिमटे का बाल भी बाँका नहीं कर सकते। मेरा बहादुर शेर है- चिमटा।

“Altı kuruşa mal olacak.”

Hamid'in yüreğine iner.

“Son fiyatı beş kuruş olacak, alacaksan al ya da git.”

Hamid cesaret edip “Üç kuruşa verir misin?” diyerek oradan uzaklaştı, ancak dükkân sahibi kızmadı. Aksine, Hamid'i geri çağırır ve ona bir çift maşa verir. Hamid, sanki bir silahmış gibi omzunda taşır ve gururla arkadaşlarına göstermek için yanlarına gelir.

Şimdi arkadaşlarının söylediklerini duyalım.

Mohsin gülerek der ki “bu maşayı niye aldın deli? Bununla ne yapacaksın?”

Hamid maşaları yere fırlatır ve der: “Su taşıyıcını yere at bakalım, kırılır, paramparça olur.”

Mahmood “Bu maşa bir tür oyuncak mı?” der.

Hamid “Neden olmasın?” Omuza yerleştir, al sana bir silah; Eline aldığı anda işte fakirin maşası. İstersem zil olarak kullanabilirim. Maşam ile bir vursam tüm oyuncaklarınız kırılır. Ama oyuncaklarınız ne kadar zorlasa da benim maşamın kılına bile halel gelmez. Benim maşam “cesur ve aslandır.”

सम्मी ने खँजरी ली थी । प्रभावित होकर बोला—मेरी खँजरी से बदलोगे? दो आने की है ।

हामिद ने खँजरी की ओर उपेक्षा से देखा-मेरा चिमटा चाहे तो तुम्हारी खँजरी का पेट फाड़ डाले । बस, एक चमड़े की झिल्ली लगा दी, ढब-ढब बोलने लगी । जरा-सा पानी लग जाए तो खत्म हो जाए । मेरा बहादुर चिमटा आग में, पानी में, आँधी में, तूफान में बराबर डटा खड़ा रहेगा ।

चिमटे ने सभी को मोहित कर लिया, अब पैसे किसके पास धरे हैं? फिर मेले से दूर निकल आए हैं, नौ कब के बज गए, धूप तेज हो रही है । घर पहुंचने की जल्दी हो रही है । बाप से जिद भी करें, तो चिमटा नहीं मिल सकता । हामिद है बड़ा चालाक । इसीलिए बदमाश ने अपने पैसे बचा रखे थे । अब बालकों के दो दल हो गए हैं । मोहसिन, महमद, सम्मी और नूरे एक तरफ हैं, हामिद अकेला दूसरी तरफ । शास्त्रार्थ हो रहा है । सम्मी तो विधर्मी हा गया! दूसरे पक्ष से जा मिला, लेकिन मोहनि, महमूद और नूरे भी हामिद से एक-एक, दो-दो साल बड़े होने पर भी हामिद के आघातों से आतंकित हो उठे हैं । उसके पास न्याय का बल है और नीति की शक्ति । एक ओर मिट्टी है, दूसरी ओर लोहा, जो इस वक्त अपने को फौलाद कह रहा है । वह अजेय है, घातक है । अगर कोई शेर आ जाए मियाँ भिश्ती के छक्के छूट जाएँ, जो मियाँ सिपाही मिट्टी की बंदूक छोड़कर भागे, वकील साहब की नानी मर जाए, चोगे में मुंह छिपाकर जमीन पर लेट जाएँ । मगर यह चिमटा, यह बहादुर, यह रूस्तमे-हिंद लपककर शेर की गरदन पर सवार हो जाएगा और उसकी आँखे निकाल लेगा ।

Küçük bir def¹³ satın alan Sammi, Hamid'in maşasından etkilenip "Onları defimle değiştirir misin? Defim iki ânâ¹⁴ değerinde" der. Hamid defe bakıyormuş gibi yapar. "Benim maşam istese defin karnını yırtar." Sadece deri bir zar koymuş yapabileceği tek şey "dhub, dhub diye ses çıkarmak. Biraz su dökülürse biter. Benim cesur maşam ateşte, havada, suda, fırtınada dimdik durur." Maşa herkesi büyülemişti, ama şimdi kimsede para da kalmamış ve fuardan çok uzaklaşmışlardı. Sabah dokuz çoktan olmuştur, güneş ısınmaya başladı. Herkes eve gitmek için acele ediyor. Babalarına ısrar etseler bile maşa alamazlar. Bu Hamid var ya çok zekidir. O yüzden parasını harcamamıştı! Çocuklar iki gruba ayrılır. Bir tarafta Mohsin, Mahmood, Sammi ve Noorey, diğer tarafta Hamid tek başına tartışıyorlardı. Sammi Hamid'in tarafına geçti; Ancak Mohsin, Mahmood ve Noorey, Hamid'den bir veya iki yaş büyük olsalar da onun laflarının altında kalmıştı. Onda dürüstlük gücü ve ahlaki kuvvet var. Bir tarafta toprak diğer tarafta demir var, kendine şu anda FOOLAD¹⁵ demekte. O yenilmez ve ölümcüldür. Eğer bir aslan gelse su taşıyıcısını hezimete uğratar, Asker Bey kil silahını bırakıp kaçır, avukat bey korkup kaçır, yüzünü bir cüppeye örtüp yere uzanır. Fakat bu maşa, bu cesur, bu kahraman kaplanın sırtına binip gözlerini çıkarır.

¹³ Musiki aleti.

¹⁴ Eskiden Hindistanda kullanılan para birimi.

¹⁵ Farsça bir kelime olup demir anlamına gelir, ve sözde çok güç sahibi olan birini ifade etmek için kullanılır.

<p>मोहसिन ने एड़ी—चोटी का जारे लगाकर कहा—अच्छा, पानी तो नहीं भर सकता?</p> <p>हामिद ने चिमटे को सीधा खड़ा करके कहा—भिश्ती को एक डांट बताएगा, तो दौड़ा हुआ पानी लाकर उसके द्वार पर छिड़कने लगेगा।</p> <p>मोहसिन परास्त हो गया, पर महमूद ने कुमुक पहुँचाई—अगर बचा पकड़ जाएँ तो अदालत में बँधे-बँधे फिरेंगे। तब तो वकील साहब के पैरों पड़ेगे।</p> <p>हामिद इस प्रबल तर्क का जवाब न दे सका। उसने पूछा—हमें पकड़ने कौने आएगा?</p> <p>नूरे ने अकड़कर कहा—यह सिपाही बंदूकवाला।</p> <p>हामिद ने मुँह चिढ़ाकर कहा—यह बेचारे हम बहादुर रूस्तमे—हिंद को पकड़ेंगे! अच्छा लाओ, अभी जरा कुश्ती हो जाए। इसकी सूरत देखकर दूर से भागेंगे। पकड़ेंगे क्या बेचारे!</p> <p>मोहसिन को एक नई चोट सूझ गई—तुम्हारे चिमटे का मुँह रोज आग में जलेगा।</p> <p>उसने समझा था कि हामिद लाजवाब हो जाएगा, लेकिन यह बात न हुई। हामिद ने तुरंत जवाब दिया—आग में बहादुर ही कूदते हैं जनाब, तुम्हारे यह वकील, सिपाही और भिश्ती लैडियों की तरह घर में घुस जाएँगे। आग में वह काम है, जो यह रूस्तमे-हिन्द ही कर सकता है।</p> <p>महमूद ने एक जोर लगाया—वकील साहब कुरसी—मेज पर बैठेगे, तुम्हारा चिमटा तो बाबरचीखाने में जमीन पर पड़ा रहने के सिवा और क्या कर सकता है?</p> <p>इस तर्क ने सम्मी और नूरे को भी सजी कर दिया! कितने ठिकाने की बात कही हे पट्टे ने! चिमटा बाबरचीखाने में पड़ा रहने के सिवा और क्या कर सकता है?</p> <p>हामिद को कोई फड़कता हुआ जवाब न सूझा, तो उसने धाँधली शुरू की—मेरा चिमटा बाबरचीखाने में नहीं रहेगा।</p>	<p>Mohsin tüm gücüyle “Tamam su doldurabilir mi?”</p> <p>Hamid maşayı dik tutar ve der: “Su taşıyıcısına bir emir verilse koşarak su getirip kapıya getirecek.”</p> <p>Mohsin yenildi; “Mahmood kurtarmaya geliyor. Yakalanırsan mahkemede dolaşırsın, o zaman avukatın ayağına gelirsin.”</p> <p>Hamid bu güçlü argümana cevap veremedi. “Bizi tutuklamaya kim gelecek?” diye sordu.</p> <p>Noorey hava atarak cevaplar “Silahlı bu polis.”</p> <p>Hamid bir surat yapar ve küçümseyerek şöyle der: “Bu beceriksiz, cesur, kahraman maşayı mı tutuklayacak! Tamam, getir bir güreş yapatıralım. Bunun yüzünü görünce kaçacak. Ne yakalanması!”</p> <p>Mohsin’in aklına yeni bir fikir gelir. “Maşanın yüzü her gün ateşte yanacak.”</p> <p>Bu sorunun Hamid'i susturacağından emindi, ama öyle olmadı. “Hamid hemen ateşe atlayabilen cesurdur efendim, avukatlarınız, polis memurlarınız ve su taşıyıcılarınız korkmuş kadınlar gibi evlerine girecekler. Ateşe atlamak cesurun işidir ve bunu sadece kahramanlar yapabilirler.”</p> <p>Mahmood bir kere daha denedi “Avukat bey sandalye ve koltuğa oturacak ama senin maşan mutfakta sürünecek.”</p> <p>Bu mantık, Sammi ve Noorey'i yeniden heyecanlandırdı. Ne kadar doğru söyledi. Maşa mutfakta sürünmek dışında başka ne işe yarar?</p> <p>“Hamid uygun bir cevap bulamayınca aklına ne gelirse söyler,” Maşalar mutfakta kalmaz.</p>
---	--

वकील साहब कुर्सी पर बैठेंगे, तो जाकर उन्हें जमीन पर पटक देगा और उनका कानून उनके पेट में डाल देगा। बात कुछ बनी नहीं। खाल गाली-गलौज थी, लेकिन कानून को पेट में डालनेवाली बात छा गई। ऐसी छा गई कि तीनों सूरमा मुँह ताकते रह गए मानो कोई धेलचा कानकौआ किसी गंडेवाले कनकौए को काट गया हो। कानून मुँह से बाहर निकलने वाली चीज है। उसको पेट के अन्दर डाल दिया जाना बेतुकी-सी बात होने पर भी कुछ नयापन रखती है। हामिद ने मैदान मार लिया। उसका चिमटा रूस्तमे-हिन्द है। अब इसमें मोहसिन, महमूद नूरे, सम्मी किसी को भी आपत्ति नहीं हो सकती। विजेता को हारनेवालों से जो सत्कार मिलना स्वाभाविक है, वह हामिद को भी मिल। औरों ने तीन-तीन, चार-चार आने पैसे खर्च किए, पर कोई काम की चीज न ले सके। हामिद ने तीन पैसे में रंग जमा लिया। सच ही तो है, खिलौनों का क्या भरोसा? टूट-फूट जाएँगी। हामिद का चिमटा तो बना रहेगा बरसों?

संधि की शर्तें तय होने लगीं। मोहसिन ने कहा—जरा अपना चिमटा दो, हम भी देखें। तुम हमार भिश्ती लेकर देखो।

महमूद और नूरे ने भी अपने-अपने खिलौने पेश किए। हामिद को इन शर्तों को मानने में कोई आपत्ति न थी। चिमटा बारी-बारी से सबके हाथ में गया, और उनके खिलौने बारी-बारी से हामिद के हाथ में आए। कितने खूबसूरत खिलौने हैं।

“Avukat sandalyeye oturduğunda maşalarını gidip onu yere indirir ve kanunu göbeğine sokar.”

Bu mantıklı değil. Kötü şeylerdi; ama kanunu göbeğe sokan şey tartışma konusu oldu. Öyle bir tartışma konusu oldu ki üçü de baka kaldı, sanki böylece Hamid herkesi dize getirdi. Maşalar kahramandır. Artık ne Mohsin ne Mahmood ne Noorey ne de Sammi buna itiraz edemez.

Kazananı kutlarlar, Hamid'i de kutladılar. Her biri üç ile dört ānā harcadılar ancak faydalı hiçbir şey satın alamadılar. Hamid üç kuruşla damgasını vurdu. Gerçekten kimse oyuncakların güvenli olmadığını inkâr edemez, kırılırlar. Hamid'in maşaları yıllardır olduğu gibi kalacaktır!

Çocuklar anlaşma koşulları yaratmaya başlar. Mohsin, “Bana bir süreliğine maşanı ver bakalım, sen de su taşıyıcımı al ve bak.” dedi.

Mahmood ve Noory de benzer şekilde kendi oyuncaklarını sunar.

Hamid'in bu şartları kabul etmekte herhangi bir itirazı yoktu. Maşa sırayla herkesin ellerine geçti ve oyuncakları da sırayla Hamid'in eline geçti. Ne güzel oyuncaklardır!

<p>हामिद ने हारने वालों के आँसू पोंछे—मैं तुम्हे चिढ़ा रहा था, सच! यह चिमटा भला, इन खिलौनों की क्या बराबर करेगा, मालूम होता है, अब बोले, अब बोले।</p> <p>लेकिन मोहसनि की पार्टी को इस दिलासे से संतोष नहीं होता। चिमटे का सिल्का खूब बैठ गया है। चिपका हुआ टिकट अब पानी से नहीं छूट रहा है।</p> <p>मोहसिन—लेकिन इन खिलौनों के लिए कोई हमें दुआ तो न देगा?</p> <p>महमूद—दुआ को लिय फिरते हो। उल्टे मार न पड़े। अम्मां जरूर कहेंगी कि मेले में यही मिट्टी के खिलौने मिले?</p> <p>हामिद को स्वीकार करना पड़ा कि खिलौनों को देखकर किसी की मां इतनी खुश न होगी, जितनी दादी चिमटे को देखकर होंगी। तीन पैसों ही में तो उसे सब-कुछ करना था और उन पैसों के इस उपयोग पर पछतावे की बिल्कुल जरूरत न थी। फिर अब तो चिमटा रूस्तमें—हिन्दे हे ओर सभी खिलौनों का बादशाह।</p> <p>रास्ते में महमूद को भूख लगी। उसके बाप ने केले खाने को दिये। महमून ने केवल हामिद को साझी बनाया। उसके अन्य मित्र मुंह ताकते रह गए। यह उस चिमटे का प्रसाद था।</p>	<p>Hamid yenilmiş rakiplerinin gözyaşlarını silmeye çalışır; “Ben sizinle alay ediyordum, gerçekten. Demirden yapılmış bu maşa oyuncaklarınızla nasıl kıyaslanabilir ki?”</p> <p>Ancak Mohsin'in grubu bu söylentilerden memnun değildir. Mohsin'nin anlattığı maşanın özelliklerinden öyle etkilenmişler ki oyuncakları aldıkları için çok pişmanlardı.</p> <p>Mohsin: “Ama kimse bize bu oyuncaklar için dua etmeyecek ki?”</p> <p>Mahmood: “Sen dualardan mı bahsediyorsun! Aksine dayak yeriz. Benim annem mutlaka fuarda bulabileceğiniz tek şey bu toprak oyuncaklar mıydı diye soracak?”</p> <p>Oyuncakları görünce kimsenin annesi o kadar mutlu olmayacak, babaannesinin maşayı görünce mutlu olacağı kadar, Hamid artık bunu anladı.</p> <p>Sahip olduğu sadece üç kuruş idi ve üç kuruşu nasıl harcadığına pişman olmasına hiç gerek yoktu. Ve şimdi maşalar kahraman ve oyuncakların kralı.</p> <p>Mahmood yolda acıktı! Babası yemek için muz vermişti. Mahmood sadece Hamid ile paylaştı. Diğer arkadaşları bakakaldı. Bu o maşanın etkisindendi.</p>
--	---

उनके दोनों छोटे भाई सिपाही की तरह 'छोनेवाले, जागते लहो' पुकारते चलते हैं। मगर रात तो अँधेरी होनी चाहिए, नूरे को ठोकर लग जाती है। टोकरी उसके हाथ से छूटकर गिर पड़ती है और मियाँ सिपाही अपनी बन्दूक लिये जमीन पर आ जाते हैं और उनकी एक टाँग में विकार आ जाता है।

महमूद को आज ज्ञात हुआ कि वह अच्छा डाक्टर है। उसको ऐसा मरहम मिला गया है जिससे वह टूटी टाँग को आनन-फानन जोड़ सकता है। केवल गूलर का दूध चाहिए। गूलर का दूध आता है। टाँग जावब दे देती है। शल्य-क्रिया असफल हुई, तब उसकी दूसरी टाँग भी तोड़ दी जाती है। अब कम-से-कम एक जगह आराम से बैठ तो सकता है। एक टाँग से तो न चल सकता था, न बैठ सकता था। अब वह सिपाही संन्यासी हो गया है। अपनी जगह पर बैठा-बैठा पहरा देता है। कभी-कभी देवता भी बन जाता है। उसके सिर का झालरदार साफा खुरच दिया गया है। अब उसका जितना रूपांतर चाहें, कर सकते हो। कभी-कभी तो उससे बाट का काम भी लिया जाता है।

अब मियाँ हामिद का हाल सुनिए। अमीना उसकी आवाज सुनते ही दौड़ी और उसे गोद में उठाकर प्यार करने लगी। सहसा उसके हाथ में चिमटा देखकर वह चौंकी।

'यह चिमटा कहाँ था?'

'मैंने मोल लिया है।'

'कै पैसे में?'

'तीन पैसे दिये।'

अमीना ने छाती पीट ली। यह कैसा बेसमझ लड़का है कि दोपहर हुआ, कुछ खाया न पिया। लाया क्या, चिमटा!

İki küçük kardeşi "Askerler gibi kalkın!" diye uyarmaya başladı, meğer gece karanlık olmalı ki Mahmud bir şeye çarptı. Tahtarevan elinden düşer ve asker efendi silahıyla yere düşüp ayağı kırılır. Mahmud bugün iyi bir doktor olduğunu öğrendi, öyle bir ilaç buldu ki kırılan ayağını iyileştirebilir, fakat Hindistan incir sütüne ihtiyacı var.

Hindistan incir sütü geliyor, ayağını yapıştırıyor, fakat ayağını kaldırıncaya yine kırılıyor. Yaptığı işte başarısız oluyor sonra onun ikinci ayağını da kırıyor, şimdi en azından rahatça oturabiliyor. Bir ayakla ne yürüyebiliyor ne de oturabiliyordu. Şimdi o asker rahatladı, kendi yerinde oturup köyü koruyor. Şimdi onu nasıl dönüştürmek istersen yapabilirsin. Bazen ona istediği işi yaptırır. Bazen tanrı olabiliyor, bazen ise ondan ağır yüklü işler yaptırır.

Şimdi Hamid'i dinleyelim. Ameena sesini duyduğu anda evden çıkar ve onu kucağına alıp sevmeye başlar. Aniden elindeki maşaları görünce şok olur.

"Bu maşaları nereden buldun?" der.

"Onları ben aldım."

"Onlar için ne kadar ödedin?"

"Üç kuruş"

Amine göğsüne vurur: "Bu nasıl bir aptal çocuk! Neredeyse öğlen oldu ne bir şey yemiş ne de içmiş. Ne satın almış, maşa!"

‘सारे मेले में तुझे और कोई चीज न मिली, जो यह लोहे का चिमटा उठा लाया?’

हामिद ने अपराधी-भाव से कहा—तुम्हारी उँगलियाँ तवे से जल जाती थीं, इसलिए मैंने इसे लिया।

बुढ़िया का क्रोध तुरन्त स्नेह में बदल गया, और स्नेह भी वह नहीं, जो प्रगल्भ होता है और अपनी सारी कसक शब्दों में बिखेर देता है। यह मूक स्नेह था, खूब ठोस, रस और स्वाद से भरा हुआ। बच्चे में कितना व्याग, कितना सदभाव और कितना विवेक है! दूसरों को खिलौने लेते और मिठाई खाते देखकर इसका मन कितना ललचाया होगा? इतना जब्त इससे हुआ कैसे? वहाँ भी इसे अपनी बुढ़िया दादी की याद बनी रही। अमीना का मन गदगद हो गया।

और अब एक बड़ी विचित्र बात हुई। हामिद के इस चिमटे से भी विचित्र। बच्चे हामिद ने बूढ़े हामिद का पार्ट खेला था। बुढ़िया अमीना बालिका अमीना बन गई। वह रोने लगी। दामन फैलाकर हामिद को दुआएँ देती जाती थी और आँसू की बड़ी-बड़ी बूंदें गिराती जाती थी।

हामिद इसका रहस्य क्या समझता!

Fuarda başka bir şey bulamadın mı, bu çift demir maşayı alıp getirdin? Hamid hata yapmış gibi bir tavırla cevap verdi- Ekmek pişirirken tavanda parmaklarını yakıyordun, bu yüzden onları aldım. Yaşlı kadının öfkesi aniden sevgiye dönüştü- Bu sevgi kelimelerle anlatılamaz. Bu sevgi sessiz, sağlam ve şefketle doluydu. Ne kadar özverili, cana yakın, hoşgörülü bir çocuk? Diğer çocukların oyuncak satın alıp, tatlılar yediklerini görünce nasıl da acı çekmiştir? Kendi duygularını nasıl bastırabilirdi? Fuarda bile yaşlı babaannesini düşündü. Babanne Amina'nın kalbi sevgiyle doldu.

Ve şimdi çok garip bir şey oldu. Hamid'in bu maşalarından daha ilginç olan şey, olgun Hamid'in yapması gereken şeyi çocuk Hamid'in yapması oldu. Ve yaşlı Ameena, küçük kız Ameena oldu ve ağlamaya başladı. Hamid'e kucak dolusu dua ediyordu ve büyük büyük damlalar gözlerinden akıyordu. Hamid bu olayın sırrını nereden anlasın!

Ek-2 P. Çand'ın “Thakur'un Kuyusu” adlı öykünün Hintçeden Türkçeye çeviri metni.

P. Çand'ın, bu hikâyesinde, Hindistan kast sisteminin en ayrımcı geleneği olan “dokunulmazlık” anlatılmaktadır. Temelinde küçümseme, hür görme, aşağılama ve insan haklarından mahrum bırakılmış bir hayat sürdürme olan bu gelenek şartlarında yaşayanların sosyal ve ekonomik durumu anlatılmaktadır.

Bu öykü, Hint toplumundaki kast sistemi yüzünden, eşitsizlik, yoksulluk, talihsizlik, aşağılama ve baskıya muzdarip olan tüm dokunulmaz sınıfların trajedisini en iyi anlatan öykülerden biridir.

Kast ayrımcılığı yüzünden milyonlarca dokunulmaz kişi, insan statüsünün altında ve köle hayatını yaşamaya zorlanmış, eşitlikten uzaklaşmaya mecbur bırakılmış buna teşvik etmek için de din ve gelenekler kullanılmıştır.

P. Çand'ın “Thakur'un Kuyusu” adlı öyküsünde dokunulmazlık kast sistemi geleneğinde yaşayan Gangi, sadece su almak için hayatını tehlikeye atmak zorunda kalmaktadır.

I	I
<p>जोखू ने लोटा मुँह से लगाया तो पानी में सख्त बदबू आयी। गंगी से बोला- यह कैसा पानी है ? मारे बास के पिया नहीं जाता। गला सूखा जा रहा है और तू सड़ा पानी पिलाये देती है !</p> <p>गंगी प्रतिदिन शाम पानी भर लिया करती थी। कुआँ दूर था, बार-बार जाना मुश्किल था। कल वह पानी लायी, तो उसमें बू बिलकुल न थी, आज पानी में बदबू कैसी ! लोटा नाक से लगाया, तो सचमुच बदबू थी। जरूर कोई जानवर कुएँ में गिरकर मर गया होगा, मगर दूसरा पानी आवे कहाँ से?</p> <p>ठाकुर के कुएँ पर कौन चढ़ने देगा ? दूर से लोग डाँट बतायेंगे। साहू का कुआँ गाँव के उस सिरे पर है, परंतु वहाँ भी कौन पानी भरने देगा ? कोई तीसरा कुआँ गाँव में है नहीं।</p> <p>जोखू कई दिन से बीमार है। कुछ देर तक तो प्यास रोके चुप पड़ा रहा, फिर बोला- अब तो मारे प्यास के रहा नहीं जाता। ला, थोड़ा पानी नाक बंद करके पी लूँ।</p> <p>गंगी ने पानी न दिया। खराब पानी से बीमारी बढ़ जायगी इतना जानती थी, परंतु यह न जानती थी कि पानी को उबाल देने से उसकी खराबी जाती रहती हैं। बोली- यह पानी कैसे पियोगे ? न जाने कौन जानवर मरा है। कुएँ से मैं दूसरा पानी लाये देती हूँ।</p>	<p>Jokhu lotayı¹⁶ ağzına aldığıında, su pis kokuyordu. Gangi'ye bu nasıl su, ben bunu içemem, dedi. Boğazım zaten kuruyor ve sen bana pis suyu içiriyorsun!</p> <p>Gangi her akşam su getirirdi. Kuyu uzaktaydı, sürekli gidip gelmek zordu. Dün getirdiği su kokmuyordu, ama bugün neden kokuyor! Bardağı kokladıığında, gerçekten bir koku vardı. Kesin kuyuya bir hayvan düşmüş ve ölmüştü! Öyle değilse bu su başka nereden gelebilir ki?</p> <p>Thakur¹⁷'un kuyuya gidip bakmasına kim izin verecek? Çevredeki insanlar kızacak. Sahu'nun kuyusu köyün sonunda, ama oraya da su almaya kim izin verir ki? Köyde üçüncü kuyu da yok.</p> <p>Jokhu birkaç gündür hasta. Bir süre susuz kaldı, sonra artık susuz kalamıyorum, dedi. Getir, burnumu kapatıp biraz içeyim.</p> <p>Gangi su vermedi. Pis su ile hastalığın daha da yayılacağını biliyordu, ancak suyun kaynatılıp içileceğini bilmiyordu. Bu suyu nasıl içeceksin? Kuyuda hangi hayvanın öldüğünü bile bilmiyorum. Kuyudan bir daha su getireyim, dedi.</p>

¹⁶ Köylerde su içmek için kullanılan bardak

¹⁷ Hinduizm'de üst kastten gelenler Thakur lakabını kullanırlar

<p>जोखू ने आश्चर्य से उसकी ओर देखा- पानी कहाँ से लायेगी ? ठाकुर और साहू के दो कुएँ तो हैं। क्या एक लोटा पानी न भरने देंगे? 'हाथ-पाँव तुड़वा आयेगी और कुछ न होगा। बैठ चुपके से। ब्रह्म-देवता आशीर्वाद देंगे, ठाकुर लाठी मारेगें, साहूजी एक के पाँच लेंगे। गरीबों का दर्द कौन समझता है ! हम तो मर भी जाते हैं, तो कोई दुआर पर झाँकने नहीं आता, कंधा देना तो बड़ी बात है। ऐसे लोग कुएँ से पानी भरने देंगे ?'</p> <p>इन शब्दों में कड़वा सत्य था। गंगी क्या जवाब देती, किन्तु उसने वह बदबूदार पानी पीने को न दिया।</p> <p style="text-align: center;">II</p> <p>रात के नौ बजे थे। थके-माँदे मजदूर तो सो चुके थे, ठाकुर के दरवाजे पर दस-पाँच बेफिक्रे जमा थे। मैदानी बहादुरी का तो अब न जमाना रहा है, न मौका। कानूनी बहादुरी की बातें हो रही थीं। कितनी होशियारी से ठाकुर ने थानेदार को एक खास मुकदमे में रिश्वत दी और साफ निकल गये। कितनी अक्लमंदी से एक मार्के के मुकदमे की नकल ले आये। नाजिर और मोहतमिम, सभी कहते थे, नकल नहीं मिल सकती। कोई पचास माँगता, कोई सौ। यहाँ बेपैसे- कौड़ी नकल उड़ा दी। काम करने ढंग चाहिए।</p>	<p>Jokhu ona şaşkınlıkla baktı- Nereden su getireceksin?</p> <p>Thakur ve Sahu'nun iki kuyusu var. Bir bidon su almaya izin vermez mi?</p> <p>Elini ve ayağını kırdırıp gelirsin, başka şey olmayacak. Sessizce otur. Brahma-Tanrı¹⁸ kutsar, Thakur seni dövecek, Sahuji de buna izin vermez. Fakirlerin acısını kim bilir? Ölse bile, hiç kimse kapımıza bakmaya gelmez, nasıl yardım eder ki. Böyle insanlar kuyundan su almaya izin verecekler mi?</p> <p>Hepsi acı bir gerçektir. Gangi bir şey diyemedi, ama yine de onun kokmuş suyu içmesine izin vermedi.</p> <p style="text-align: center;">II</p> <p>Gece saat dokuzdu. Yorgun olan işçiler uykuya dalmıştı, Thakur'un evinin önünde beş on işsiz kişi boş oturuyordu. Cesaret (güçlü) sahibi oldukları dönemler artık bitmişti. Cesaret ve söz sahibi artık yasalardı. Thakur bir davada Amire rüşvet verip temiz bir şekilde serbest bırakıldı. Ne kadar akıllıca bir olayın (davanın) kopyasını getirdi. Nazir ve Mohtamim ve herkes kopyasını bulamaz derlerdi. Bazıları elli bazıları ise yüz isterdi. Burada bedava işini yaptırdı. Sadece çalışma yöntemlerini bilmek yeterli.</p>
---	--

¹⁸ Vedas ve Puranas'a göre Hinduizm'de 33 farklı tanrı vardır ve bazı insanlar bunun 330 Million olduğuna inanır. Sayıdan bağımsız olarak, Trimurti yani 3 tanrı, aralarında en önemlisi olarak kabul edilir. Brahma, Vishnu ve Mahesh, Lord Shiva anlamına gelir. Brahmadev dünyanın yaratıcısı olarak kabul edilir.

<p>इसी समय गंगी कुएँ से पानी लेने पहुँची । कुप्पी की धुँधली रोशनी कुएँ पर आ रही थी । गंगी जगत की आड़ में बैठी मौके का इंतजार करने लगी । इस कुएँ का पानी सारा गाँव पीता है । किसी के लिए रोका नहीं, सिर्फ ये बदनसीब नहीं भर सकते ।</p> <p>गंगी का विद्रोही दिल रिवाजी पाबंदियों और मजबूरियों पर चोटें करने लगा- हम क्यों नीच हैं और ये लोग क्यों ऊँच हैं ? इसलिए कि ये लोग गले में तागा डाल लेते हैं ? यहाँ तो जितने है, एक- से-एक छँटे हैं । चोरी ये करें, जाल-फरेब ये करें, झूठे मुकदमे ये करें । अभी इस ठाकुर ने तो उस दिन बेचारे गड़रिये की भेड़ चुरा ली थी और बाद में मारकर खा गया । इन्हीं पंडित के घर में तो बारहों मास जुआ होता है। यही साहू जी तो घी में तेल मिलाकर बेचते हैं । काम करा लेते हैं, मजूरी देते नानी मरती है । किस-किस बात में हमसे ऊँचे हैं, हम गली-गली चिल्लाते नहीं कि हम ऊँचे हैं, हम ऊँचे । कभी गाँव में आ जाती हूँ, तो रस-भरी आँख से देखने लगते हैं । जैसे सबकी छाती पर साँप लोटने लगता है, परंतु घमंड यह कि हम ऊँचे हैं!</p>	<p>Bu sırada Gangi kuyudan su almaya gitmişti. Lambanın bulanık ışığı kuyuya yansıyor. Gangi, kestirerek Jagat'ın kılığına girip uygun fırsatı beklemeye başladı. Bütün köy bu kuyunun suyunu içiyor. Kimse onları durduramaz, sadece kısmetsiz Gangi için oradan su almak yasaktır.</p> <p>Gangi'nin asi kalbi, geleneksel inanç ve yasalara karşı isyan edip- Biz neden aşağılanıyoruz ve bu insanlar neden kendilerini yüksek görüyorlar? Boynuna altın taktıkları için mi? Bunların hepsi namussuzdur. Hırsızlık, dolandırıcılık, sahtekârlığı bunlar yapıyor, haksız yere davalar açıyorlar. Thakur o gün fakir çobanın koyunlarını çalıp yemişti. Pandit¹⁹'in evinde on iki ay kumar oynanıyor. Sahu efendi tereyağına ucuz yağ karıştırıp satıyor. İnsanları çalıştırıp parasını ödemez. Onları bizden daha yüksek kılan şey nedir? Onlar gibi sokağa çıkıp biz sizden daha kıymetliyiz diye bağırıyoruz. Bazen köye gittiğimde yiyecek gibi bakıyorlar. Sanki herkesin göğsü ki çatlayacak gibi ancak gururları yüksek olduklarını mı sanmakta!</p>
--	--

¹⁹ Dini adamlar

<p>दोनों पानी भरकर चली गयीं, तो गंगी वृक्ष की छाया से निकली और कुएँ की जगत के पास आयी। बेफिक्रे चले गये थे। ठाकुर भी दरवाजा बंद कर अंदर आँगन में सोने जा रहे थे। गंगी ने क्षणिक सुख की साँस ली। किसी तरह मैदान तो साफ हुआ। अमृत चुरा लाने के लिए जो राजकुमार किसी जमाने में गया था, वह भी शायद इतनी सावधानी के साथ और समझ-बूझकर न गया हो। गंगी दबे पाँव कुएँ की जगत पर चढ़ी, विजय का ऐसा अनुभव उसे पहले कभी न हुआ था।</p> <p>उसने रस्सी का फंदा घड़े में डाला। दायें-बायें चौकन्नी दृष्टि से देखा जैसे कोई सिपाही रात को शत्रु के किले में सुराख कर रहा हो। अगर इस समय वह पकड़ ली गयी, तो फिर उसके लिए माफी या रियायत की रस्ती-भर उम्मीद नहीं। अंत में देवताओं को याद करके उसने कलेजा मजबूत किया और घड़ा कुएँ में डाल दिया।</p> <p>घड़े ने पानी में गोता लगाया, बहुत ही आहिस्ता। जरा भी आवाज न हुई। गंगी ने दो-चार हाथ जल्दी-जल्दी मारे। घड़ा कुएँ के मुँह तक आ पहुँचा। कोई बड़ा शहजोर पहलवान भी इतनी तेजी से न खींच सकता था। गंगी झुकी कि घड़े को पकड़कर जगत पर रखे कि एकाएक ठाकुर साहब का दरवाजा खुल गया। शेर का मुँह इससे अधिक भयानक न होगा।</p> <p>गंगी के हाथ से रस्सी छूट गयी। रस्सी के साथ घड़ा धड़ाम से पानी में गिरा और कई क्षण तक पानी में हिलकोरे की आवाजें सुनाई देती रहीं। ठाकुर कौन है, कौन है? पुकारते हुए कुएँ की तरफ आ रहे थे और गंगी जगत से कूदकर भागी जा रही थी।</p> <p>घर पहुँचकर देखा कि जोखू लोटा मुँह से लगाये वही मैला-गंदा पानी पी रहा है।</p>	<p>İkisi de suyu doldurup uzaklaştılar. Gangi ağacın gölgesinden çıktı ve kuyuya yaklaştı. Diğer bekleyenler gitti. Thakur da kapıyı kapatıp içeri avluda yatmaya gitti. Gangi, artık bir engel kalmadı diye rahat bir nefes aldı. Bir zamanlar nektarı çalmaya giden prens bile bu kadar çok dikkatlice gitmemişti. Gangi yavaşça ayağını basarak kuyuya tırmandı, sanki daha önce hiç böyle bir duyguyu yaşamamıştı</p> <p>İpini sürahiye bağladı. Bir asker geceleri düşmanın kalesine girip bir delik açar gibi dikkatli bir gözle sağa sola bakıyordu. Eğer yakalanırsa ayrıcalık, azıcık ümit bile yoktu. Sonra tanrıların adını anarak cesaretini toplayıp sürahiyi kuyuya daldırdı.</p> <p>Sürahi suya daldı, sürahiyi hiç ses çıkartmadan kuyudan çekti. Sürahi kuyunun ağzına kadar geldi. Güçlü güreşçiler bile bu kadar hızlı çekemezdi.</p> <p>Gangi eğildi ve sürahiyi tuttu o anda Thakur sahib'in kapısı aniden açıldı. Aslanın yüzünü görse bile bundan daha korkunç olmazdı.</p> <p>Gangi ipi elinden kaçırdı. Sürahi ipi ile suya düştü ve dakikalar boyunca suda yankı sesi duyuldu.</p> <p>Thakur kim, kim, diye bağırarak kuyuya doğru gelirken, Gangi ordan uzaklaşıyordu.</p> <p>Eve vardığında, Jokhu'nun aynı kirli ve pis suyu içtiğini gördü.</p>
---	---

Ek-3 H. E. Adıvar “Himmat çocuk” adlı öykünü Türkçeden Hintçeye çeviri metni.

<p>Elvanlar'da ihtiyar bir kılavuz aldık. Köyün bir kısmı yanmış, perişan, herkes fersiz ve şaşkın gözlerle kamyon denilen canavarın lüzumsuz gürültüsüne bakıyordu. Herkesin ruhunda sonu gelmeyen ezilişin, açlığın, her günün gizli felâket ihtimallerinin yoğurduğu ümitsizlik ve ilgisizlik vardı. Onun için kimse Uşak'a kadar gelmek istemiyordu. Parayı ne yapacaklardı? Ne alırdı ki? Yalnız zayıf yüzlü bir ihtiyar halsiz bir sesle, “Ben İnay'a kadar yolu biliyorum. Fakat beni Uşak'a götürürseniz ve bana orada bir okka tuz verirseniz gelirim,” dedi.</p> <p>Akşam karanlığı basarken kamyon mırıldanarak homurdanarak Anadolu'nun ıssız yolsuz çöllerine daldı. Kamyonda İstanbul gazetecileri vardı. Düşmanın bir benzeri olmayan zulümlerinin külleri ve facia sahnesi üstünde inceleme yapacaklar, ben cephenin, düşmanın zulüm raporunu hazırlarken onlar da ajansla Türk'ün felâketini dünyaya bildireceklerdi. Anadolu'da hâkim, insan değil tabiatıtır. Kuytu ormanlar, bataklık ovalar, sarp keskin yokuşlar, sonra karanlık kımıldıyormuş gibi insanı keserek, dondurarak esen acı rüzgârın ortasından bin bir zahmetle bilmem kaç saat geçti.</p>	<p>एलवनलर गांव में हमने एक तजुर्वेकार मार्गदर्शक लिया। गाँव का एक हिस्सा आंशिक रूप से जला हुआ था। सभी लोग परेशान आश्चर्य आँखों से ट्रक के अनावश्यक शोर को देख रहे थे। हर किसी की आत्मा में निराशा और अंतहीन मुसीबत, भूख और हर दिन की छिपी हुई आपदा की संभावनाओं से घिरी हुई उदासीनता थी। इस वजह से कोई भी उशाक तक आना नहीं चाह रहा था। वे पैसे का क्या करते? क्या खरीद सकते थे? लेकिन एक कमजोर बूढ़े व्यक्ति ने सुस्त आवाज़ में “ İnay तक का रास्ता पता है, अगर आप मुझे उशाक तक ले जाते हैं और वहां एक किलो नमक देते हैं, तो मैं आऊंगा” कहा। शाम ढलते ही ट्रक अनियंत्रित और बेकाबू होकर अनातोलिया के उबड़ खाबड़ रेगिस्तानों में प्रवेश कर गया। ट्रक में इस्तांबुल के पत्रकार सवार थे। वे दुश्मन के अद्वितीय अत्याचारों और आपदा के दृश्य की राख की जांच करेंगे। मैं दुश्मन द्वारा किये गए उत्पीड़न की रिपोर्ट तैयार करूँगा, वे एजेंसी के साथ दुनिया को तुर्की की आपदा की रिपोर्ट देंगे। अनातोलिया में न्यायाधीश, मानव नहीं प्रकृति है (अनातोलिया में मनुष्य की नहीं प्रकृति का नियम मान्य है।)। तनहा जंगले, ऊबड़खाबड़ मैदानों, खड़ी ढलानों और शरीर को जमा देने वाली कड़ाके की ठण्ड के बीचो बीच से हज़ार मुश्किलों और बहुत प्रयास के साथ पता नहीं, कितने घंटे बीत चुके थे।</p>
---	--

<p>İney, bir derenin yamacından kurşuni bir yangın harabesine dönmüş bir köydü. Kamyon hırslayarak, çırpınarak köyün yoluna girerken dünyada adam yaradılışı başlamamış gibi etraf insan sesinden, hayatından yoksundu. Yalnız bir sürü çakal acı acı karanlık esiyormuş gibi dereyi yalayıp geçen rüzgârla birlikte uluyordu. İçimden, “Eyvah, köyün hepsi gitmiş, nasıl soruşturma yapacağız?” diyordum.</p> <p>Biraz sonra sağda, bir kaya kovuğunda kızıl bir alevin önünde ısınan iki haki gölgenin kımıldandığını gördüm. Karanlık dereye, kurşuni yangın harabesi önce yamaca vuran biricik ışık, bu ateşin ve kamyonun yürüyen iki göze benzeyen fenerleriydi. Köprünün önünde şoför kocaman, miskin makineyi durdurmaya çalışırken önünde birkaç karaltı kımıldadı. Sonra ışığın beyazlandığı taşlı yolda siyah cübbeli, beyaz sarıklı, siyah sakallı bir adam, arkasındaki, henüz ışığın sınırına giremeyen karaltı arkadaşlarından ayrıldı. Hiç unutamayacağım açık bir sesle, “Halide onbaşı, sizi biz İney istasyonunda bekliyorduk,” dedi.</p> <p>“Geleceğimizi nerden biliyordunuz?”</p> <p>“İstasyonda biliyorlar. Soruşturma heyeti gelecek, dediler.”</p>	<p>Iney, नदी से सटा एक गाँव था जो आग लग जाने से खंडहर में बदल गया था। जैसे ही ट्रक झपकी और फड़फड़ाहट के साथ गाँव की सड़क पर प्रवेश किया, ऐसा लग रहा था जैसे कि दुनिया में मानव का निर्माण शुरू ही नहीं हुआ। वातावरण में मनुष्य की आवाज और जीवन का अभाव था। लेकिन बहुत सारा सियार बहती हवा के झोंके से चकित होकर चीख रहे थे मानो कड़वा अंधेरा छा रहा है। मैं अंदर ही अंदर हाय ये क्या हो गया गाँव में कोई नहीं है सब चले गए, हम जाँच कैसे करेंगे। थोड़ी देर बाद, दाईं ओर एक चट्टान के गुहा में लाल लौ के सामने खाकी वर्दी पहने दो लोगो को आग तपते हुए देखा। बुलेट फायर खंडहर से पहले ढलान पर अँधेरी धारा को उजाला करने वाला एकमात्र प्रकाश, इस आग के लालटेन और दो आंखों की तरह दिखने वाला ट्रक था। जब चालक पुल के सामने इस विशाल सुस्त मशीन को रोकने का कोशिश कर रहा था उस समय कुछ परछाई उसके सामने हरकत की। प्रकाश की रोशनी से सफेद, पथरीली सड़क पर काले वस्त्र, सफेद पगड़ी और काली दाढ़ी में एक आदमी, अपने अनजान दोस्तों से अलग हो गया जो अभी तक प्रकाश की सीमा तक नहीं पहुँचा था। मैं कभी नहीं भूल सकता उन्होंने स्पष्ट स्वर में कहा “हम İney स्टेशन पर आपका इंतजार कर रहे थे, ”। "आपको कैसे पता चला कि हम आ रहे हैं?"</p> <p>“स्टेशन में सबको पता है। उन्होंने कहा जाँच करने प्रतिनिधिमंडल आएंगे.”</p>
---	---

<p>Bu sestən gazeteci arkadaşlar hemen harekete geldiler, kalem kâğıt çıkardılar, kamyondan fırladılar, karaltılardan soruşturmaya başladılar. Kaç ev yandı? Kaç kişi öldü? Siyah sakallı adam yanıma geldi. Fenerlerin verebildiği ışıkla notlarımı yiyecek gibi baktı.</p> <p>“Kaç ev mi? Bütün köy yandı. Kaç adam mı öldü? Sayısını Allah bilir. Eşkıya gelir öldürür, düşman gelir öldürür, yakar, soyar. Görüyorsunuz ya ne ev ne yiyecek ne giyecek var. Sen onları şimdi bırak, İsmet Paşa’ya başka şey söyle!”</p> <p>“Benim işim bunları yazmak.”</p> <p>Biraz daha hırçın ve sesi titrek:</p> <p>“Senin işin bizim halimizi söylemek... Kaç ev yandı, kaç kişi öldü, karnımızı doyurur, başımızı örtecek dam yapar mı? İsmet Paşa’ya söyle...”</p> <p>Sesinde, hayat için didinenlerin amirliği vardı, itaat ederek sordum:</p> <p>“Ne söyleyeyim?”</p> <p>“Ev isteriz, rüzgâr bıçak gibi kesiyor, çocukların başını sokacak kovuk bile yok. Uşak’ta birçok kereste ve esir varmış, bunlardan bize verilmesini emretsin. Hemen kendimize dam yapalım. Ekmek isteriz. Asker ambarlarında buğday var, bir saat ötede, emretsin, bize versinler, çiğ olsun çocuklarımıza yedirelim.” Sesi acıyla, acımayla yırtılarak devam etti. “Büyükler söz anlıyor, sesi çıkmıyor ama çocuklar söz anlamıyor, açlıktan hep ağlıyorlar, sabaha kadar ağlıyorlar, bunu Paşa’ya söyle...”</p>	<p>ये आवाज़ सुनते ही फ़ौरन पत्रकार मित्रो ने ट्रक से उतर कर और कागज कलम निकाल कर अनजान लोगों से पूछताछ शुरू कर दी। “कितने घर जले? कितने लोगों की मौत हुई? काली दाढ़ी वाला आदमी मेरे पास आया। लालटेन की रौशनी से मेरे नोट्स को ऐसे देखा जैसे खा जायेगा। डाकू आते हैं और जान मार देते हैं, दुश्मन आते हैं मारते, जलाते और लूटते हैं। आप तो देख ही रहें हैं, न घर है, न भोजन और न ही पहनने को कपड़ा है। अब आप ये सब छोड़िये, इसमेंत पाशा को कुछ और कहिये!”</p> <p>“मेरा काम ये सब लिखना है।”</p> <p>चिड़चिड़ा और कपकपाते हुए आवाज़ में: “आपका काम है हमारे बारे में बताना... कितने घर जले, कितने लोग मारे गए, हमें खाना देंगे, सिर ढकने के लिए क्या हमारे लिए छत बनाएंगे? इस्मत पाशा को बताओ...” उनकी आवाज़ से ही लग रहा था की वह जीवन के लिए बहुत संघर्ष कर रहा है, मैंने आज्ञाकारी रूप से पूछा:</p> <p>“मैं क्या बताऊ?”</p> <p>“हवा बहुत ठण्ड है, बच्चों के रहने के लिए एक झोपड़ी तक नहीं है। Uşak में ढेर सारा लकड़ी और कैदी है, उन्हें आदेश दे कि इन्हें हमें दिया जाए। ताकि हम हमारे लिए एक घर बना सके। हमें रोटी चाहिए। पाशा को बताओ की यहाँ से एक घंटे की दूरी पर सैनिको के गोदामों में गेहूं रक्खा है, उन्हें आदेश दे हमलोगो को कुछ अनाज दिया जाये। कच्चा ही सही हम इसे हमारे बच्चों को खिलाएंगे।” दर्द भरी आँसू के साथ वह समझाते रहे। “बुजुर्ग लोग मज़बूरी समझते हैं, वे कुछ नहीं कहते हैं, लेकिन बच्चे बात नहीं समझते हैं, वे हमेशा भूख के कारण रोते हैं, सुबह तक रोते रहते हैं, ये बात पाशा को बताओ...”</p>
---	---

<p>Çakal ulumasıyla, rüzgârın iniltisi arkasından öyle zannettim ki aç çocuklar ağlıyor, göğsü sütsüz, boş, sırtı çıplak analar yumruklarını sallayarak dünyaya, talihe, hayata haykırıyorlar.</p> <p>“Yazdım,” dedim. “Şimdi bize Uşak’a kadar bir kılavuz veriniz.”</p> <p>Herkes birbiriyle konuştu, biraz meşveret etti, sonra,</p> <p>“Şu çocuk sizi şoseye çıkarınsın!” dediler.</p> <p>Kocaman kurt derisi gocuk, kalın çizmeler, yün başlık, artık ısıtmıyor, yakıyordu. Bütün gün yemek yememiştik. Yanımızda ne olur ne olmaz diye alınmış yarım çuval peksimet vardı ki o da daha çok yanımdaki şoförle kamyondaki iki muhafız askerindi. Fakat ne onlar ne arkadaşlar, biraz önce açlıktan şikâyet ettikleri halde yemek arzusundan bir günahmış gibi, söz etmiyorlardı.</p> <p>Yalnız yanımda makineyi düzeltmekle uğraşır görünen nefer, şoförün bir şey söylemeden içini yakan bir arzusu kalbime geçti. Yavaşça, “Peksimeti köylülere verelim mi?” dedim.</p> <p>Bu söz, yanmak için bekleyen kuru çıraya dokunan bir kıvılcım gibi oldu. Nasıl oldu bilmiyorum, üç nefer peksimet çuvalını yakalamış, titremiş gölgelere zorla dağıtıyorlardı. Ağır ve tok bir ses, “Uşak’ta belki ekmek bulamazsınız. Yanınızda kalsın,” diyordu.</p>	<p>हवा का झोका और सियार की चीख से ऐसा लग रहा था जैसे भूखे बच्चे रो रहे हैं, भूख के कारण माताएं अपने बच्चों को दूध तक नहीं पीला पा रही है। तंगी, गरीबी और भुखमरी से पीड़ित माताएं दुनिया से जीवन की भीख मांग रही हैं।</p> <p>“मैंने लिखा,” और कहा। “हमें अब Uşak तक जाने के लिए एक रहबर मुहैया कराया जाए।”</p> <p>सभी ने एक दूसरे से विचार विमर्श किया, फिर,</p> <p>“वह बच्चा आपलोगो को सड़क तक ले जायेगा!” उन्होंने कहा।</p> <p>विशाल भेड़ के चमड़े की जैकेट, मोटे जूते, ऊनी टोपी, अब गरम ही नहीं, जला रही थी। हमने पूरे दिन खाना नहीं खाया था। रास्ते में कहीं ज़रूरत पड़े ये सोच कर हमने आधा बोरा रस्क साथ में रक्खा था, उसमें आधे से ज्यादा ट्रक ड्राइवर और ट्रक में बैठे दो सैनिकों का था। परन्तु न तो वे और न ही मेरे दोस्त खाने की इच्छा के बारे में बात कर रहे थे, जैसे कि यह एक पाप था, हालांकि थोड़ी देर पहले भूख की शिकायत कर रहे थे।</p> <p>लेकिन, सिपाही जो मेरे बगल में मशीन को ठीक करने की कोशिश कर रहा था, बिना कुछ कहे चालक की किसी हरकत ने उसके दिल को ठेस पहुंचा दिया। धीरे से मैंने कहा, “क्या गाँव वालों को रस्क दे दिया जाए?”</p> <p>यह शब्द उस सुखी जरावन (लकड़ी) की तरह हो गया, जो जलने के इंतजार में चिंगारी को छू रही हो। मुझे नहीं पता कि यह कैसे हुआ, तीनों सैनिकों ने रस्क की बोरी को पकड़ लिया और कांपते हुए उन्हें बांटने लगे। भारी आवाज में, “शायद आपको Uşak में रोटी न मिले। इसे अपने पास रख लो,” उन्होंने कहा।</p>
---	---

<p>Yine kamyon hırıldadı, homurdadı, çatırdadı ve karanlığa, rüzgâra daldı. Yer olmadığı için kılavuz Himmet, kamyonun basamağında, yanımda ayakta duruyordu. Kamyona tutunan küçük çocuk elinin güçsüzlüğünü, zavallılığını görmekte beraber İney'deki küçüklerin açlık çığılığıyla içim dolu gibiydi. Acı acı düşünüyordum. Bu, kaç yıldır gezdiğim bölgede kül olan, halkı aç ve ölmeye mahkûm olan kaçınıcı köydü. Anadolu yaradılış günlerinin ilk çağlarındaki yoksulluk, haraplık ve vasıtasızlık içindeydi. Yeni Türkiye'yi inşa edecek millete yine Hazret-i Âdem'den sonraki devlere benzeyen güç ve çalışma kabiliyeti lâzımdı. Evsiz, bezgin bir halk, dünya onların zafer destanını terennüm ederken onlar ölümün gözlerinin içine bakıyorlardı. Memleketi kim yapacak? Nasıl yapacağız? Yanımda yüksek fakat sakin bir çocuk sesi: “Burası Kuzgun Deresi teyze!”</p> <p>Başımı çevirdim. Küçük, zayıf bir yüzü vardı. Çenesine doğru uzanan ensiz yanağının derileri büzülmüş, çene iskeleti olduğu gibi seçiliyordu. Bu açlık ve ümitsizlik içinde başının öyle içten bir sevimliliği, insanı hayata çağırان bir gücü vardı ki sordum: “Himmet, niçin peksimetini yemiyorsun?”</p> <p>“Sonra yerim teyze!”</p> <p>“Hele bir ye de sonra konuşalım.”</p>	<p>फिर से ट्रक खड़खड़ाते और फड़फड़ाते हुए अंधेरी हवा में प्रवेश कर गया। जगह नहीं होने के कारण से, मार्गदर्शक हिम्मत ट्रक के दरवाजे पर मेरे बगल में खड़ा था। ट्रक से सट कर खड़े छोटे लड़के की हाथ की कमजोरी और दरिद्रता Iney के गरीब छोटे बच्चों की भूख और चीख को दर्शा रहा था।</p> <p>मैं बड़ी अफ़सोस के साथ सोच रही थी। जिस इलाके में, मैं कई सालों से यात्रा कर रही थी, वहाँ कितने ऐसे जले हुए गाँव थे जहाँ लोग भूख की वजह से मरने को मजबूर थे। तुर्की अपनी रचना के आरंभिक युग में गरीबी, तबाही और साधनों की कमी से जूझ रहा था। नई तुर्की के निर्माण के लिए लोगो में, फिर से, हज़रत आदम के बाद आये हुए लोगो जैसी विशाल शक्ति और उनके जैसे काम करने की क्षमता की आवश्यकता थी। बेघर भावुक लोग, जब दुनिया उनकी विजय की गाथा गा रही थी तब वे लोग ज़िंदा रहने के लिए दया की भीख मांग रहे थे। राज्य का निर्माण कौन करेगा? कैसे करेंगे? मेरे बगल मैं तेज़ लेकिन शांत आवाज़ मैं एक बच्चा।</p> <p>“यह क़ज़गुण नदी है चाची!” बोला</p> <p>जैसे ही पलट के देखा, एक कमजोर, छोटा सा बच्चा था। ठोड़ी की ओर फैले हुए गाल की त्वचा सिकुड़ी हुई थी, जबड़े का कंकाल दिख रहा था। इस भूख और निराश भरी स्थिति में भी उसके अंदर इतना प्यार और ईमानदारी भरी हुई थी। यह एक ऐसा उत्साह ऐसा ताकत जो इंसान को जीवन मे संघर्ष करना सिखाती है।</p> <p>मैंने पूछा: “हिम्मत, तुम अपना रस्क क्यों नहीं खा रहे हो?”</p> <p>“बाद मैं खा लूंगा चाची!”</p> <p>“पहले तुम खा लो फिर बाद मैं बात करते हैं।”</p>
--	---

<p>Yavaş yavaş koynundan küçük lokmalara ayırarak çıkardığı peksimeti yemesini bekledim. Çenesinin, başının bütün iskeleti peksimeti çiğnedikçe daha açık olarak meydana çıkıyordu. Birdenbire gocuğumun içine küçük başını almak, bilmem neden vaktiyle kendi çocuğumu uyuturken söylediğim ninniye söylemek istedim. Fakat bu arzum çok sürmedi. Küçük kuru yüzde acımayı, güçsüzlüğü kabul etmeyen bir olgunluk sezdim. Sakin ve arkadaş olmasına çalıştığım bir sesle konuşmaya başladım.</p> <p>Büyük bir gururla on üç yaşında olduğunu söyledi. Yedi yaşında; ihtiyar bir nine, genç bir kız kardeş, bir çift de öküzle anasız babasız kalmıştı. Öküzlerle kocasız iki kadının tarlalarını yıllarca sürmüş, ortakçılık etmiş, ninesini, kardeşini beslemiş, hatta kız kardeşini ere vermişti. Fakat bir gün, o bölgeye bir hayvan hastalığı gelmiş, iki öküzü birden ölmüştü. Hikâyenin burası kalbimi burdu. Sordum: “Ne yaptın?”</p> <p>Sessiz, omuzlarını silkti. Hiç, ne yapacaktı? Öküzsüz çalışmış, gündeliğe gitmiş, dul kadınların tarlalarını sürmüş, üç yıl çalışmış ve sonunda iki şişman, kocaman dombay almıştı.</p> <p>Hikâyenin burası yine kalbimi heyecana verdi. Kimsesiz, sekiz dokuz yaşında kuru Anadolu’da alın teriyle iki manda alan çocuk, bu benim anladığım, bildiğim kahramanlığın en yüksek derecesi gibi bir şey. Avusturalya’yı kuru topraktan bayındır hale sokan, vahşi Amerika’yı alın teriyle yenip medeniyet merkezi yapan ruhlar bu türlü ruhlardır.</p>	<p>धीरे धीरे छोटे टुकड़े किये हुए रस्क को खाने का इंतज़ार करने लगी, जब वह रस्क को चबा रहा था उसके जबड़े और सर का पूरा कंकाल पूरी तरह से उभर के सामने आ रहा था ।</p> <p>पता नहीं अचानक से उसके छोटे से सर को अपनी आँचल में लेकर, कभी अपने बच्चों को सुलाते समय गार्ड हुई लोरी गाने का दिल किया । लेकिन यह चाहत लंबे समय तक नहीं रही । मुझे उसके सूखे चेहरे पर कमजोरी को न स्वीकार करने वाली एक परिपक्वता का एहसास हुआ । एक दोस्त की तरह शांत स्वभाव से, मैंने बात करना शुरू कर दिया । उसने बड़े ही गर्व के साथ कहा “मैं तेरह साल का हूँ” । सात साल की उम्र में ही अनाथ हो गया था, अपनी बूढ़ी दादी, जवान बहन और एक जोड़ा बैल के साथ रह रहा था । बैलो के साथ दो विधवाओं के खेतों में कई सालों तक काम किया । बटाई पर खेती करके दादी और बहन का पालन पोषण किया, बहन की शादी तक करवायी । लेकिन उस इलाके में एक दिन जानवरों की बीमारी फैल गयी, अचानक से दोनों बैल मर गए । कहानी के इस हिस्से ने कलेजे को छलनी कर दिया । मैंने पूछा “उसके बाद तुमने फिर क्या किया” शांत अपनी बाजूओं को सिकोड़ा, कुछ नहीं, क्या कर सकता था? बैलो के बगैर काम किया, दिहाड़ी मजदूरी किया, विधवा औरतों के खेतों में काम किया । लगातार तीन साल खेतों में काम करने के बाद आखिर में दो मोटे ताजे भैंस खरीदे । कहानी के इस हिस्से ने फिर से मेरे दिल में उत्सुकता बढ़ा दी, खून पसीना की कमाई से सुखी हुई अनातोलिया में दो भैंस खरीदना वाला ये आठ, नौ साल का अनाथ बच्चा, मेरे हिसाब से वीरता की सबसे बड़ी मिसाल है । ऑस्ट्रेलिया को सुखाड़ से आबाद करने वाले और अमेरिका को अपने खून पसीने से सींच कर सभ्यता का केंद्र बनाने वाले ऐसे ही लोग हैं ।</p>
--	---

<p>“Dombaylar duruyor mu?” Bu defa gözlerimi yaşartan bir ifade ile ince omuzlarını silkti. Kamyon, karanlık bir vadiden geçiyordu. Anadolu’da vadiler, yarlar, uçurumlar insanın hayalini ve arkasını soğuk soğuk ürpertir. Göçlerin, kavgaların, cinayet ve soygunculukların sahnesi oralarıdır. Üç ay önce bu uğursuz derede düşmanlar, Himmet Çocuğu yakalamışlar, kesmeye yatırmışlar, iki nefer arasında münakaş olmuş, biri arabasını, mandalarını alıp bırakmak, öteki öldürmek istiyormuş, sonra salıvermek isteyen demiş ki: “Arabasında yumurta varsa bırakalım, yoksa keselim.” Himmet Çocuğun sakin sesi titreyerek, “Ninem yolda yerin diye iki yumurta haşladıydı teyz.” dedi. Derenin sağ tarafındaki uçurum üstünde karanlık rüzgâr tuhaf tuhaf uluyordu. Çocuk susmuş, kamyona yapışmış, gidiyordu. Tabii bir sesle, “Seni Uşak’a kadar götürelim Himmet,” dedim. “Sen dönmekten korkmazsın bilirim, fakat biz yolda bir yanlışlık yaparız şoför bilmiyor.” “Olur teyze.” Nefer şoförün yarım aydınlıkta kayadan oyulmuş gibi sabit erkek yüzü garip bir gülümsemeye harekete geldi. Uşak’a girerken düşündüm, Anadolu’da geçen yıllarımda yüz evden otuz eve eriyerek dağılan, ölen, erkeksiz ve kimsesiz köylerde Himmet Çocuğun eşlerine rastlıyor, onlara memleketin hayat tarihinde birer ışık ve iz diye bakıyordum.</p>	<p>भैंसा अभी भी तुम्हारे पास ही है न? इस बार उसने लगभग रोते हुए भाव से अपने पतले कंधो को हिलाया। ट्रक अँधेरी वादियों (घाटियों) से गुजर रहा था। अनातोलिया मे घाटियां, चट्टानें और खाइयां लोगो के दिमाग मे कपकपी पैदा कर देती है। वहाँ चोरो, डाकुओं, हत्यारों और न जाने कितने अनजान लोगो का अड्डा है। तीन महीने पहले इस मनहूस नदी मे डाकुओं ने हिम्मत को पकड़ लिया, उसको काटना चाहा, दो समूहों के बीच बहस होने लगी, एक समूह ने गाड़ी और भैंसो को लेकर छोड़ देने की तथा दूसरे समूह ने मार देने को कहा। जो समूह छोड़ देना चाह रहे रहे थे उनलोगो ने कहा गाड़ी मे अगर अंडा है तो छोड़ देते है वरना काट देते है। हिम्मत खामोश थरथराती हुई आवाज़ मे “चाची, दादी ने रास्ते मे खाने के लिए दो उबले हुए अंडे दिए थे” कहा। नदी की दायीं ओर चट्टानें, ऊपर से अँधेरा और हवा से अजीब तरह की आवाज़े निकल रहीं थी। बच्चा खामोश गाड़ी से चिपका हुआ जा रहा था। स्वभाविक अंदाज मे “तुमको Uşak तक ले चलती हूँ हिम्मत” महिला बोली। “मैं जानती हूँ तुम लौटते वक़्त डरोगे नहीं, लेकिन हो सकता है हम रास्ता भटक जाए क्यूंकि चालक को रास्ता पता नहीं” “ठीक है, चाची।” चालक का स्थिर, पुरुष चेहरा मानो आधी रोशनी मे चट्टान से उकेरा गया हो वह एक अजीब मुस्कान के साथ कार्य करना शुरू कर दिया। जब मैं उसाक में प्रवेश कर रही थी, अनातोलिया में मेरे वर्षों के दौरान, सौ में से तीस घरों के बच्चों का हाल हिम्मत जैसे थे। इन बच्चों में से हर एक को मैं इस देश के भविष्य और इतिहास के प्रतीक के रूप में देख रही थी।</p>
---	---

<p>Hayat diye, insanlık diye Anadolu'da ne kalmışsa gayretli kadınlarıyla bu küçük gündelik kahramanların insanüstü çalışmasından kalmıştı. Bunlardan bir tanesi kafamda ve kalbimde içimi kanatan bir çivi gibi saplanmış kalmıştır.</p> <p>Antalya'dan Burdur'a gelirken sonsuz, kar bürümüş, bozuk, taşlı, bir yanı uçurum, bir yanında daima eşkiya gizlenen yokuşlardan birini tırmanıyorduk. Buralarda arabalar durur, arabacılar bir araya gelir, her arabaya üç dört çift hayvan takarlar, arabacılar arabanın arkasına omuz verir. Bin türlü acayip sesler çıkararak teker teker her arabayı yokuşun başına çekerler ve çok zaman da bu tarihten önce şeylerle; terleyerek, inleyerek günlerce didişip Çine ovası'na kadar getirdikleri mallarını eşkiya çeteleri alır götürür, elleri boş geldikleri yere dönerler. Böyle bir karışıklık ortasında, kalınlı inceli hayvanları teşvik için birbirine karışan ohalar arasında billur gibi bir ses, "Ah anam ah, gel de bir kez halimi gör!" dedi.</p> <p>Kalbime ip takılmış gibi ses gelen yere sürüklendim. On, on iki yaşlarında, gocuğundan sular damlayan, el kadar güzel yüzlü, mavi gözlerini örten siyah kirpiklerinde yaş toplanmış bir çocuk arabacı gördüm. Bu da Himmet Çocuk gibi ihtiyar bir halaya bakmak için bir insanüstü hayat mücadelesinde pişen bir çocuktu. İstirabının kaynağı, olsa olsa toprak olan bir kadın kalbiydi.</p>	<p>अनातोलिया में जीवन या मानवता के रूप में जो कुछ भी रहा, वह सिर्फ इन परिश्रमी महिलाओं और इन छोटे रोजमर्रा (दिहाड़ी) काम करने वाले बहादुर बच्चों के अलौकिक कार्य से बचा हुआ था। उनमें से एक मेरे सिर और दिल में कांटे की तरह फंस गया है जो मुझे बहुत दर्द दे रहा है। <i>अंताल्या</i> से <i>बुर्दुर</i> आने के दौरान, हम एक ढलान पर चढ़ रहे थे जो बर्फ से ढकी हुई, क्षतिग्रस्त, पथरीली एक तरफ चट्टान और दूसरी तरफ पहाड़ी (जहाँ हमेशा डाकू छुपे रहते हैं)। यहां गाड़ी रुकती हैं, सारे गाड़ी वाले एक जगह इकट्ठे होते हैं, प्रत्येक गाड़ी को तीन या चार जोड़े जानवरों द्वारा खिंचा जाता है, चालक भी गाड़ी को पीछे से कन्धा देता है। वे प्रत्येक गाड़ी को एक-एक करके ढलान के शीर्ष तक खिंचते हैं और खिंचते समय विभिन्न प्रकार की अजीब आवाजें निकालते हैं। इससे पहले कई बार तो सामानो को कई दिनों तक कड़ी मेहनत और खून पसीने से मैदान तक लाया गया और फिर सामानो को डाकू के गिरोह ने लूट लिया, इन लोगो को फिर खाली हाँथ वापस लौटना पड़ा। इस तरह के भ्रम के बीच, मोटे और दुबले जानवरों को प्रोत्साहित करने के लिए घास के मैदान में अस्पष्ट आवाज़ में "हाय माँ हाय, एक बार आकर तो देखो मैं किस हाल में हूँ!" कहा। जैसे मेरे दिल में कांटे की तरह फस गयी और जहाँ से आवाज़ आ रही थी उस तरफ मैं खिंची जा रही थी। मैंने दस-बारह साल की उम्र का एक तांगे वाला बच्चा देखा, जिसका चेहरा बहुत खूबसूरत था और उसकी काली पलकों से ढकी नीली आँखें आंशुओं से भरी थी और उसके सीने से पसीना टपक रहा था। यह बच्चा भी <i>हिम्मत</i> की तरह अपनी बूढ़ी फुआ की देखभाल के लिए जीवन से कड़ी संघर्ष कर रहा था। उनकी पीड़ा का स्रोत केवल एक महिला का दिल था।</p>
---	--

<p>Hâlâ Türkiye'yi bu küçük Himmet çocuklar yürütüyor. Belki hâlâ acıları bir çocuğun değil, bir devin kalbi gibi sağlam olan yüreklerinden taşarsa, "Ah kadın anam ah, gel de bir kez halimi gör," diyorlar.</p>	<p>तुर्की को हिम्मत जैसे छोटे बच्चे ही चला रहे हैं। हो सकता है कि उनका दर्द किसी बच्चे का नहीं, लेकिन उनका दिल बहुत बड़ा और मजबूत हैं परन्तु जब ये दर्द हद से गुजर जाता है, "ओह माई, ओह मेरी माँ, एक बार आके तो देखो में किस हाल मे हूँ," वे कहते हैं।</p>
---	--

Ek-4. udiharin (boncukçu), köyler ve kasabalarda, sokak sokak dolaşan renkli bilezikleri satan kadınlara udiharin denir. O veya ailesinin bir yesi, köydeki kadınlara bilezik takar, karşılığında para ya da tahıl alırlar.

20

Ek-5. palki, eskiden Hindistan’da gelin ve damadın taşındığı, süslü araç. Hatta Palki ile ilgili çok güzel bir şarkı da vardır. “Biri durdurabilirse durdursun beni, ben dans ederim çan çan çan çan çan palkiye binip kocamın kapısına gidiyorum ben.”²¹

²¹ (<https://www.youtube.com/watch?v=no4cHbOpSGQ>)

Ek- 6. Varanasi'de bir ölü yakma yeri.

22

²² https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mourners_at_Manikarnika_Ghat,_2018.jpg

Ek- 7. Hindistan'da bir tren istasyonu.

Ek- 8. Hint kadınlarının taktığı renkli bilezikler.

Ek-9. Liçi meyvesi.

Ek-10. İnay ट्रेन स्टेशन.²³

²³ <https://www.bumaps.com/tr/detay/inay-tren-istasyonu/82006>

Ek-11. Demir Hindi Ağacı.

Ek- 12. “Eidgaah” öyküsünde geçen Hindistan’da bir fuar temsili.

24

²⁴ <https://www.patrika.com/hoshangabad-news/cultural-program-at-the-ramji-baba-fair-1512227/>

Ek-13. Eidgaah (Bayram namazı kılma yeri) bayram namazını kıldıktan sonra birbirleriyle bayramlaşırken.

Ek-14. Hindistan'da gndelikte çalışan işçiler.

25

²⁵ <https://hamarjharkhand.com/archives/32184>

Ek-15. Türkiye’de gndelikte alışanlar.

Ek-16. Hindistan Peksimeti.

Ek-17. Hindistan'daki Peksimeti (Rusk).

Ek-18. Lota (Testi) köylerde su içmek için kullanılır.

Ek- 19. Endemik Gular meyvəsi.

Ek-20. Mahatma Gandhi arkha ile (Yaptığımız araştırmada Türkiye’de aynı aletin veya işlevsel olarak benzer aletlerin “ıkırık” ismi ile kullanıldığı belirlenmiştir.)

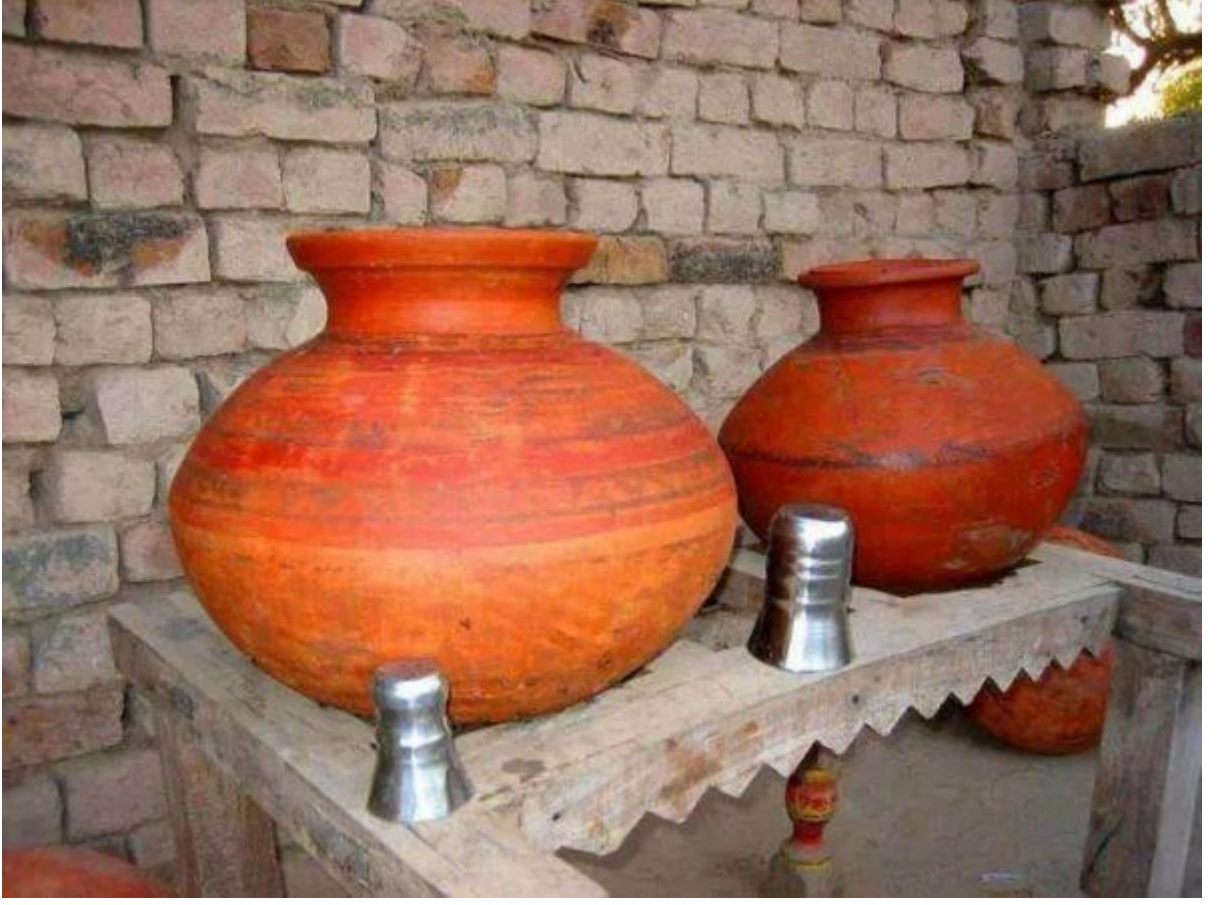
Ek-21. Türkiye’de kullanılan ıkırık ve yöresel giyimi ile bir kadın.

Ek-22. Khanjri bir mizik aletidir.

Ek-23. Ghada (Küp) kuyudan su taşımak için kullanılır.

Ek-24. Batwa

Ek-25. Gulab Jamun tatlısı.

Ek-26. Dhoban- Dhobi (Çamaşırcı kadın ve erkek)

Ek-27. Sadhu (din adamı)

Ek-28. Kalsi. Yazın Hindistan’da hava çok sıcak olur, buzdolabı olmayanlar suyu soğuk tutmak için Kalsiyi kullanırlar.

Ek-29. Bans Ka Pankha (Bamboodan yapılmış pervaneler.)

Ek-30. Devi Devta (Tanrı ve tanrıçalar)

Ek-31. İnzivaya çekilmiş kesiş.

